Lodzer Tageblat № 123

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem.

פרייז 30 גראשען

לאָדזער טאָגעבלאַט

היינט 12 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען מס.: רעדאַקציע 57-100, פון אַדמיניסטראַציע 47-100

פרייטאָג, כ"א אייר תרצ"ב | 27 maja 1932 | 25-טער יאָהרגאַנג

העל'ענאוו

קריין-פריינד פון די

באראכיון-שולען

שבת, דעם 28. מאַי

פון 2 א זייגער נאכט. אז קומט פאר די ערשטע

— אין — פראָגראַם: **א קינדער-פערווייַלונג, סימפאָנישער קאָנצערט** אונטער דער דיר. פון **טענץ** פון א גירלס-אַנסאַמבל. **א רייכע פאַנטן-לאָטעריע**

אין צווייטען גערטען — א קאָנצערט פון בלאָז-אָרקעסטער פון אָרב. ספּאָרט-קלוב „שטערן". :: **אַסד פרעהליכע אטראַקציעס און פערשידענע פערווייַלונגען.**

בילעטען צום פרייז פון 1 זל. און **50 גר.** (פאַר קינדער און שילער) צו בעקומען אין אַלע פּראָס. פעראיינען, אין די באַראַכאָיו-ביבליאָטעק זאַכאָדניאַ 63. און אין ספּאָרט-קלוב „שטערן", מאַניושקי 1.

זונטאָג, דעם 29. מאַי ה. י. (כ"נ אייר תרצ"ב) צו דער שמערצליכער יאָהרצייט פון אונזער הייב-געליבטען טייערן אונפער-געסליבען מאַן און פאָטער

נ"ע **ישראל גראורע**

קומט פאַר 12 בייטאָג אויפ'ן בית-החיים די ענטהילונג פון דער מצבה און אויך אַ טרויער-הזכרה. צו וועלכער טיר בעטען פריינד, קרובים און בעקאַנטע פינסטליך צו קומען.

פרוי און קינדער.

---

36 | **טוך- און קאָרט-לאַגער** | 36

RCIA A. i R. MILGROM

fr., I piętro **Piotrkowska 36** telef. 225-95

מיר עמפּפעהלען צום פריהלינג און זומער-סעזאָן

די נייעסטע אַנצוג- און פאַלטען-שטאָפען

פון די בעסטע ביליצער, טאָמאַשאָווער און לעאָנאַרד'ס, ווי אויך דאַמען-מענטעל

גרויסער אויסוואהל!

הודט און דעטייל! ■ ביליגע פרייזען!

Spółdzielcza Kasa Handlowo-Przemysłowa

z ogr. odp.

Łódź, Nowomiejska 4, telef. 246-95

Konto czekowe P. K. O. 140554

ערלעדיגט אַלערליי באַנק-אָפּעראַציעס:

דיסקאָנטאָ, אַוואַנסען, לומבאַרדען, חשבונות, וומלאַדען, אינקאַסעס אויף גאַנץ פּוילען, סויף און פערקויף פון אַלערליי טלוכה'שע ווערט-פּאַפּירען און פאַנד-בריף.

די קאַסע איז טעטיג טעגליך פון 9 ביז 7 אָוונד.

Gimnazjum Humanistyczne Męskie

I. KACENELSONA

Zawadzka 43. ◀▶ **telefon 151-79**

דער ערשטער טערמין פון די עקזאַמענס פאַר נייע שילער דעם 25-טען מאַי

איז דער ערשטער אנפאַנגס-קלאַס ווערען אָנגענומען שילער פון 5 אויז אַ האַלב יאָהר

דער גן-ילדים (פרעבעל-שולע) אונטער דער לייטונג פון דער בעקאַנטער פּעדאַגאָגין-שריפטשטעלערין ש. קאַצענעלסאָן-פיינשטיין, איז פערזעהען מיט די מאָדערנסטע שול-אייניריכטונגען און ענטוויקלונגס-מעטאָדען. עס ווערען אָנגענומען קינדער (יונגלעך מיט מיידלען) אין עלטער פון 4 יאָהר.

מיט אָנמעלדונגען: אין קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום טעגליך פון 9 ביז 2 פּמ. און פון 5–7 נאָכמ.

צו דער חתונה פון מיין פריינד

משה קופערמינץ

מיט פרל. **חנה'לע פיסאַרעק**

ווינש איך א הערצליכען מזל טוב און א גליקליכע צוקונפט.

חיים מילגרוים.

Z intencji zaślubin panny

Loli Mlumensmanówny

z panem **Julkiem Szerer**

życzy wielu szczęścia i różowej przyszłości

Frania Zylbersztajnówna

צו דער חתונה פון אונזערע פריינד

פריילין **לאה'לע מלומענסמאַן**

מיט ה' **יואל שערער**

ווינשען מיר אַ האַרצינען מזל-טוב און א גליקליכע ציקונפט

שלום זילבערגעלד
יצחק וואָלף דאַווידאָוויטש
לייבעל קאַלושינער

עס ווערט געזוכט

3 צימער און קיך

אָהן אָפּטרעט-געלד. עס קען זיין אין וועלכען געגענד ס'איז, אָבער נישט קיין 3-טער שטאָק. צו מעלדען טעלעפ. ניש 167-76

איך דריק אויס מיין מיטגעפיהל די ס. מיליע גאָלדבערג צוליב דעם טויט פון זייער אונטערגעפליכער מוטער נ"ע

פעסע רויזע גאָלדבערג

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. **אברהם יעקב סלום**

צייטונגס-פערקויפער

א שעהן, זוניג

פראַנט-צימער

מיט א בעזונדערן איינגאַנג און אַלע בעקוועמליכקייטען

זאָפאָרט איבערצוגעבען

צו ערפאַהרען אין אדמ. פון „ל. ט." אונטער „F.B."

הערן שניידער אַטעליער

פון לאַנג-פּראַקטיצירטען שניידער - מייסטער

א. ח. קוטשינסקי

פּאַמאָרסקאַ 3

נעהמט אָן אַלערליי בעשטעלונגען

לויט די נייע סטע מאָדע זשורנאַלען.

צו צוגענגליכע פרייזען

רעיעלע בעהאַנדלונג! פּינקטליכע אויספיהרונג!

Mistrz Krawiecki **A. CH. KUCZYNSKI**

מאַשין-מצתו

ווערט געבאַקען אַלע טאָג, פרישע און דינע

ווי אויך **מצה-מעהל**, אייער-פערפעל

און **סוכאַרקעס** לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם.

מיר עמפּעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאַנטע און פריש געבעסטע פון אונזער

איבעראַל-בעוואוסטע צוקערניע

נ. ווריינבערג

38 פּיעטריקאָווער 38

טעל. 143-82

מיר גיבען אַרויס טעגליך פריהשטיק, יאַרסקע מיטאָגען און אָוונד-ברויטען.

נחמן יאַטקאַ

העלאַ ווערדיגער

פערלאַבט

לאָדז, מאַי 1932.

צו דער פערלאָבונג פון ליבען ברודער און שוואָגער

נחמן יאַטקאַ

מיט פרל. **העלאַ ווערדיגער**

ווינשען מיר זיי אַ האַרציגען מזל טוב.

יצחק זילבערמאַן און פאַמיליע.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען ברודער און שוואָגער

נחמן יאַטקאַ

מיט פרל. **העלאַ ווערדיגער**

ווינשען מיר זיי צופרידענהייט.

בערנאַרד ווייַנבערג און פאַמיליע.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער טייערען ברודער און שוואָגער

נחמן יאַטקאַ

מיט פרל. **העלאַ ווערדיגער**

ווינשען מיר זיי א גליקליכע צוקונפט.

הערשל פערלמוטער און פאַמיליע.

מזל טוב! צו דער פערלאָבונג פון מיין ליבען ברודער

נחמן

מיט פרל. **העלאַ ווערדיגער**

ווינש איך אייך אייביגע צופרידענהייט.

לייבל יאַטקאַ.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער שעף

ה' **נחמן יאַטקאַ** מיט פרל. **העלאַ ווערדיגער**

גראַטולירט הערצליך און ווינשט א גליקליכע צוקונפט

דאָס פערסאָנאַל
פון דער פירמע „ס. יאַטקאַ"

צו דער פערלאָבונג פון

ה' **נחמן יאַטקאַ** מיט פרל. **העלאַ ווערדיגער**

ווינשט א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט

די אַדמיניסטראַציע פון די הייזער
פּאַמאָרסקאַ 20 און זשעראָמסקי 12

א הערצליכען מזל-טוב אונזער ליבע טאַנטע **יסקע געניעסלאַוו**

צו דער האָכצייט פון איהר ליבען זוהן

ה' **אהרן** מיט פרל. **אַנדזיאַ געדאַנקען**

מיר ווינשען איהר צו דערלעבען פון זיי פיל נחת און דעם יונגען פּאָר א גליקליך צוזאַמענלעבען.

געניע מאַנדרא
לעאָן בירענשטאָק

צו דער חתונה פון פרל.

רבקה קאהן מיט ה' **חיים ערבוים**

ווינשט א הערציגען מזל טוב

ה. שטערן

פערזיכערונגען-ASEKURACJA

פון פאַברימען געגען פייער, אַלערארט סחורה-לאַגערן געגען פייער און גנבה,

וואוינונגען געגען פייער און גנבה

ווי אויך מראַנספארט-פערזיכערונגען פיהרט אויס

רציעל און פינקטליך אויף בינסטיגע בעדינגונגען

מרדכי חיים רומקאווסקי

מיליונסקיעגא 105, טעל. 112-50.

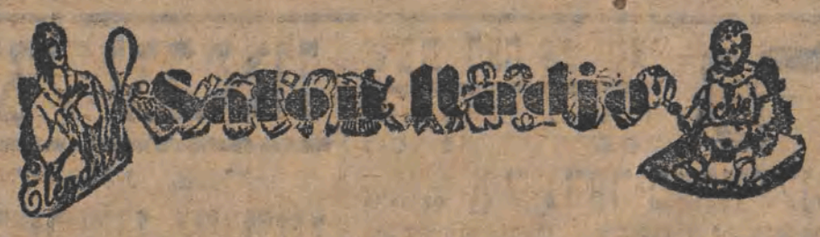

די נייעסטע מאדעלען צום זומער סעזאן!

אין גרויסען אויסוואהל עמפעהלט

סאלאן „נאדיא" נארוטאוויטשא גאס 7
ULICA NARUTOWICZA 7

מאנטלען פאר קינדער-קאנפעקציע, דאמען-וועש און גאלאנטעריע

● סאליד ● געשמאקפול ● עלעגאנט ● ביליג ●

בעקליידעט קינד און מוטער

SALON „NADJA", ulica Narutowicza 7.

אחולים נלבבים להברנו הנעלה
מר הלל פייוויש נ"י לרגלי התארסותו
עם בחירתו מרת שרה שפירה תחי'
יהי צעד זה על מפתן החיים צלח ויזכה למשוך
הלאה את עבודתו בעד רציונו הנשגב של „תורה
ועבודה" מתוך הרחבת-הנפש ועורת-רוח.
הסתדרות „החליץ המזרחי" בלודז

איהי-ארצ

J. ROZIN - REICHOWA

זגערזשער 15.

נעמט אן פון 2—10 און 7—8 צי לויט שניצע-פר ייון

Dr. med. J. BETTE

ספעציאליסט פון אין. אין קינדער-קראנקהייטן

Piotrkowska 6, telefon 144-95

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4 ביז 8 נאכם

Dr. G. WEGMAJSTROWA

ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

Zawadzka Nr. 20, telefon 246-58

נעמט אן פון 4 ביז 6 אוו. פון 10/6 אין קאלימנא

ul. Pałacowa w lia Goldberga.

Dr. med. Josef Berlin

ספעציאל-ארצט פאר פרויען- קראנקהייטען
און געבורטס-הילף

האט זיך איבערגעצויגען

קראלא-גאס № 8, טעל. 224-52

נעמט אן פון 5 ביז 7 נאכמיטאג.

Instytut Kosmetyki Lekarskiej i Gatbine Fizykalnej Terapji

MIMAR

p. fach. kierown. lek. M. Markusówny

ul. Narutowicza 9, I p. fr. Tel 122-59

G. przyj. 11—2 i 4-8 w. niedz. i święta 12—2

Leczenie i usuwanie wad skóry, cery, włosów, brodawek i t. p. Masaże. Maski. leczenie elektrycznością, światłem i ciepłem (Galwanizacja, Farad. Elektroliza. Kaustyka, d'Arsonwal. Kwarc, Sol. i Vitalux. Diatermja. Parów. i t. d. — Doktór spec. od. 1-2

Dr. med. H. Różaner

ספעציאליסט פון הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
מענער-שוועכע און קינדערלאזיגקייט

נארוטאוויטשא 9, טעל. 128-98

נעמט אן פון 8—10, 4—8 אוו. זונטאג פון 9—10 פריה

פאר גאלד, זילבער
און לאמפארד-ק הויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא פיעטרקאווער № 7

ס'איז פערלוירען געווארען

א פארטפעל מיט געלד און דאקומענטען און
אנדערע וויכטיגע פאפירען. דער עהרליכער פינדער
ווערט געבעטען געגען בעלוינונג די ווערט-פאפירען
צוריקצוברענגען אין דאס געלד צו האלטען פאר זיך
G. Rudki, Południowa 28 צו

Dr. med. W. Eychner

אקושער און פרויען-ארצט
וואוינט איצט

צעגעלניאנא 4 (נעבען קינא „טשארי"), טעל. 134-72

נעמט אן פון 2.30 ביז 4 און פון 7 ביז 8 אוועגד

Dr. med.

G. Gersztajn

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

צוריהגעקיהרט

Traugutta 12 tel. 175-10

נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אויענד

Dr. Wołkowyski

צעגעלניאנא 4

טעלעפאן 216-90

ספעציאל-ארצט פאר חויט וועניריש קראנק-
הייטען און מענער-שוועכע. אלע-ארט אנאליזע
עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קוואַרץ-שטראלען

נעמט אן פון 2—9, און פון 5—9 אוועגד.

בעזונדער וואַרטע-זאל פאר פרויען

Ciechocinek

Dr. med. W. Łaski

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען.

נעמט אן פון 1-טען יוני 1932

אזוי ווי אין מאריגען סעזאן.

Dr. med. I. Silberstrom

ספעציאל-ארצט פאר הויט, ווענעריש
און געשלעכטס- קראנקהייטען

ZIELONA 11 TEL. 11-32

נעמט פון 4 ביז 8 אוו. זונטאג און חגאות פון 9 ביז 1.

Dr. med. H. Krauskopf

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

זגערזשער 15 טעל. 113-47

נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אוועגד.

Dr. med.

Jerzy SUDYA

ספעציאל-ארצט

פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

ZIELONA 30, tel. 115-27

נעמט אן פון 5 ביז 7.

סטארשי פעלדשער

B. Joskowicz

שטעלט פאקען טעגליך מיט פרישע קראמיאנקע
און גיט אויך ארויס שוואדעצטוועס

פולנאצנא 4 Północna טעלעפאן 141-86

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—6 א זייגער אוועגד.

Dr. Ludwik Falk

הויט און געשלעכט-קראנקהייטען

נאוראט 7, טעל. 128-07

נעמט אן פון 10—12 מיטאג און פון 5—7 אוועגד.

ענטשולדיגונג

בעהט איך ביי דעם ג' חברדן יצחק זאלץ מער.
מיטגל. פון „תומכי אורחים" פאר מיינע אונגעשק-
טישע האנדלונג געגען איהם. און איך ערקלער, אז
איך האב חרטה אויף די ווערטער, וואס איך האב
גערעדט, ווייל איך בין גצווענען אין א אויפגערעגטען
צושטאנד. איגקאסענט ז. לעווקאוויטש

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20.

אויבער-קאנטאר ר' גרשון סיראטא איז לאדז !!!

שבת, פ' במדבר שמברכים החודש סיון (4 יוני 1932) וועט דאווענען פרייטאג צו נאכט 8 אוועגד קבלת שבת
צומארגענס 9.30 פריה, דער וועלט בעריהמטער אויבער-קאנטאר

ר' גרשון סיראטא

פאר זיין אפרייזען נאך זיד-אמעריקא (אנגאזשאמענט) אויף ימים נוראים האט בעוויליגט צו קומען נאך לאדז אויף שבת מברכים
חודש סיון 4 יוני. די מתפללים פון פילהארמאניע וועלען האבען דעם גרעסטען געניס אין עונג שבת צו הערען דעם גרויסען
יודישען קינסטלער דעם וועלט-בעריהמטען העלדען-טענאר. דאס מאל וועט דער וועלט-בעריהמטער אויבער-קאנטאר
ר' גרשון סיראטא איבעראשען מיט זיינע מתיקות'דיגע האַרציגע תפילות מיט זיין וואונדערליכען ספירה-צעהלען.
אינ'ם דאווענען בעטייליגט זיך דער לאדזער פראָם. גוט-איינשטו- הערץ רופין וועלכער וועט אויספירען די שעהנסטע
דירשער כאר אינטער לייטונג פון יונגען שאלאנטפולען דיריגענט קאמפאזיציעס פון זיין רעפערטואר
איינטריטס-קארטען ערמעסיגט פון 1 זל. ביז 2 זל. צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע נארוט. 20, ביי ה' י. זעלמאנאוויטש
רוג פיעטרקאווער און פאלוד. (קאנדיטאריי), י. ווייגבערג, נאוואמיעסקא 30. פאר פרויען ספעצ. רעזערווירטע פלעצער.

שבת פ' במדבר מברכים החודש סיון, 4 יוני 1932.

גאנץ לאדז

תאט געמאכט א רושם מיט די

רעשטען

נאוואמיעסקא 5 פראנט 2 שטאק

די נייעסטע מאדערנסטע הערען- און דאמען-
שטאפען פון די בעסטע קוואליטעטען מיט 30%
ביליגער. קומט אין איבערצייגט אייך! נאר לאז
אייך נישט פערפיהרען, געדענקט גוט דעם אדרעס:
נאר 2 שטאק פראנט ביי שטשענשליוי.

Dr. med. Józef Izykson

ספעצ. פאר אויערן, נאז, האלז קראנהייטען
שטים און שפראכשטערונגען

נעמט אן פון 2—12 מיטאג און 7—5 וווה.

פאלודניאוא 9, טעל. 210-75

KRYNICA

Dr. med. E. ROMAN KAUFER

ordynuje jak co ocznie

Willa Oleńka (naprzeciw „3 Róż"

כשר

Pensjonat „SANATO"

na Wiśniowej Górze (na posiadłości Jakubowicza — tuż pod lasem)

איינגעארדענט לויט די נייעסטע מאדערנגען פון
היגיענא מיט לאזשענקעס און אלערארט אויביקאצ-
עס אין בנין ווי אויך פליסיג וואסער אין יעדע
שטוב. 2 סערווייליגנס-זאלען, א טעראסע צו זון-
בעדער, טעלעפאן, אויסגעצייכענטע קוך, אויפ'ם
פערלאנג א דיעטע, אייגענע פערד ביי דער באהן-
סטאציע. אנמעלדונגען נעמט אן אויפן ארט טעל.
ווישניאוא גורא 10, אדער העלענא פיללאווא
פיעטרקאווער 132, טעלעפאן 164-07. כשר

Wykwalifikowana

nauczycielka

przygatawia do egzaminów w zakresie 8-miu klas gimnazjum. Oferty zgł. w admin. „Lodzer Tag." sub. „wykwalifikowana"

איבערזעצער

פון פערשידענע שפראכען: פויליש, דייטש,
רוסיש, פראנצויזיש, יודיש און אלע אנדע-
רע שפראכען אויף ענגליש, נעמט אן
צו צוגעגנליכע פרייזען מ. קשעפיצקי.
ביים צאהן-דענטיסט קשעפיצקי,
פאמארסקא 4, טעלעפאן 206-53 פון 9
ביז 1 נאכמיטאג און פון 3 ביז 7 אויענד

Dr. med. Z. DATYNER

אוראלאג

ספעציאליסט פאר נירען, בלאז און אזרין-קראנקהייטען

Piramowicza 2, tel. 143-95

נעמט אן פון 9 ביז 10 פריה און פון 6 ביז 8 אוו.

Dr. med. M. Heller

ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע-
קראנקהייטען און מענער-שוועכע

נאוראט 2, טעל. 179-89

נעמט אן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אוועגד
פאר פרויען פון 4—5 נאכם.
אנגעמיעלטע — לעטשניצע פרייזען

Lekarz dentysta

H. EICHER

האט זיך איבערגעצויגען

אויף פיעטריקאווער 14 טעלעפאן 27-82

7-קל. לעהר-אנשטאלט

„בית-תלמוד"

א. פאסטערנאק,
פיעטריקאווער 18
לאדז, (פילסודסקיעגא 41)
טעלעפאן 157-16.

7-קל. לעהר-אנשטאלט

„בית-תלמוד-שני"

א. פאסטערנאק,
לאדז,
נאפיורקאווסקיעגא 39.

עקזיסטירט פון יאהר תרע"ז.

א בשורה טובה

פאר אלע עלטערן פון גייער'ס ראיאן !!!

אויפ'ן פערלאנג פון פיל עלטערן אין גייער'ס ראיאן האבען מיר
זיך בעמיהט צום שול-יאהר 1932/33 צו עפענען אין צענטרום פון
איבעזודערמאנטען ראיאן אויף דער 39 נאפיורקאווסקיעגא 39

א לעהר-אנשטאלט

מיט א גן-ילדים

איז א גרויסען היגיענישען לאקאל מיט אלע מאדערנסטע
איינריכטונגען און די בעסטע פעדאגאגישע לעהר-קרעפטען.

פארלויפיג ביז דער לאקאל וועט זיין רעמאנטירט קומען פאר
די איינשרייבונגען אין דעם זאלען הויז, פראנט אין געוועלב ביי
ה' אראנאוויטש, פון זונטאג ד. 29 מאי אין יעדען טאג פון
4 נאכמיטאג ביז 7 אוועגד, ווי אויך א גאנצען טאג אין דער קאנ-
צעלאריע פון „בית-תלמוד", פיעטריקאווער 18, טעלעפאן 157-16.

די ליטונג:

קויפט נאר ביי דער ערשטער האנד!

ייץ כשר וטוב!

פון דער אלטער בעוואוסטער פירמע

„בארוויץ"

אינה: מענדיל בארנשטיין, לאדז

נאוואמיעסקא 30, טעל. 210.50

גרויסער אויסוואהל פון וויינען, ליקיערן און בראנפענ'ס

בעמ.: צוליב קאנקורענץ האב איך רעדוצירט דעם פריין:
פאר א פיר טעל ליטער יין כשר וטוב 75 גר.

ביליגע פרייזען. סאלידע בעהאנדלונג.

מ. גראשיצער

רענאמירטער ערשטקלאסיגער מענער-שניידער

מיט די נייעסטע מאדעלען אויפ'ן פריהלינג און זומער-סעזאן 1932.
פיינסטער פאריזער שניט.—סאלידע, פינקטליכע אויספירונג
רעיעלע געהאנדלונג צו זעהר ביליגע פרייזען

פיעפשאווע 7 (פעפער-גאס) אין הויף דריטער שטאק.

בעמע"ק: איך לערן אויס צושניידען אין פערלויף פון א קורצע צייט.

גמנסיה בת שמנה מחלקות

„בית-אלפנא" צגלנינה 28, טעלעפ. 176-46

די פערוואלטונג פון גימנאזיום מאכט בעקאנט, אז די איינשרייבונגען
פון נייע שילער אויפ'ן קומענדיגען שול-יאהר אין אלע קלאסען ביז די
זיבעטע איינשליסליך, קומען פאר פון 29 מאי ד. י. פון 9 ביז 1 טעגליך.
די איינטריטס-עקזאמענס לויט דעם קלאסען-סיסטעם וועלען זיך אנ-
הויבען שוין דעם 2-טען יוני.
בעדייטענדע הנחות און סטיפענדיומ'ס פאר אזואנסירטע (אין די אל-
געמיינע און יידאיסטישע למודים) שילער אין צוזאמענהאנג מיט די מאר-
אויטגעזעהענע גרינדליכע רעארגאניזאציע פון אונזערן לעהר-אנשטאלט
אונטער א נייע לייטונג און אין א נייעם מאדערנעם צוגעפאסטען לאקאל.

די פערוואלטונג.

„יבנה"

צעגעלניאנא 41. טעל. 134-13

די לייטונג פון דער שולע מעלדעט, אז איינשרייבונגען אין אלע קלאסען,
ווי אויך אין דער פרעבל-שולע ווערען אנגענומען אין דער קאנצעלאריע
פון דער שולע יעדען טאג פון 9—2 בייטאג.
בעמערקונג: לויט דער פערארדנונג פון דער שול-מאכט וועט ווערן
אנגענומען איינשרייבונגען נור ביז'ן 1. יוני.

בלוטיגע גאסען-קאמפען אין בערלין

ארבייטסלאזע צוראבירעז לעבענס-מיטל געוועלבער איז האמבורג

גרויסע צאהל טויטע און פערוואונדעטע

OLEJ OLIWNY

jest nieodzownym czynnikiem współczesnego pielęgnowania urody

Teraz gr. 90

די פרוי שטא, בכשימוש אַפ די ריזיגע צעזייטונג: ווש אַ פרישע און שפּהנע צערע האָט פאַר דער פרוי. בלי ספק איז איהר אויך נישט פרעמד דער אונזער גלייכבערער אינזלום פון אַלווען-אייל אויף די הויט. מיר בעטען זי קוקען אויף דער פראָבובקע. זי ענטהאַלט גענוי אַזאַ כמות אַלווע-אייל, האָט ווערט פערנוצט אויף אויסגאַרבייטען יעדעס בעזונדערע שטיקעל פלעש לוט-זיף. וויטעדיגע בעשטאַנד-טייל זענען פלאַנען-אייל, וועלכע מען מישט מיט איינאַנדער לויט אַ בעריהמטער פאַלמאָליוו-רעצעפּט, זאָל אויך די פרוי פלעגען די הויט מיט פאַלמאָליוו-זיף. זאָל זי גענוין לויט'ן מוסטער פון די האָס לייגען עס גרעסטן אָבע אויף זי דערהאַלטען די וויבליכע שאָהנקייט אויף דער וועלט.

כיר בעטען זי פערלאַנגען עכטע פאַלמאָליוו-זיף מאַכענדיג אויפמערקזאַם אויף זיינע כאַראַקטעריסטישע אייגענשאַפטען: גרינער פאַרבע, אַ שווארצע אָפּשאַטע — אַ גאָלדענער אויפשריפט פאַלמאָליוו.

פאַמיליען-קאַנדאַל פון שאוקאט אַלי

זיינע פריינד רייסען מיט איהם איבער די בעציהונגען און זיין זוהן פערלאַזט דעם פאַטער'ס הויז

באָמבּיי. (יטא) און די פיהרענדע מוזולמענישע קרייזען און אונדיען האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקע פערבעטערונג דער פאַקט, וואָס דער בעקאַנטער מוזולמענישער פאָלוטיקער שאוקאַט אַלי האָט חתונה געהאַט מיט אַ'ענגלענדערין, אַ געוועזענער מיס פאַרסבוי. פול פון שאוקאַט אַלי'ס פרינד האָבען זיך פון אַזאַ אָפּגעקעהרט און מיט איהם אויבערגעריסען אַלע בעציהונגען. אויך זיין אונגעגער זוהן האָט בעשלאָסען צו פערלאַזען דעם פאַטער'ס הויז אַלס פּראָטעסט גע־גען דעם שידוך. און געוווכסע מוזולמע־נישע קרייזען האַלט מען, אַז שאוקאַט אַלי'ס חתונה און לויט'ן אויסלאַם־רעכט אונגלעגאַל, הגם זיין פרוי האָט אָנגענומען דעם מוזומענישען גלויבען. און אַ גע־שפּרעך מיט אַ זשורנאַליסט האָט שאוקאַט־אַלי ערקלערט, אַז הגם ער איז אַלט 60 יאָהר און האָט 7 אויסיקלעך, האַלט ער אָבער, אַז חתונה־האָבענדיג און דעם עלטער, געהט ער און די שריט פון הויז־לוגען גביא, וועלכער האָט חתונה געהאַט צו 51 יאָהר.

בלוטיגע קאמפען צווישען היטלעריסטען, קאמוניסטען און פאליציי

בערלין. (סב.) נאָך די נעכטיגע טלעגען און פרעסשען לאַגרטאָג, האָבען תיכף די קאָמוניסטישע אַרגאַניזאַציעס און אונגעגע פונקטען פון דער שטאָט בלויטיגע נאַכען־דעמאָנסטראַציעס. די פּאָליציי האָט געמוזט בענעמען געוועהר. 60 פערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען. און דער דרום־דיגער פאָרשטאָט זענען דרי דעמאָנסטראַנטען שווער פערוואונדעט געוואָרען. בעים שטעטשינגער וואָקזאַל און געקומען צו אַ שטאַרקער שיסערעי צווישען דער פּאָליצי און קאָמוניסטען. און די נאַסען געהען ארום פערשטאַרקטע פּאָליצי־פּאַטרולען, וואָס לוקווידירען די קאַמפען צווישען די היטלעריסטען און קאָמוניסטען.

ארבייטסלאזע דעמאָלירען לעבענס-מיטל געוועלבער אין האמבורג

האַמבורג. (סב.) די בלוטיגע קאַמפען צווישען היטלעריסטען און קאָמוניסטען דויערען ווייטער. און די גאַסען דעמאָנסטרירען גרופען ארבייטסלאָזע, וועלכע צוראַבירען די געוועלבער מיט לעבענס־מיטעל.

אויף אַ קאָמוניסטישער פערזאַמלונג אין געקומען צו אַ צוזאַמענשטויס מיט פּאָליציי, בעת וועלכען 11 פערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען. און פּאָ־ליציאַנט און דער'הרג'עט געוואָרען.

וואַפּערטאַל. (סב.) די ארבייטס־לאָז עהאָבען זיך ארענגעריסען און מאַ־נוסטראַט און אַטאַקירט די בעאַמטע. און שטאָט קומען פאָר בלוטיגע קאַמפען צווישען קאָמוניסטען און היטלעריסטען.

פאַרוואס ענטלויפען די יודישע איבערוואַנדערער

פון די קאָלאָניעס אין סאָוויעט־רוסלאַנד

מאָסקווא. (יטא) און אַ לענגערען ארטיקעל וועגען אַן דער כאַרקאָווער „שטערן" אויף דער נויטווענדיגקייט אינצישטעלען בעסערע בעציהונגען צווי־שען די נעץ אויבערזדלער און די אַלטע אינגעזעסענע קאָלאָניסטען און די יודי־שע קאָלאָניעס. די צייטונג שטרעבט אונטער, אַז אינגע פון די: סיבות, צוליב וועלכע יודישע אויבערוואַנדערער ענטלו־פען פון די קאָלאָניעס תיכף נאָכ'ן אָנ־קומען אהין, און די פּעגדלוכע בעצי־הונג, מיט וועלכער די נעץ אומגראַנ־מען מען ווערען בעגעגנט דורך די עלטערע קאָלאָניסטען. די אונגענסטיגע בעציהונג נעמט זיך דער עיקר דערפון, וואָס די עלטערע קאָלאָניסטען בעטראַכטען די נעץ אויבערוואַנדערער אַלס מענשען, וואָס קומען זיך מוזען מיט'ן ברויט פון די אינגעזעסענע קאָלאָניסטען. די דאָזיגע מורא און מוזלווען אַ בערעכטיגטע, היות די נעץ אויבערוואַנדערער ווערען בעזעצט און די קאָלאָניעס אַלס גלייכבערעכטיגטע מיטגליעדער פון די קאָלעקטיוען.

כאינער יודען ווילען אריינטרעטען אין לאדזער קהלה

(ק) די יודישע אינטעלאיגענץ אין לאָדז האָבען די טעג אָפּגעגעבען אַ מעמאָריאַל און דער סטאַראָסטען, וווּ אויך צו די לאָדזער קהלה, אַז זיי זאָלען זיך אָפּ פון דער טשונער קהלה און ווילען זיך אָנ־שליסען און דער לאָדזער קהלה.

העלפט די 5 אומגליקליכע לעבעדיגע יתומים!

מיר האָבען שוין די וואָך געשריבען וועגען דער מורא'דיגער טראַגעדיע, וואָס האָט זיך אָפּגעשפּילט אין אַ יידישער שטוב אין קאַלו. דער 43־יעהריגער שניי־דער נטע ווינבערג, וועלכער האָט זיך ערגעהרט מיט זיין פרוי און 5 קלענע קינדער פון דעם, וואָס ער האָט געאַר־בייט פאַר'ן שפּומאַל און קאָכאַנובקע, און פליצלונג משוגע געוואָרען און מען האָט איהם נעמוזט אָפּפיהרען און דאָ־זיגען שפּומאַל. פאַר צרות און אויך זיין פרוי משוגע געוואָרען און מ'האָט זי אויך נעמוזט אָפּפיהרען און זעלבען שע־טאַל.

פערלירענדיג מאַמע־מאַמע זענען די קינדער געבלובען אָהן השגחה און לע־בען אוצט און שרעקלוכער דחקות, שמוץ, גוים און עלענד.

ווער עס וויל עפּעס שפּענדען פאַר די אומגלוקלעכע קינדער, קאָן אַרענשיקען זיין שפּענדע און רעדאַקציע פון „לאָר־זער טאַגעבלאַט". די געטען פון די שפּענדער וועלען מיר פערעפענטליכען.

ניעער דריי־בונד: רוסלאנד, טערקיי און איטאליען

רוים. (סב.) אַהער זענען אָנגעקומען פון מאָסקווא דער טערקישער פּרעמיער נעג. אינזמעט פּאַשאַ און דער אויסערי־מונגסמער רושדי בעי.

אויפ'ן וואָקזאַל זענען די געסט בע־גרוסט געוואָרען דורך מוסאָלינו'ן און אויסערן־מינגסמער גראַנדי.

די טערקישע מלוכה־מענער האָבען טיין אָפּגעהאַלטען מיט מוסאָלינו'ן און גראַנדי'ן אַ רויה וויכטיגע פּאָליטישע קאָנפערענצען.

מאָסקווא. (סב.) די סאָוויעטישע פּרעסע שפּרעכט אינטער די גרויסע פּאָ־ליטישע בעדייטונג פון בעזוך פון טער־

מאריס שוו. ריין קימט קיין ווארשא

בריסעל. (יטא) דאָ האָט געגעבען אינטיגע קאָנצערטען דער בעריהמטער־יי־דישער אַרטיסט, רוזעקטאָר פון ניו־יאָר־קער יידישע קינסט־טעאַטער מאָריס שוואַ'ץ, וועלכער און אַהער אָנגעקומען פון פאַרין, וואו ער איז ענטוזיאַסטיש אויפגענומען געוואָרען דורך דעם פּובלי־קום אין ברעסלע. נאָך אַזאַ גע־אַנגענע קאָנצערטען און שפּעטער אין בער־לין וועט מאָריס שוואַרץ און דער ערשטער דעלעגאַט יעלי קומען קיין פּוילען. זיין ערשטער קאָנצערט אין פּוילען וועט מאָ־רגן שטאַרץ געבען דעם 13 יונו אין דער וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע.

פראָפעסאָר אינשטיין איז אַמעריקאַ

וואַשינגטאָן, 25. מאַי. (יטא) אויף אַ באַנקעט לכבוד נחום סאָקאָלאָוו אין פאַרגעקומען די קאָנסטיטוציאָנע־לע פון פרעזידיום פון אַמעריקאַנער אַקאַ־דעמיע פון אַרטס אין סענס. באַראַה, וועצ־פּרעזי־דענט קורטיס אין סענ. דזשאָנסאָן.

א —

בענייט די אנטי-רעליגיעזע קאמפאניע אין סאָוויעט-רוסלאנד

מאָסקווא, (יטא) דער „אפּיקורסים פערבאַנד" אין וויס־רוסלאַנד האָט פּראָקלאַמירט אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם ציוויטען 5־יאָהר־פּלאַן אַ נייע קאַמפּאַניע געגען דער יודישער רעליגיע.

אין די אינסטרוקציעס וועגען דער נייע קאַמפּאַניע ווערט געפאָדערט צו פערשטאַרקען די פּראָפּאַגאַנדע צווישען די יודישע האַנדווערקער, כדי „אויסצי־וואַרצלען אַלע רעליגיעזע מנהגים" פון די אַרבעטער. דאָס גלייכע דאַרף געשען ווערען אין די יודישע „קאָלכאָזען" אין וויס־רוסלאַנד. דערביי מוז מצהר אויפ־מערקזאַמקייט געשענקט ווערען די יודי־שע פרויען, וועלכע זענען נאָך שטאַרק רעליגיעז.

דער „אָקטיאַבר" טיילט מיט. דאָס אין משך פון דער אַנטי־פּסח־קאַמפּאַניע זענען ווערבירט געוואָרען נייע 23.000 מיטגלידער פון אַפּיקורסים־זערבאַנד אין וויס־רוסלאַנד. עס איז געזאַמעלט געוואָרען 27.000 רובל אויף צו בויען דעם אַראָפּלאַן „דער קעמפענדער אַטע־איסט".

מאָסקווא, (יטא) „פּראַוודאַ" האָט פערעפענטליכט אַ לאַנגען לייט־אַרטיקעל אין וועלכען זי וואַרפט פאָר אָבנעלאָ־זענקייט און מערנאַכלעסיגונג דעם אַפּיקורסים־פערבאַנד. די צייטונג פאָ־דערט צו פיהרען אַ מעהר ענערגישע אַנטי־רעליגיעזע קאַמפּאַניע אין לאַנד. גלייכצייטיג קריטיקירט די „פּראַוודאַ" די שטעלונג פון צענטראַל־אָרגאַן פון אַפּיקורסים־פערבאַנד „בעזבאָזשניק".

גרויסער ערפאָלג פון סאָהאַנעים אויסשטעלונג אין לעמבערג

דער בעקאַנטער לאָדזער קונסטלער י. קאָהאַנע, וועלכער האָט אויסגעשטעלט זיינע מעטאַלאָפּלאַסטישע אַרבעטען און לעמבערגער קונסט־פּאַלאַץ, האָט דאָרט אַנ'אויגעהויערען אַרפאָלג. צו. אַנד. האָט דער שטאָטישער מוזיי אין לעמבערג אָפּגעקויפט קאָהאַנעס אַ זעהר אַרטיגע־לען הנובה־לעכטער, וועלכער איז פשעתו געווען אויסגעשטעלט אין בערלין און איז שטאַרק געלויבט געוואָרען. הערד דער דייטשער קונסט־קריטיק. אויך די לעמ־בערגער פּוילישע צייטונגען דרוקען בע־גייסטערטע אַרטיקלען וועגען קאָהאַנע'ס מעטאַלאָפּלאַסטישע ווערק.

קינד אראָפּגעפאַלען פון 8-טען שטאָק

(§) אין הויף אויף פראַנציסקאַנער גאַס 38 זענען געקומען געקומען הויף־מוזיקאַנטען און גענומען שפּולען. דער הערענדיג די טענער פון אַ פודעלע האָט די 3־יעהריגע אַלוציע מיכאַלסקע זיך אַרויפגעראַפּעט אויפ'ן פענסטער פון 1־טען שטאָק און געוואָלט אַראָפּקוקען. אָבער אונדער זי האָט נאָך בעוועזען צו געבען דעם ערשטען קוק און אונטער די עלטערן האָבען זיך פערלאָרען. אַז זי שוין געלעגען אויפ'ן גרונט, בעקומען וואַגדען אויפ'ן גאַנצער קערפּער האָט דער קינד ערטיילט הולף.

פארשלאג וועגען רופען יוד. וועלט-קאנגרעס צו בעקעמפען דעם אנטיסעמיטיזם

ווערט צוריקגעצויגען נאָר אַ רעדע פון לעאָנארד מאָנטעפיאָרע

לאָנדאָן. (יטא) אויף דער לעצטער זיצונג פון „בּאָרד אָף דעפּיוטיס" (וועד הקהלות אין ענגלאַנד) און אַרענגעטראָ־גען געוואָרען אַ פאָרשלאַג וועגען דעם, אַז דער וועד זאָל אויבערנעמען די אינ־ציאַטיוו צוזאַמענרופען אַ יידישען וועלט־קאָנגרעס, וואָס זאָל זיין געווידמעט די פראַגען פון קאַמף מיט'ן אַנטיסעמיטיזם.

נעגען דעם פאָרשלאַג און אַרויסגע־טרעטען דער פרעזידענט פון דער „אַנג־לאָ־דיזשאַיש אַסאָסיעשאָן" ה' לעאָנאַרד מאָנטעפיאָרע, וועלכער האָט אין זיין רעדע אויסגעדרעשטראָלען די צווייפלע־זינקייט פון אַזאַ קאָנגרעס, וועלכער קאָן לוי מיינונג, ברענגען בלויז שאָדען, אָבער נישט קיין שום נוצען. די סיבות פון אַנטיסעמיטיזם, האָט ה' מאָנטעפיאָ־רע געזאָגט צו. אַנד. לוגען פול מוסער, וויי אַ יידישער קאָנגרעס וואָלט געקאָנט העלפען. דער אַנטיסעמיטיזם איז אַ בוי־זע בעגלוטס־ערשטענונג פון דער אינטוגער אַלגעמיינער פאָלוטישער לאַגע. מען מוז זיך אָפּגעבען אַ חשבון, אַז קיין שום רע־גורינג רעכענען זיך נישט מיט די עוועג־מוגעלע רעזאָלוציעס פון אַזאַ קאָנגרעס און אַל אחת כמה וכמה, אַז קיין שום רעגורינג וועט פון זיין בעשליסען נישט מאַכען קיין יסוד. פאַר וועלכע עס איז געזעצנעפּרעשיע שריט. פון דער אַנדע־רער זייט דאַגעגען וואָלט אַזאַ קאָנגרעס פעלער געבראַכט גרויסע נעצען: די ערד איז זעהר נוט בעאַרבעט געוואָרען און גערינגע אַלס נע געוועזהר און די הענד פון די אַנטיסעמיטען צו מאַכען קולית וועגען דעם „אינטערנאַציאָנאַלען זעהנ־טוס".

נאָר דער רעדע פון ה' לעאָנאַרד מאָנ־טעפיאָרע האָט געגעבען אַ וואָרט דער פרעזידענט פון „בּאָרד אָף דעפּיוטיס" ה' דאַביגדור נאָלדסמיט, וועלכער אַר־קלערט, דאָס אויב דער יער וועט בעקו־מען פון אַמעריקאַנישע־יידישע קאָנגרעס די אינגלאַנדיג צו בעטלוגען זיך אין יי־דישען וועלט־קאָנגרעס, וואָס ווערט גערע־פען אויף יאָלי ח. קען גענוג, וועט דער ווע־וזקהלות די אינגלאַנדיג בעהאַנדלען מיט דער נאַנצער ערנסטקייט.

אין רעזאָלטאַט פון די דאָזיגע ערקלע־רונגען און צוריקגעצויגען געוואָרען דער פאָרשלאַג וועגען אַ יידישען וועלט־קאָנג־רעס אויף בעקעמפען דעם אַנטיסעמי־טיזם.

—.—

Składy towarowe „Warrant"

Sp. Akc. w Łodzi —;— ul. Piotkowska 56

נעהמט אָן אויף צו

בעוואהרען איבער'ן זומער

הויז־זאַכען, איינגעפּאַקט אין קוטער'ס קערב. קאַסטענס אין באַלענס, אַז מען זאָל קענען פערזיכערען פון פייער און גנבה

אין ספּעציעל צו דעם צוועק איינגעאָרדענטע לאַגער'ס

פון די רינג-קאמפען

רער גנבער אַטלעס בורקענבוי האָט געלטען בעוועזען, וואָס ער כאַ'. אין דער 5־טער מונגוט האָט ער סאַנט־מאַרטין אַוועקגעלוגען אויף בונדע לאָבאַטקעס.

דער קאַמף נאַרקאָוויענקאָ—קרוזער איז געבלובען אָהן רעזולטאַט.

מאָרוף האָט בעזוגט קאָלעף. אין 16 מינוט כאַרמונאָוו האָט זיך אָפּגעפּער־מיט מיט'ן וועלדען אַרלאָוו אין 15 מי־נוט. דער אינטערעסאַנטסטער קאַמף איז געווען אַלווערא—קאַוואַן. נאָך 36 מי־נוט האָט אַלווערא בעזוגט קאַוואַן.

דענט קעמפען: בוריסענמייער — אַר־לאָיז, נאַרקאָוויענקאָ — אַלווערא, מאַר־מונאָוו — מאָרגאַ און קאַוואַן — קרוי־זער. די דרי לעצטע מאַמפען זענען דע־צוירענד.

אגרויסע ארץ-ישראל אויסשטעלונג

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, אַר־דענט אין די נעז. „תוצרת הארץ" אין לאַדז, אונטער דעם פּראָטעקטאָראַט פון דער פּוילישע־פאַלעסטינענשער האַנדעלס־קאַמער אַנ'ארץ־ישראל־אויסשטעלונג און די זאָלען פון סוחרים־פערבאַנד, פּעט־רוקאָווער 10. די אָנפיהרונג פון דער אויסשטעלונג גוט זיך די מיה, אַז שה זאָלען זיך געפינען אויף דער אויסשטע־לונג מוסטערן פון דער נאַנצער ארץ־ישראל'דיגער פּראָדוקציע.

די פאָרשטעהענדע ערפאָלגונג פון דער אויסשטעלונג רופט אַרויס אַ שטאַרקע פערוואונטערונג.

פון דער יוד. נטז. פאַר לאַנד-כענטשאַפט

הענט 9.30 אָוונד אַ פאַרלעזונג פון ר. זעלוויאַנסקאַ „זאַמד־ווידמען".

מאָרגען — אַנ'אויספלוג קען ראַדאָ־נאַשטש און אין לאַנעווגיקער וואַל־; זונטאָג — אַנ'אויספלוג צו די קאַלעק־טאָרען און קאַראַלען און אויף דער אָפּ־דינגונגס־סטאַציע און לובלינעק.

שבועות, פון 9. ביז'ן 11. יונו — אַנ'־אויספלוג קען פעטרוקאָוו און סילעזיאָן. אָפּצאָהל פאַר מונגלידער — 17 זל. פאַר נעסט — 20 זל.

פאָרטזעצונג פון טורנער — זונטאָג.

קויפט „מציעות"...

ציסאריע-וואָסער אנשטאט „ווישניווסע"

אויף דער אַלט־שטאָט דרעדען זיך לעצטענס ארום קריסטען, וואָס לויגען פאַר די קונים צו קויפען בלומ־שט „זשמנייובקע" און „ווישניובקע". דערבי געפעלט זיי אָן, אַז די פלאַשען פראָנפען האָבען זיי פון מלוכה־כאַנאַפּאַל, וואו זיי ארבייטען און בעקומען אויסגעצאָהלט און נאַטור.

ווער עס איז אַ פרעגער קויפט די דאָ־זיגע משקה און האַנדעלט אין אַ מציאה: אמת'ע צוקאָריע־וואַסער..

SPLENDID — קלאַנג-קינאָ — נאַרוויטשאַ 20

דער גרעסטער סוקצעס פון דער פילם-פּראָדוקציע 1932 אין דער גאַנצער לאַנד רעזשיסט פון ערנעסט לוביטש א.ר.

א שעה מיט דיר

אין די הויפּט-ראָלען:

Marice Chevalier i Jeanette Macdonald

מוזיק פון אסקאר שטרוים אויפ'ן זומער-סעזאָן זענען די פריי זען ערנידריגע אנהויב פון די סעאַנסען 4 נאָכמיטאָג, שבת, זונטאָג און חגא 12 מיטאָג.

ארץ-ישראל-טורעטען-ביוראָ איז לאָדז

דער בעקאַנטער ציונגסטישער טוער אינזש. יצחק זשעלינסקי האָט, זייענדיג אין ארץ־ישראל, זיך פערענטערשטערט מיט דער ארץ־ישראל'דיגער טורעטען־געזעלשאַפט וועגען שאַפען אין לאָדז אַ ארץ־ישראל'דיג טורעטען־ביוראָ, וועלכע זאָל זיך פערנעמען מיט אָרגאַנזירען טו־ריסטען־עקסקורסיעס קען ארץ־ישראל. דאָס לאָדזער ביוראָ זאָל שטעהן אונטער „ער לוטונג פון אינזש. זשעלינסקי.

פון דער יוד. נטז. פאַר לאַנד-כענטשאַפט

הענט 9.30 אָוונד אַ פאַרלעזונג פון ר. זעלוויאַנסקאַ „זאַמד־ווידמען".

מאָרגען — אַנ'אויספלוג קען ראַדאָ־נאַשטש און אין לאַנעווגיקער וואַל־; זונטאָג — אַנ'אויספלוג צו די קאַלעק־טאָרען און קאַראַלען און אויף דער אָפּ־דינגונגס־סטאַציע און לובלינעק.

שבועות, פון 9. ביז'ן 11. יונו — אַנ'־אויספלוג קען פעטרוקאָוו און סילעזיאָן. אָפּצאָהל פאַר מונגלידער — 17 זל. פאַר נעסט — 20 זל.

פאָרטזעצונג פון טורנער — זונטאָג.

דייטשלאנד זאל ארויסטרעטען פון דער פעלקער-ליגע

ברינינג פארערט דיקטאטארישע פולמאכטן

צענטרום אונטערהאנדעלט מיט היטלעריסטען וועגען א קאאליציע אין פרייסען

ברינינג זאל בקרוב דימיסאנירן

דערווייל פארערט ער דיקט מארישע פולמאכטן

בערלין. (ספ.) דו געשפאנטע לאגע און דעמשלאגר צווינגט דו רעגירונג־ארבייט אנצונעמען נוסע שנעלדערנדיגע שריט.

הינט און דער אונטער־שטאטס־סעקרעטאר מוזנער צוריקגעקומען קען בערלין פון גיידעק, וואו ער האט געגעבען דעם פרעזידענט הינדענבורג א ראפארט וועגען דער לאגע. מוזנער האט אפגעהאלטן א לענגערן טיל פון דער אונטערהאנדלונג מיט דעם פרעזידענט הינדענבורג, אין וועלכן דער פרעזידענט הינדענבורג דיקטאטארישע פולמאכטן.

איך דער בערוץ בעהויפטעט מען, אז בקרוב וועט קומען אן ענדערונג אויפ'ן אמט פון רייכס־קאנצלער.

פרייכישע רעגירונג וועט אינטערוונירען, אויב אין לאנדטאג וועלן ווייטער פארקומען געשלעגן

בערלין. (ספ.) די אויפרעגונג פון דער עפענטלעכער מיינונג צוליב'ן גרויסען סקאנדאל אין פרייסישן סיים, בעת וועלכן די הומלעריסטן האבען זיך טורא'ד גישלאגן מיט די קאמיניסטן, האלט אן אין שטענדיג.

עס איז פאראויסצוזעהן אז אויב דער פרייסישער רעגירונג וועגן צוריקגעקומען דער פרעזידענט הינדענבורג אויף דער לאנדטאג וועלן דו נאמען אויפ'ן אמט פון רייכס־קאנצלער.

יודישער זשורנאליסט — ז'ראפעס ז"

פון היידעלבערגער אוניווערזיטעט

בערלין. (יטא) דער בעקאנטער יודישער־דייטשער פובליצוסט ד"ר דראלף גאלדשמידט אין נאמענדיגט געוואָרען אלס אויסערארדענטליכער פראפעסאר פון דער היידעלבערגער אוניווערזיטעט. ד"ר גאלד שמידט וועט האלטן לעקציעס וועגען זשורנאליסטיק.

אנגלעגאלע אימיגראנטן איז קאנאדא ווערען ארן סגעשיקט

אטאוואַ, 26. מאי. (יטא) דער מיניסטער פאר עמיגראציע־ענינים אין קאנאדא האט ערקלערט, אז אלע אויסלענדער, וועלכע זענען אנגלעגאלע אימיגראנטן, ווערען ארויסגעשיקט ווערען.

פון ספארט־לעבען

מייסטער שאפט פון דער „ליגא"

„ל.כ.ס. — „רוד" (קאטאוויץ) 6:0
„וואַרשאוויאנקא" — „קראקאוויא" 6:0
„פאגאן" — „טשארני" (לעמבערג) 0:1
„וויסלא" — „22 פ. פ." (שעדלעץ) 2:5

מייסטערשאפט פון „א"־ליגאס

„ווידזעוו" — ל. ט. ס. ג. 1:1
„ל. ק. ס." — „טוריסטען" 0:1
„ווימאַ" — „ס. ק. ס." 1:1
„ו. ק. פ." — „פ. ט. צ." 0:1

מייסטערשאפט פון „ב"־ליגאס

„מכבי" — „סאמול" (וגעדזשו 3:1)

אויפפאדערונג.

אזוי ווי ה' אינזשינער בנימין סידראנסקי (לעהרער פון יידישן גימנאזיום) איז פון מיר אויפגעפאדערט געווארען צו קומען צו א דין תורה להרב ר' יוסעלע פיינער נ"י און ה' סידראנסקי האט קאקטגאריש הרב פיינער ערקלערט, אז ער וועט קיין דין־תורה נישט האלטען, פאדער איך איהם דערמיט אויף אין משך פון 3 טעג צו קומען צו א דין־תורה להרב פיינער נ"י.

איך האף, אז ה' סידראנסקי אלס לעהרער און ערציהער פון יידישע קינדער אין א יידישער אינסטיטוציע וועט איינזעהן אז מען קאן זיך נישט אָבזאגען פון א דין־תורה.

א. י. קאלאווסקי

אויפפאדערונג.

איך פאדער אויף דעם ה' פיאטר כאי"ר צו געבען אנ'אויפקלערונג אין דער פרעסע, וואס האט איהם בעוואוגען צו ווערען קאמיסאר אין „נותן לחם"?

ווער האט פערניצט פון איינס־געלד אויף צוזעקען, וועלכע זענען נישט דערלאזבאר לויט אונזערע סטאטוטען?

ווער האט געקענט נישט דערלאזען צום היינטיגען מעמד און גארנישט געטון דערצו? צי איז אין פערלויף פון גאנצען י הר ביו"ר היינטיגען טאג געמאכט געווארען וועלכע עס איז אויסגעבען אהן איינער הסכמה און אהן איינער אונטערשריפט.

פארזיצענדער פון דער רעוויזיאנס־קאמיסיע

פוקס

Sensacja księgarska.

Dr. Armand Akerberg

„Talmud, bolszewizm i Projekt polskiego prawa małżeńskiego"

Cena zł. 4.60

DO NABYCIA W KSIĘGARNIACH

SKŁADY Dom Książki Polskiej, Warszawa, Pl. 3-ch Krzyży 8
GŁÓWNE: F. Hoesick, Warszawa. Senatorska 22
K. Neumiller, Łódź, Piotrkowska 61.

Ciechocinek
Dr. med. W. Łaski
אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען
וולאצלאווסקא (זדרא'אווא) ווילא „וויקטאריא".

Dr. med.
S. Halborn
ספעציאל־ארצט פאר קינדער־קראנקהייטען
בעמט אן אין קאלומנא
ש יינפעלדס־ווילע.

Przeciw hemoroidom?
jedynie HERIDAL Barcikowski
najlepszy i najtańszy środek
Cena tylko zł. 3.20
Do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych

איבעראכטאג שבת וועט סיראט

דאווענען איז „פילהארמאניע"

דו ירעה, אז דער אויבער־קאמאר גרשון סוראטא וועט קומענדיגען שבת נאר אזוי מאל דאווענען אין לאדזער פולהארמאניע, האט ארויסגערופען גרויס אונטערעס. אויבער־קאמאר סוראטא וועט דאווענען צוזאמען מיט'ן גוט־בעקאנטן כאר אונטער דער לייטונג פון דיר. רובין. ווי בעוואוסט, פאהרט סוראטא אף דו נאהענטסטע טעג קיין דרום אמעריקא.

קלאנג
Grand-Kino
היינט און ווייטערע טעג!
אנהייב פון די סעאנסען 4.30 נאכם. שבת, זונטאג און חגאות 12 מיטאג.
גרויסער עראטישער שטייגער־פילם אין טשעכישער קלאנג־רעדענדיגער ווערסיע. רעזשי פונ'ם בעריהמטען מאשאטי, דער מחבר פון „עראטיקאן"
טרעהרען פון א 20־יעריגע
אויפערן־פראגראם: פאקס־קלאנג־וואכענבלאט. פרייזען עומעסיגע. דער זאל ווערט מאדערן וועניליר און אנגענעהם.
אפאראטור וועסטערן עלעקטריק.
פרייזען פון פריהמארגענס 50 גראשען און 1 זלאטי.

יוד. סאצ. ארב.־פארטיי פרעלי־ציון

(פאר. מיט צ.ס.) אין לאדז פיעטר. 83

פרייטאג דעם 27. ד.ח. 9.30 אוועגד קומט פאר אין לאקאל א חברישער גלעזל־טיי.

שבת דעם 28. ד.ח. 6 פריה אויספלוג פון ספארט־קלוב „הפועל" אין רודא־פאבריצנוצקא. זאמעל־פונקט פעטרוקא־ווער 83.

שבת האלב 2 בייטאג אויספלוג פון די „פרייהייט"־קרייזען קיין לאגעווניק. זאמעל־פונקט — באלומער מארק.

שבת 8.30 אוועגד קומט פאר א רעפעראט פון ח' ר. ראבינאוויטש א.ד.ט. „הונגער אין שטן פון לומעראטור" (האט סון, פונק, אנדרעיעוו).

זונטאג 9 אוועגד א חברים־פערזאמלונג מיט א זעהר וויכטיגען טאג־אָרדנונג. אלע מיזען זיין.

ענטשולדיגונג

דערמיט ענטשולדיג איך מיך פאר די ח"ח פון „שעורי ערב" מענדיל אלשטיין און שמואל אלטמאן פאר מיין נישט מאקטזשער דאנקלונג געגען זיי. איך פערהאף, אז מעהר וועט דאס נישט פאר־קומען.

מיט אלטונג

יחיאל לייב קאפעלושניק

חבר פון שעורי־ערב פל. וואלנאשטשי 3

זעלבסטמארד צוליב א געליבטע

(ק) נעלטען בטנאלט האבען דורכגעהער בעמערקט אין פישער'ס וואלד (אין לאינ) ווי עס העגגט א מענש. זיי האבען גלייך אלארמירט פאליציי. אין מען האט פעסטגעשטעלט, אז דאס איז א געוויסער פאליציאנט געפאלען אויפ'ן שכל אין ארויסגערופען פאגאטאוויץ. דער דאקטאר האט באלד פעסטגעשטעלט, אז דער מענש האט בעקומען א שגעון־אנפאל איז היות קיין גרויסער מאגנאט דאס איז נישט אויסגעזעהען צו זיין אין קיין שום דאקומענט האט ער אויך נישט בייגעהאט. אין ער אפגעפיהרט געווארען אין שטאטישען זאמעלפונקט. ווי דער בחור דייטסט, איז נישט געלונגען צו דערגעהן.

אין קאמף פאר דער מוטער־שפראך

גרויסער מיטינג פארערט רעכט פאר'ן דייטשען שול־יזעזע

(א) נעלטען פארמוטאג איז אין פיל־הארמאניע פארגעקומען א מיטינג, געווידמעט דער פראגע וועגען דייטשען שול־יזעזע. דער מוטונג איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון עוו. דעפ. צערבע. רעפעראטען האבען געהאלטען דר. הוקע און געוו. דעפ. קרעגוב.

די רעפערעטען האבען אנגעוויזען, אז אין די פאוישעלנע שאלען ווערט פארר אויסגעמוטען דאס לערנען די דייטשע שפראך.

א ספעציעלע רעלעגאציע וועט זיך וועגען דער פראגע ווענדען צום שול־קוראטאריום און צום בולדענס־מיניסטער.

Przeciw hemoroidom?
jedynie HERIDAL Barcikowski
najlepszy i najtańszy środek
Cena tylko zł. 3.20
Do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych

ווייל קל וחומר האבען די לאדזער געריכטען

ארויסגעגעבען פון 1. יאנואר ביז'ן 1. מאי?

(ק) לויט דער סערוכטס־סטאטיסטיק האט פון 1. יאנואר ביז'ן 1. מאי דאס שטאט־געריכט ארויסגעגעבען 16,180 קלאגעזעטס. דאס קרייז־געריכט — 1.592 חודש'ליך מאכט אויס 4045 — אין שטאט־געריכט, 388 — אין קרייז־געריכט. פאראיהרען האט די צאהל אין שטאט־געריכט אויסגעמאכט 4.163 א חודש, אין קרייז־געריכט — 321.

בלימל־טאג פאר „לינת־הצדק"

לאדזער יודען! ראטעווט דעם „לינת־הצדק" וואס וועט אייך ראטעווען אין אומגליק

די פאפולערע מערוצינגשע אינסטיטוציע „לינת הצדק" וועמענס טעמוגקעט ס'איז נוט בעקאנט דער גאנצער בעפעלקערונג פון לאדז, סיי יודען, סיי קריסטען, ראנגלעם זיך לעצטענס מיט פינאנציעלע שווערינקייטען, וואס זענען א רעזולטאט פון בומערען קרזיס און דאך וויל די פערוואלטונג נישט פערקלענערן אזהר נרצלוכע טעמוגקעט, ווייל רוקא דער קרזיס האט פערמעהרט קראנקהייטען און אומגלוק־פאלען און אזא צייט וואלט דאס אנטרוטפען די ארבעט פון „לינת הצדק" בשרוט פאר הונדערטער מענשען ממש אנ'אומגלוק.

צוליב דעם בלעבט דער אינסטיטוציע אויבער נאר דער אונצוגער אויסוועג: צי אפעלוירען צו דער ברייטהערציגקייט פון דער נעזעלשאפט!

יעדער, וואס פערשטעהט אפצושאצען די לייסטונגען פון „לינת־הצדק", וועט זיך אויפגעטון אין דער אינגאנג פון דער אינגאנג פון דער אינגאנג פון

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט־אָן פון ביז 7 אין אָוונד
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

די פּאָליטיק פון דער וואָך

צי וועט קומען אַ נייע וועלט־מלחמה?־דער ווייטער מזרח און די דייטש־פּוילישע גרעניצען.־ וואָס ערוואַרט מען פון דער לאָזאַנער קאָנפערענץ?

מלחמה אָדער שלום, וועט קומען אַ וועלט־מלחמה, אָדער מ'וועט זי קענען אויסמיידען — דאָס איז דאָס קאַרדינאַלסטע פראָבלעם, וואָס שטעהט אין צענטער, וואָס פערנעמט דעם איבער־אַן אין דער ראַנגערגאַציאָנאַלער וועלט־פּאָליטיק. אַלע אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענצען, די עגטוואָפּנגס קאָנפערענץ און די בעפאָרשטעהענדע קאָנפערענץ און לאָזאַן, די אונערלעדיגע פּאָליטישע קאַמפּען און דיפּלאָמאַט און פּרעסען, די שווערזנקטען בעם צוזאַמענשטעלען די נייע פראַנצויזישע רעגירונג — אַלץ איז קאָנצענטרירט אַרום דעם דאָזיגען פּראָבלעם. וואָלט געווען די זיכערקייט, אַז קיין מלחמה וועט נישט אויסברעכען, וואָלט מען געקאָנט לייכטער לעזען דאָס בראָבלעם פון רעפאָראַציע שאַפן מלחמה־חובות, וואָלט מען געפונען אַן אויסוועג צום בסדר וואַסערגרען ווירטשאַפטליכען קרוזיס, צו דער אַרבייטסלאָזיגקייט און צו די וואַלוטע־וואַקלענישען.

אַמעריקאַ וואָלט דאָן מסכים געווען, אַז מ'זאָל אויך צאָהלען די מלחמה־חובות און יאָהרען אַרום, זי וואָלט אַפילו מוחל ווערען אַרום די דאָזיגע חובות, צו אַפילו זיי אויסגעגעבען געשענקען. דאָס וואָלט געבראַכט דערצו, אַז מ'זאָל אויך רעטשלאַנד שענקען די רעפּאַראַציע־צאָהלונגען, אָדער געבען אויך אַ לאַנג־מערמונגען מאָראַטאָריום.

ווען די וועלט וואָלט פטור געוואָרען פון דער מלחמה־סכנה, פון די מלחמה־חובות און רעפּאַראַציעס, וואָלט במילא צוריקגעקומען דער אַזוי גוטיגער געענד זעמונגער ציטרוי, וואָלטען די לענדער, וואָס האָבען אַן אויבעפלוס און קאַפּיטאַלען און האָבען נישט מיט זיי וואָס צו טאָן, געבאָרעט געלד די טוכלות, וואָס גוטיגען זיך אין אַבוסטלע נישט נאָר אויסנעוואָרען געוואָרען די געפאָהרען פון מלחמה־באַנקראָטען, נאָר ס'וואָלט ווידער געקומען אַן אויפלעבונג און דער ווירטשאַפט. אין דער אונרוסטיגע אַן מסחר. די צאָל־טויזדן וואָלטען געמיזט אויטערן דרוק פון לעבען אָפּגעשאַפט וועדען, צו נאָר אונגאַנגען אַ וועלט־שרפה.

שוין דער ערשטער יאָפּאַנישער זעלנער, וואָס אין פאַר אַ יאָהרען אויבערגעשאָסען דעם באָדען פון מאַנדזשוריי, האָט געשאַפען די דאָזיגע מלחמה־געפאַהר. יאַפּאַן'ס פערנעמען מאַנדזשוריי האָט די דאָזיגע געפאַהר פערגרעסערט. די יאַפּאַנער וועלען מאַנדזשוריי טעהר נישט אָפּגעבען פרייוויליג. זיי וועלען זיך אויך נישט בעגנוגען מיט דעם שוין פערגומענעם. זיי מוזען אויסברייטערן זייער בעזיץ. אָדער אויפ'ן חשבון פון כינאַ, אָדער אויפ'ן חשבון פון ראַסען־רוסלאַנד, דער אָנגריף אויף שאַנכאַי און געוועזן אַ בריוב צו געהן אויפ'ן ערשטען וועג. דער דאָזיגער בריוב איז נישט געלונגען. צוליב האָט די וועלט געשטרעמט, צוליב האָט אַמעריקאַ פּראָטעסטירט. די יאַפּאַנער קענען איצט נוט צוליב רוזן עקאָנאָמישע טעמים צוליב אינטרעסען מיט אַמעריקאַ. זאָל אַמעריקאַ אַפילו נישט אָנהויבען קען מלחמה מיט יאַפּאַן, נאָר בלויז בייקאָטירען די יאַפּאַנישע סחורות, די יאַפּאַנישע זיידען שטאָפען, דאָן בריעכט פינאַנדער דער נאַנצער יאַפּאַנישער בודזשעט.

די יאַפּאַנישע עקספּאַנסיע מיט דער־בער געהן אויף דער זייט פון רוסלאַנד. און דאָס שטעקט שוין מיט אַ וועלט־מלחמה.

ס'איז דאָך נישט קיין סוד. אַז אַלע קאַפּיטאַליסטישע מלוכות מיט עגלאַנד און פראַנקרייך בראָש, קוקען מיט שרעק אויפ'ן פינאַנדערוואַיקס פון רוסלאַנד, אויף די צוויי „פּיאַטילעטקעס", וואָס טאָלען די ראַטען־מלוכה לחלוטין אָנאָפּ דענגוג און עקאָנאָמישער הונזלט פון אויסלאַנד.

און די דעפּאַרטאַמענטען פון די אויס־ערן־טונגסטעריומס פון אַלע קאַפּיטאַ־לוסטישע לענדער האָט מען שוין נישט אונגמאָל זיך בעראַטען און געמראַכט ווי אַזוי אומצובערענגען דעם אויצטוגען רע־זשים און רוסלאַנד. מ'האָט אָבער קיין שום קאָנקרעטעס נישט געקענט בעשלי־סען צוליב אונגוגע טעמים. ראַשיי, ווייל מ'האָט נישט געוואוסט, צי אַ מי־לימערישע אינטערווענץ געגען רוסלאַנד וועט פרעגען אַ נצחון, ווייל מ'האָט נוט געהאַט קיין עלד אויף אַזאַ מין אונ־טערנעמונג, און דער עיקר, ווייל מ'האָט מורא געהאַט, אַז די שווערד זאָל זיך נישט אויסקערעוועען געגען זיי אַלען. אַן אַ מלחמה קען פרעגען צו אונערלי־כע רעוואָלוציעס און בורגער־קריגען.

היום אָבער טאַכט זיך אַ געלעגענהייט צו שאַרען פייער מיט פרעמדע הענד, ווי דאָס איז אויצט דער פאַל מיט יאַפּאַן, וועלען קאַפּיטאַליסטישע מלוכות נישט נאָר קוקען דערויף מיט צופרידענהייט, נאָר זיי וועלען מיט אַלע מעגליכע מיט־לען אונטערשטיצען די יאַפּאַנער און זייער קאַמף מיט דער באָלשעוויסטישער מלוכה. רוסלאַנד וואָלט דאָן אַנגעגרי־פען געוואָרען אויפ'ן מערב־זייט. נאָכיין מעגליך, אַז מ'וואָלט דאָן די דייטשען נאָכגעגעבען אַ סך פון זייערע פאָרערונגען אַבי זיי צו בעווען צו פעראייניגען זיך אין קאַמף געגען כעמוניזאַמען שונא, דאָס רוסישע רוסלאַנד.

די צווייטע מלחמה־געפאַהר דראָהט צווישען פּוילען און דייטשלאַנד. די דייט־שען פאָדערן צוריק פּאָמאָזשע, וואָס שנייט אָפּ מזרח־פּרייסען פון איבריגען דייטשלאַנד. פּוילען קען דאָס באַין־אַוסן נישט נאָכגעבען, ווייל דאָס און דער וועג אויהרער צום ים. און אָהן אַ ים קען הייניט אַפילו אַזאַ מלוכה'לע, ווי ליטאַ נישט עקזיסטירען, אַ פּשיטאַ שוין פּוילען.

דער וואַיקס פון היטלעריזם און דייטשלאַנד האָט דערגענטערט די נע־פאַהר פון אַ דייטש־פּוילישער מלחמה, וועלכע וואָלט פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ וועלט־מלחמה, ווייל דערווייל איז נאָך פראַנקרייך פּוילען'ס פערבינד־עטע. דאָס אַרטיקולירטע פראַנקרייך אין דער מלחמה, וואָלט בעוואַיזען אומאַליען צו לאָסען זיך צום געוועהר, רומעניען וואָלט געמוזט שטיצען פּוילען, און דאָן וואָלט אונגערן מאַרשירט אויף רומעניען, ווע־לעריי צוריק אָפּגעמען זיבענבירגען.

ווי מיר זעהען, דראָהט דער וועלט אַ מלחמה פון צוויי זייטען. נאַטירליך וועט די מלחמה נעמען רוסלאַנד אָנגעמען אַ נאַנץ אַנדער כאַראַקטער, ווי אַ דייטש־פּוילישע מלחמה. אָבער סיי דאָס ערש־טע, סיי דאָס צווייטע, איז נישט אויס־געשלאָסען, איז אָביעקטיוו מעגליך.

די ענטוויקלונג פון די אונערלי־כע פּאָליטישע געשעהענישען און דייטש־לאַנד, דער צוזאַמענשטעל און במילא דאָס איז געקענט דערוויזירען די קריגס־בודזשעטען, און די שטייער־לאַסטען וואָלטען במילא געקענט פערלייכטערט ווערען, ווייניגסטע וואָלט מען דעם עזרה פון דער רעדוצירטען קריגס־בודזשעט געקענט פערוועגדען אויף פּראָדוקטיווע צוועקען, אויף נוצלוכע אינוויסטיציעס, אויף ערמעגלען שטיצע די לאַנדווירט־שאַפט, אינדוסטריע און האַנדעל.

ווען די מלחמה־געפאַהר זאָל בעזייטיגט ווערען — אָבער זי ווערט נישט בעזייטיגט. זי פערשטאַרקט זיך מיט יעדען טאָג, די דרינגט שוין אַריין אין בעוואוסטזיין פון די מאַסען, וועלכע הויבען אָן גלויבען, אַז אַ נייע מלחמה איז אונפערמיידליך. יערע יריעה וועגען נייע מיליטערישע אָפּעראַציעס אויפ'ן ווייטען מזרח ערע פּראָוואָקאַטאָרישע רעדע פון אַ היטלעריסטישען גרול פערשטאַרקט דעם דאָזיגען גלויבען, און דערנענטערט במילא דעם אויסברוך פון דער מלחמה.

וואָס זעגען די הויפּט־סכות, וואָס האָ־בען געמאַכט אַזאַ־אַקטויל די מלחמה־נעפאַהר? אַ וואו שטעקט די הויפּט־סכנה? פון צוויי זייטען דראָהט די וועלט אַ נייע מלחמה: פון ווייטען מזרח און פון דער דייטש־פּוילישער גרעניץ.

דער ווייטער מזרח איז אויצט אַ קאָ־לעריער קעסעל, וואָס קען יעדע ווילע אויפרייסען און אָנצינדען אַ וועלט־שרפה.

שוין דער ערשטער יאַפּאַנישער זעל־נער, וואָס איז פאַר אַ יאָהרען אויבער־געטרעטען דעם באָדען פון מאַנדזשו־ריי, האָט געשאַפען די דאָזיגע מלחמה־נעפאַהר. יאַפּאַן'ס פערגעמען מאַנדזשו־ריי האָט די דאָזיגע געפאַהר פערגרעסערט. די יאַפּאַנער וועלען מאַנדזשו־ריי טעהר נישט אָפּגעבען פרייוויליג. זיי וועלען זיך אויך נישט בעגנוגען מיט דעם שוין פערגומענעם. זיי מוזען אויס־ברייטערן זייער בעזיץ. אָדער אויפ'ן חשבון פון כינאַ, אָדער אויפ'ן חשבון פון ראַסען־רוסלאַנד, דער אָנגריף אויף שאַנ־כאַי און געווען אַ בריוב צו געהן אויפ'ן ערשטען וועג. דער דאָזיגער בריוב איז נישט געלונגען. צוליב האָט די וועלט גע־שטרעמט, צוליב האָט אַמעריקאַ פּראָ־טעסטירט. די יאַפּאַנער קענען איצט נוט צוליב רוזן עקאָנאָמישע טעמים צוליב אינטרעסען מיט אַמעריקאַ. זאָל אַמעריקאַ אַפילו נישט אָנהויבען קען מלחמה מיט יאַפּאַן, נאָר בלויז בייקאָטירען די יאַפּאַנישע סחורות, די יאַפּאַנישע זיידען שטאָפען, דאָן בריעכט פינאַנדער דער נאַנצער יאַפּאַנישער בודזשעט.

די יאַפּאַנישע עקספּאַנסיע מיט דער־בער געהן אויף דער זייט פון רוסלאַנד. און דאָס שטעקט שוין מיט אַ וועלט־מלחמה.

ס'איז דאָך נישט קיין סוד. אַז אַלע קאַפּיטאַליסטישע מלוכות מיט עגלאַנד און פראַנקרייך בראָש, קוקען מיט שרעק אויפ'ן פינאַנדערוואַיקס פון רוסלאַנד, אויף די צוויי „פּיאַטילעטקעס", וואָס טאָלען די ראַטען־מלוכה לחלוטין אָנאָפּ דענגוג און עקאָנאָמישער הונזלט פון אויסלאַנד.

און די דעפּאַרטאַמענטען פון די אויס־ערן־טונגסטעריומס פון אַלע קאַפּיטאַ־לוסטישע לענדער האָט מען שוין נישט אונגמאָל זיך בעראַטען און געמראַכט ווי אַזוי אומצובערענגען דעם אויצטוגען רע־זשים און רוסלאַנד. מ'האָט אָבער קיין שום קאָנקרעטעס נישט געקענט בעשלי־סען צוליב אונגוגע טעמים. ראַשיי, ווייל מ'האָט נישט געוואוסט, צי אַ מי־לימערישע אינטערווענץ געגען רוסלאַנד וועט פרעגען אַ נצחון, ווייל מ'האָט נוט געהאַט קיין עלד אויף אַזאַ מין אונ־טערנעמונג, און דער עיקר, ווייל מ'האָט מורא געהאַט, אַז די שווערד זאָל זיך נישט אויסקערעוועען געגען זיי אַלען. אַן אַ מלחמה קען פרעגען צו אונערלי־כע רעוואָלוציעס און בורגער־קריגען.

היום אָבער טאַכט זיך אַ געלעגענהייט צו שאַרען פייער מיט פרעמדע הענד, ווי דאָס איז אויצט דער פאַל מיט יאַפּאַן, וועלען קאַפּיטאַליסטישע מלוכות נישט נאָר קוקען דערויף מיט צופרידענהייט, נאָר זיי וועלען מיט אַלע מעגליכע מיט־לען אונטערשטיצען די יאַפּאַנער און זייער קאַמף מיט דער באָלשעוויסטישער מלוכה. רוסלאַנד וואָלט דאָן אָנגעגרי־פען געוואָרען אויפ'ן מערב־זייט. נאָכיין מעגליך, אַז מ'וואָלט דאָן די דייטשען נאָכגעגעבען אַ סך פון זייערע פאָרערונגען אַבי זיי צו בעווען צו פעראייניגען זיך אין קאַמף געגען כעמוניזאַמען שונא, דאָס רוסישע רוסלאַנד.

די צווייטע מלחמה־געפאַהר דראָהט צווישען פּוילען און דייטשלאַנד. די דייט־שען פאָדערן צוריק פּאָמאָזשע, וואָס שנייט אָפּ מזרח־פּרייסען פון איבריגען דייטשלאַנד. פּוילען קען דאָס באַין־אַוסן נישט נאָכגעבען, ווייל דאָס און דער וועג אויהרער צום ים. און אָהן אַ ים קען הייניט אַפילו אַזאַ מלוכה'לע, ווי ליטאַ נישט עקזיסטירען, אַ פּשיטאַ שוין פּוילען.

דער וואַיקס פון היטלעריזם און דייטשלאַנד האָט דערגענטערט די נע־פאַהר פון אַ דייטש־פּוילישער מלחמה, וועלכע וואָלט פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ וועלט־מלחמה, ווייל דערווייל איז נאָך פראַנקרייך פּוילען'ס פערבינד־עטע. דאָס אַרטיקולירטע פראַנקרייך אין דער מלחמה, וואָלט בעוואַיזען אומאַליען צו לאָסען זיך צום געוועהר, רומעניען וואָלט געמוזט שטיצען פּוילען, און דאָן וואָלט אונגערן מאַרשירט אויף רומעניען, וועלע־ריי צוריק אָפּגעמען זיבענבירגען.

ווי מיר זעהען, דראָהט דער וועלט אַ מלחמה פון צוויי זייטען. נאַטירליך וועט די מלחמה נעמען רוסלאַנד אָנגעמען אַ נאַנץ אַנדער כאַראַקטער, ווי אַ דייטש־פּוילישע מלחמה. אָבער סיי דאָס ערש־טע, סיי דאָס צווייטע, איז נישט אויס־געשלאָסען, איז אָביעקטיוו מעגליך.

די ענטוויקלונג פון די אונערלי־כע פּאָליטישע געשעהענישען און דייטש־לאַנד, דער צוזאַמענשטעל און במילא דאָס איז געקענט דערוויזירען די קריגס־בודזשעטען, און די שטייער־לאַסטען וואָלטען במילא געקענט פערלייכטערט ווערען, ווייניגסטע וואָלט מען דעם עזרה פון דער רעדוצירטען קריגס־בודזשעט געקענט פערוועגדען אויף פּראָדוקטיווע צוועקען, אויף נוצלוכע אינוויסטיציעס, אויף ערמעגלען שטיצע די לאַנדווירט־שאַפט, אינדוסטריע און האַנדעל.

ווען די מלחמה־געפאַהר זאָל בעזייטיגט ווערען — אָבער זי ווערט נישט בעזייטיגט. זי פערשטאַרקט זיך מיט יעדען טאָג, די דרינגט שוין אַריין אין בעוואוסטזיין פון די מאַסען, וועלכע הויבען אָן גלויבען, אַז אַ נייע מלחמה איז אונפערמיידליך. יערע יריעה וועגען נייע מיליטערישע אָפּעראַציעס אויפ'ן ווייטען מזרח ערע פּראָוואָקאַטאָרישע רעדע פון אַ היטלעריסטישען גרול פערשטאַרקט דעם דאָזיגען גלויבען, און דערנענטערט במילא דעם אויסברוך פון דער מלחמה.

וואָס זעגען די הויפּט־סכות, וואָס האָ־בען געמאַכט אַזאַ־אַקטויל די מלחמה־נעפאַהר? אַ וואו שטעקט די הויפּט־סכנה? פון צוויי זייטען דראָהט די וועלט אַ נייע מלחמה: פון ווייטען מזרח און פון דער דייטש־פּוילישער גרעניץ.

דער ווייטער מזרח איז אויצט אַ קאָ־לעריער קעסעל, וואָס קען יעדע ווילע אויפרייסען און אָנצינדען אַ וועלט־שרפה.

שוין דער ערשטער יאַפּאַנישער זעל־נער, וואָס איז פאַר אַ יאָהרען אויבער־געטרעטען דעם באָדען פון מאַנדזשו־ריי, האָט געשאַפען די דאָזיגע מלחמה־נעפאַהר. יאַפּאַן'ס פערגעמען מאַנדזשו־ריי האָט די דאָזיגע געפאַהר פערגרעס־סערט. די יאַפּאַנער וועלען מאַנדזשו־ריי טעהר נישט אָפּגעבען פרייוויליג. זיי וועלען זיך אויך נישט בעגנוגען מיט דעם שוין פערגומענעם. זיי מוזען אויס־ברייטערן זייער בעזיץ. אָדער אויפ'ן

די מלחמה־געפאַהר אויפ'ן ווייטען מזרח

פון דעפ. ד"ר י. ראַזענבלאַט.

די לעצטע געשעהענישען אויפ'ן ווי־טען מזרח, הגם זיי שפּוגלען זיך אָפּ און געבומען, וואָס לוגען זעהר ווייט פון אונז האָבען אַ אונגעהויערע בערעטונג פאַר דער אַלטעגשלוכער לאַגע.

אָהן גוזמא קאָן מען זאָגען, אַז זיי זענען אַ כאַראַקטעריסטישער סימפּטאָם פון דער אויצטוגער צייט. די וועלט איז געוואָרען אַזוי קלען, די פערבינדונג צווי־שען די ווייטסטע לענדער איז געוואָרען אַזוי לייכט און גוט, די אינטערעסען פון פערשונדענע פעלקער זענען אַזוי אָנג פערגונפט צווישען זיך, אַז יעדע ענ־דערונג, וואָס קומט פאַר אין אַיין ווינ־קעלע פון דער ערד זאָזט זיך פיהלען אין זעלבען מאָמענט אומעטום.

אין אַלע צייטען פון לעגען רעוואָליוציע, ד. ה. געוואַלטיגע אויבערקעהרונגען דורכגעפיהרט ווערען דורך די בעוואָפענ־טע מיטלען פון דער בעפעלקערונג, דאָס הייסט דורכ'ן מיליטער. אַזוי איז געווען אין די נאַנץ אַלטע צייטען אין הייניט, בייד די ענטוויקעלטע טעכניק פון קריגס־פיהרונג און עס אַ זעלבסטפערשטענדליך קייט, אַז דער טייל פון דער בעפעלקערונג וואָס איז מיליטעריש אָרגאַניזירט, האָט אַ אונגעהויערע אויבערמאַכט אויבער'ן גאַנצען לאַנד.

דער אונטערשיד פון פריהער בין הייניט בעשטעהט נאָר אין דעם, וואָס אַמאָל האָבען די אויבערקעהרונגען געטרעפען נאָר אַ אונערלי'כ סאָציע־לען כאַראַקטער, זייערע מאָטיוון זענען געלעגען אין געבומען פון די אונערלי'כע סאָציאַלע צושטאַנדען, הייניט שפּוגלען אַ דאָלע בייד די דאָזיגע אָקטען אויך מאָ־טיווירט פון אויסערן פאָלומיק.

ווען הויטלער וואָלט אויפגעשטעלט זיין פּראָגראַם אויסשליסלעך אויף מאָטיווירטען פון אונערן צווישען־לעבען, וואָלט ער גאַנץ זיכער נישט געהאַט דעם ערפאָלג אין די גרויסע אַנהענגערשאַפט, וואָס ער האָט אויצט.

נאָר וויל ער האָט אַרייגגעמישט אין זיין פּראָגראַם מאָטיווירטען פון אויסערן פאָלומיק, דאָס הייסט, ער פערנעמט זיך אויך מיט די בעצויהונגען צו דייטשלאַנד מצד די געגנערישע מלוכות, האָט ער בעקומען אַזאַ גרויסע פּאָפּולאַריטעט.

אין יאַפּאַן הערשט מסתמא אַזוי ווי אומשטום, אַ גרויסע אומצופרידענהייט צוליב דער קרוטשער לאַגע און דאָ מישט זיך אַרין דאָס מיליטער אין גוט צו פאָלומישע מאָטיווען. אַז די אָבזערוואַציע געגען בעציהונגען צו סאָוועט־רוסלאַנד אין כינאַ און אויף אַזאַ אופן ווערט אונטערשטיצט דאָס. וואָס אין דאָרט פאָרגעקומען. אין פאָרגעקומען אין דאָרט אָט וואָס: אַ טייל פון אָפיצי־ערען האָט אין נאַכען פון דער אַרמעע ערקלערט זיין אונצופרידענקייט מיט דער רעגירונג און פאָדערט, אַז יאַפּאַן זאָל פיהרען אַזאַ פאָלומיק, וואָס זאָל זיין צוגעפּאַסט צו די פאָדערונגען פון מיליטער.

עס איז זעהר וואַהרשיינליך, אַז בין די יאַפּאַנער אין נאָך שטאַרק ענטוויקעלט דאָס מאָנאַרכיסטישע געפיהל, אַ נישט וואָלט געקומען צו אַ געפעהרליכע רע־וואָליוציע געגען קיזיר. די ידיעות, וואָס קומען פון דאָרט ווייזען אָן גאַנץ דייט־ליך, אַז דער מיקאַדאָ רעגירט זיך זעהר ערנסט מיט'ן ווילען פון דער אַר־מעע און בעמיהט זיך צוצוצאַמענצושטע־לען אַזאַ רעגירונג, וואָס וועט אַקצעפּ־מירט ווערען פון מיליטער. דער דאָזי־גער אומשטאַנד קען פיהרען צו זעהר ערנסטע קאָנסעקווענצען. די ממשלה פון מיליטער פיהרט אומעטום צו פערווויק־לונגען מיט אַנדערע מלוכות, צו מלח־מות.

אַ מלחמה לאָזט זיך הייניט נישט לאָ־קאַליזירען פון דעם פּונקט אויף די ברע־נעם פון שטולען אָקעאַן קען עטשעהען אַ פייער אויף דער גאַנצער וועלט. דאָ לוגט די בעדייטונג פון די לעצטע גע־שעהענישען. אויפ'ן ווייטען מזרח איז דאָ לוגט די סבה פון וואָס די וועלט האָט אויפגענומען די ידיעות מיט אַזאַ גרוי־סער בעאונרוהיגונג.

די אונצופרידענהייט מיט די רעזול־טאַטען פון אַר לעצטער מלחמה איז זעהר גרויס. די בעזונטע פעלקער זענען זעלבסטפערשטענדליך נישט צופרידען מיט'ן אויסגאַנג פון דער מלחמה און זייערע מיט'ן אויסגאַנג בעגנוגען בעצויהונגען יעדע געלעגענהייט, פרי צוריקצונעמען דאָס, וואָס זיי האָבען פאַר לוירען. עס איז דערויבער קלאָר, וואָס פאַר אַ פאָלגען עס קענען קומען אַפילו אין אייראָפּאַ ווען די יאַפּאַנישע שאָוונגס מיטשע מיליטערישע עלעמענטען וועלען פערלאַפּען די מאַלט און זייערע חענט.

פון דעם בייישפּיל זעהט מען קלאָר, אַז די אונצופרידענקייט נאַראַנטיע פאַר אַ פריד־ליכע ענטוויקלונג פון אַ לאַנד און אַ עלי־טע דעמאָקראַטישע אָרדנונג, בין וועלכער די מיליטערישע עלעמענטען בעגנגען זיך דערמיט צו דינען דעם צוועק, צו וועלכען זיי זענען בעשטימט, ד. ה. צו שיצען אין גוטען פאַל די זעלבסט־שטענדיגקייט פון זייער לאַנד. קיין נעהמ ארויס דאָס מיליטער פון דער ראָלע אויף אַ פאַקטאָר, וואָס וויל אויף אַזאַ אופן אויפגענער האַנד פיהרען פאָלומיק, דאָן ענטשטעהן פון אַ פון שמולען אָקעאַן קען עטשעהען אַ פייער אויף דער גאַנצער וועלט. דאָ לוגט אַ מלחמה לאָזט זיך הייניט נישט לאָ־קאַליזירען פון דעם פונקט אויף די ברע־נעם פון שטולען אָקעאַן קען עטשעהען אַ פייער אויף דער גאַנצער וועלט. דאָ לוגט די בעדייטונג פון די לעצטע גע־שעהענישען. אויפ'ן ווייטען מזרח איז דאָ לוגט די סבה פון וואָס די וועלט האָט אויפגענומען די ידיעות מיט אַזאַ גרוי־סער בעאונרוהיגונג.

די אונצופרידענהייט מיט די רעזול־טאַטען פון אַר לעצטער מלחמה איז זעהר זיין צוגעפּאַסט צו די פאָדערונגען פון מיליטער.

עס איז זעהר וואַהרשיינליך, אַז בין די יאַפּאַנער איז נאָך שטאַרק ענטוויקעלט דאָס מאָנאַרכיסטישע געפיהל, אַ נישט וואָלט געקומען צו אַ געפעהרליכע רע־וואָליוציע געגען קיזיר. די ידיעות, וואָס קומען פון דאָרט ווייזען אָן גאַנץ דייט־ליך, אַז דער מיקאַדאָ רעגירט זיך זעהר ערנסט מיט'ן ווילען פון דער אַר־מעע און בעמיהט זיך צוצוצאַמענצושטע־לען אַזאַ רעגירונג, וואָס וועט אַקצעפּ־מירט ווערען פון מיליטער. דער דאָזי־גער אומשטאַנד קען פיהרען צו זעהר ערנסטע קאָנסעקווענצען. די ממשלה פון מיליטער פיהרט אומעטום צו פערווויק־לונגען מיט אַנדערע מלוכות, צו מלח־מות.

אַ מלחמה לאָזט זיך הייניט נישט לאָ־קאַליזירען פון דעם פונקט אויף די ברע־נעם פון שטולען אָקעאַן קען עטשעהען אַ פייער אויף דער גאַנצער וועלט. דאָ לוגט די בעדייטונג פון די לעצטע גע־שעהענישען. אויפ'ן ווייטען מזרח איז דאָ לוגט די סבה פון וואָס די וועלט האָט אויפגענומען די ידיעות מיט אַזאַ גרוי־סער בעאונרוהיגונג.

די אונצופרידענהייט מיט די רעזול־טאַטען פון אַר לעצטער מלחמה איז זעהר

דער ענגלישער לאָרד פאָנסאָנבי, וואָס וועלט אויצט אין נענף, האָט ערקלערט, אַז נישט די ענטוואָפּנגס־קאָנפערענץ, נאָר דאָס אָפּשאַפען דאָס מיליטער־רינסט קאָן פערהיטען די וועלט פון אַ נייער מלחמה.

געשטאָרבען אברהם ריינ־וויין, רעדאַקטאָר פון טאָ־ראַנטער „יודישן זשורנאַל"

ניו־יאָרק. (יטא) אין עלטער פון 45 יאָהר איז אין טאָראָנטאָ געשטאָרבען דער יודישער זשורנאַליסט אברהם ריינ־וויין, שעף־רעדאַקטאָר פון „יודישען זשורנאַל" און טאָראָנטאָ.

אברהם ריינוויין איז געבוירען געוואָ־רען און מעזריטש, שעדלעצער געגענד אין גנלערנע און דער סלאָבאָדקער ישיבה. אַ געוויסע צייט איז דער פאָר־שטאָרבענער געווען מעמיג און דער ס"ס־פאַרטיי און מומנעאַרבעט און אויס־רע רוסישע אָרגאַנען. אין 1907 האָט ער געמוזט פערלאָזען רוסלאַנד, אַ יאָהר צייט געוואוינט אין לאָנדאָן, דאָן אָפּגעפאָהרען קיין קאַנאַדאַ, וואו ער האָט בעזוכט די עקאָנאָמישע פאַקולטעט פון מאָנטרעאַל אוניווערזיטעט. זיט 1913 האָט אברהם ריינוויין מוטגעאַרבעט אין „יודישען זשורנאַל", פריהער אַלס מיט־רעדאַקטאָר און שפּעטער אַלס שעף־רעדאַקטאָר. ער האָט אויך פערעפענטלעכט אינטערעסאַנטע ווערק אין בוך־פאָרם, צוו. אַנד. „צו דער נע־שיכטע פון יודען אין קאַנאַדאַ". אין 1927 האָט אברהם ריינוויין בעזוכט פּאַ־לען און אין אויך געווען אין לאָנ־דאָן.

שוחטים־שטרייק אין פילאַדעלפיאַ.

ניו־יאָרק. (יטא) די יודישע בע־פעלקערונג און פילאַדעלפיאַ איז געבליי־בען אָהן כשר פלייש מחמת אַ שחיטה־שטרייק. וואָס איז פּראָקלאַמירט געווא־רען אַלס פּראָטעסט געגען בעשלוס פון די קצבים צו שנעדען די שחיטה־פּרייס אויף 50 פּראָצענט.

אַזוי גרייט מען זיך צום „וועלט־שלום"

דאָס איז אַ [illegible] נישער אַמוניציע־פאַבריק, וואו מ'גרייט איצט צו פיבערהאַפט גראַנאַטען און שראַפּנע־לען פאַר יאַפּאַן

פון שבת צו שבת

ביטראַכטונגען און אויס־טייטשונגען פון דער סדרה

— פון — הרן

בחקותי

ידעה פאָלק ווערט צוזאַמענגעהאַל־טען אין פערבינדונג דורך די געזעצען און לעבענס־פאָרמען, וואָס זענען צוגעפּאַסט צו זיין כ'למיר, צו זיין נאַציאָנאַלער אי־גענאַרט. צו זיין אונערלי'כע עמ'ינ־דיגקייט און אויך צו זיין רעליגיעזער וועלט אויפפאַסונג.

אָהן גוזמא קאָן מען זאָגען, אַז זיי זענען אַ כאַראַקטעריסטישער סימפּטאָם פון דער אויצטוגער צייט. די וועלט איז געוואָרען אַזוי קלען, די פערבינדונג צווי־שען די ווייטסטע לענדער איז געוואָרען אַזוי לייכט און גוט, די אינטערעסען פון פערשונדענע פעלקער זענען אַזוי אָנג פערגונפט צווישען זיך, אַז יעדע ענ־דערונג, וואָס קומט פאַר אין אַיין ווינ־קעלע פון דער ערד זאָזט זיך פיהלען אין זעלבען מאָמענט אומעטום.

אין אַלע צייטען פון לעגען רעוואָליוציעס, ד. ה. געוואַלטיגע אויבערקעהרונגען דורכגעפיהרט ווערען דורך די בעוואָפענ־טע מיטלען פון דער בעפעלקערונג, דאָס הייסט דורכ'ן מיליטער. אַזוי איז געווען אין די נאַנץ אַלטע צייטען אין הייניט, בייד די ענטוויקעלטע טעכניק פון קריגס־פיהרונג און עס אַ זעלבסטפערשטענדליך קייט, אַז דער טייל פון דער בעפעלקערונג וואָס איז מיליטעריש אָרגאַניזירט, האָט אַ אונגעהויערע אויבערמאַכט אויבער'ן גאַנצען לאַנד.

דער אונטערשיד פון פריהער בין הייניט בעשטעהט נאָר אין דעם, וואָס אַמאָל האָבען די אויבערקעהרונגען געטרעפען נאָר אַ אונערלי'כ סאָציע־לען כאַראַקטער, זייערע מאָטיווען זענען געלעגען אין געבומען פון די אונערלי'כע סאָציאַלע צושטאַנדען, הייניט שפּוגלען אַ דאָלע בייד די דאָזיגע אָקטען אויך מאָ־טיווירט פון אויסערן פאָלומיק.

ווען הויטלער וואָלט אויפגעשטעלט זיין פּראָגראַם אויסשליסלעך אויף מאָטיווירטען פון אונערן צווישען־לעבען, וואָלט ער גאַנץ זיכער נישט געהאַט דעם ערפאָלג אין די גרויסע אַנהענגערשאַפט, וואָס ער האָט אויצט.

נאָר וויל ער האָט אַרייגגעמישט אין זיין פּראָגראַם מאָטיווירטען פון אויסערן פאָלומיק, דאָס הייסט, ער פערנעמט זיך אויך מיט די בעצויהונגען צו דייטשלאַנד מצד די געגנערישע מלוכות, האָט ער בעקומען אַזאַ גרויסע פּאָפּולאַריטעט.

אין יאַפּאַן הערשט מסתמא אַזוי ווי אומשטום, אַ גרויסע אומצופרידענהייט צוליב דער קרוטשער לאַגע און דאָ מישט זיך אַרין דאָס מיליטער אין גוט צו פאָלומישע מאָטיווען. אַז די אָבזערוואַציע געגען בעציהונגען צו סאָוועט־רוסלאַנד אין כינאַ און אויף אַזאַ אופן ווערט אונטערשטיצט דאָס. וואָס אין דאָרט פאָרגעקומען. אין פאָרגעקומען אין דאָרט אָט וואָס: אַ טייל פון אָפיצי־ערען האָט אין נאַכען פון דער אַרמעע ערקלערט זיין אונצופרידענקייט מיט דער רעגירונג און פאָדערט, אַז יאַפּאַן זאָל פיהרען אַזאַ פאָלומיק, וואָס זאָל זיין צוגעפּאַסט צו די פאָדערונגען פון מיליטער.

עס איז זעהר וואַהרשיינליך, אַז בין די יאַפּאַנער איז נאָך שטאַרק ענטוויקעלט דאָס מאָנאַרכיסטישע געפיהל, אַ נישט וואָלט געקומען צו אַ געפעהרליכע רע־וואָליוציע געגען קיזיר. די ידיעות, וואָס קומען פון דאָרט ווייזען אָן גאַנץ דייט־ליך, אַז דער מיקאַדאָ רעגירט זיך זעהר ערנסט מיט'ן ווילען פון דער אַר־מעע און בעמיהט זיך צוצוצאַמענצושטע־לען אַזאַ רעגירונג, וואָס וועט אַקצעפּ־מירט ווערען פון מיליטער. דער דאָזי־גער אומשטאַנד קען פיהרען צו זעהר ערנסטע קאָנסעקווענצען. די ממשלה פון מיליטער פיהרט אומעטום צו פערווויק־לונגען מיט אַנדערע מלוכות, צו מלח־מות.

אַ מלחמה לאָזט זיך הייניט נישט לאָ־קאַליזירען פון דעם פונקט אויף די ברע־נעם פון שטולען אָקעאַן קען עטשעהען אַ פייער אויף דער גאַנצער וועלט. דאָ לוגט די בעדייטונג פון די לעצטע גע־שעהענישען. אויפ'ן ווייטען מזרח איז דאָ לוגט די סבה פון וואָס די וועלט האָט אויפגענומען די ידיעות מיט אַזאַ גר

גרויס-ציוניזם

(וועגען קדמי כהנ'ס בוך: „וואס וויל גרויס-ציוניזם?")

פון ד"ר ח. זשיטלאווסקי

1.

ווען די ציוניסטען זעגען צום ערשטען מאל געקומען צו קלעמענסא צו רעדען מיט אונז וועגען ציוניזם, האט ישעיר געענטפערט: „קען פאלעסטינע ארבעטען אלץ יודען? נאטן! אויב אזוי אונטערעמדט מיך דער ציוניזם נוט". א קלוגער מענש געווען דער קלעמענסא.

מיט קלעמענסא'ס שארפען משפט וועגען דעם ציוניזם בין איך ערשט אצט בעקאנט געוואָרען פון ה' קדמי-כהנ'ס בראשורע: „וואס וויל דער גרויס ציוניזם?", וואס איז נוט לאנג ארויס אין פערלאג „טרייאנגל", פארנ, ווי אנבערעצונג מסתמא פון אן אנגלישן ארגינאל.

דער גרויס-ציוניסט קדמי-כהן האלט, אז איך דאס נאנצע יודישע פאלק דענקט וועגען דעם ציוניזם לויט קלעמענסא'ס משפט אין אז דערמיט דער-קלערט זיך דער דרייפאכער קרוזיס, אין וועלכען עס געפינט זיך אצט די ציוניסטישע בעוועגונג: דער פונאנציעלער, דער מאראלישער אין דער פאלעטישער.

ער שרייבט: „דאס, וואס ס'יודישע פאלק זאגט אין וואס עס האט נויטיג מעהר פון אלץ, אין נוט אזוי דאס שא-פען א נאציאנאלע הייס, אדער א מלוכה, ווי די לעזונג פון דער גרויסער אין שרעקליכער יודען-פראגע, ווי א נאנצע. דאס יודישע פאלק וועט נישט אנערקענען דעם ציוניזם, סברען ער זאל זיך פערטעפסן צו לעזען דאס פראבלעם. אלע פראגען אין דער וועלט, ווי שעהן זיי זאלען נישט קלינגען, קאנען נישט אין וועלען נוט קאנען עפעס ענדערן אין דעם... דאס פאלק דענקט איך מיט רעכט, אז א גרויס פראבלעם דאר יאגן פרונציפ נלייך אין אנהויב געבען כאטש א טעאָרעטישע מעגליכקייט פון זיין נאנצער אין פיליטשענרייניגער לעזונג. קאן מען דאס נישט, אין כלייכער אונגאנצען נוט אנצוהויבען, פרי צו פערשפארען א שרעקליכע ענטוישונג אין דער צו-זאגפען" (ז. 10).

דער קדמי-כהנ'ס בראשור האט צום אנצוויערקען אט די „טעאָרעטישע מעגליכקייט".

נאר קודם — ווער איז קדמי-כהן? אינזערע לייענער וועלען זיך אפשר דערמאנען, אז נוט מיט א לאנגער צייט האט די „וואָרלד" געבראכט א קאָרעספאנדענץ פון פארין, אין וועל-כער עס האט זיך גערעדט וועגען א נעם פלאן, יודען אין אראבער זאלען בשותפות קאלאנזירען מעסאָפאטאמיען אונטער דער אויבער-השגחה פון ענג-לאנד אין פראנקרייך. דער פראיעקט זאל האבען געהייסען חז אין די אויגען פון בריאן אין דע מאנז.

שפעטער האבען מיר זיך דערוואוסט פון „מארגען-זשורנאל" מעהרערע פר-טים וועגען דעם פראיעקט גופא, ווי אויך וועגען זיין טחבר, דעם פארזיצער אר-וואקאט „פרמי"-כהן. אין „פרמי" געווען א גרייז, עס דארף זיין „קדמי": קאדמי-קאהאן אין פראנצאזיש.

פון דער בראשור, וואס לוגט אונט פאר אונז, אין פון'ס אנגענומען ארויס-נעבער'ס קלייגעם פארווארט צו אינהר, דערוויסען מיר זיך נאך אינגעגע פרטים. נוט פון קלייגעם בעדטיט. קאדמי-קאהאן אין נוט נאר אנ'ארוואקאט אין א ציוניס-טישער פאלעטיקער, וועמענס ארטיקלען וועגען דעם „נייעם ציוניזם" עס האבען זיך געדריקט אין אזא חשב'ער פראנ-ציזיזישער חרש-שריפט, ווי דער „מער-קיר דע פראנס", פאר די לעצטע דרייי יאהר, אין וואס האט אויך פערעפענט-ליכט א כרעכערע ארטיקל וועגען דער „מדינה ישראל". עס ווייזט זיך ארויס, אז ער אין דער מחבר פון א פאר ווערק פון א מופערען טעאָרעטישען אונטערעם: אנ'ארבייט וועגען „די סאציאלע אין פא-ליטישע אונסטמיטציעס בייי די סעמיטי-שע פעלקער" אין א בוך „נאמאדען, אנ-עסעי וועגען דער יודישער נשמה", וואס האט בעקומען א פרייז פון דער פראנ-צויזישער אקאדעמיע אין וואס אין ארויס מיט א פארוואָרט פון דע מאנז.

ס'ווייזט זיך אבער ארויס, אויך נאך א זאך, וואס האט אונז נישט וועגען גע-חידוש'ט. קאדמי-קאהאן אין, ווי עס ווייזט אויס, נישט קיין פנים-חדשות אין דער ציוניסטישער וועלט. שוין אין יאהר 1922 האט אויהם מאקס נארדוי געשריבען א בריף, וואו עס הייסט: „אנער ארבייט וועגען די בעצוהיגען צווישען דעם ציוניזם אין די אראבער אין דזראלאים בעטערקונגס-ווערט. אין אמת'ן וואלט געווען העכסט ווינטיג איינצישטעלען די מעגליך ענגסטע בע-צוהונגען צווישען אונזער פאלק אין פא-לעסטינא אין דעם אויסלאנד. אויהר זיין איינער פון די העלדישע קעמפער („משעמפיאנס") פאר אט דער געוואוג-שענער פערשטענדיגונג צווישען אונז אין אונזערע שכנים אין אזיען".

האט דאס אונז גע'חידוש'ט: פאר-וואס אין קדמי'ס נאמען אזוי וועניג בעקאנט אין דער וועלט, וואס איינטעי-מירט זיך מיט דעם ציוניזם, אז אפילו איצט, ווען די אראבישע-יודישע פראגע אין געוואָרען אזא פרינענדיגע, ווערט ער ערגעץ נישט דערמאנט? אויף וועי מען לוגט די שולד? פאלט זי אויף קדמי'ן אליין, וואס האט זיך איינגע-שלאסען אין דער „נאמאדען", אנ-עסעי וועגען דער יודישער נשמה", וואס האט בעקומען א פרייז פון דער פראנ-צויזישער אקאדעמיע אין וואס אין ארויס מיט א פארוואָרט פון דע מאנז.

ס'ווייזט זיך אבער ארויס, אויך נאך א זאך, וואס האט אונז נישט וועניג גע-חידוש'ט. קאדמי-קאהאן אין, ווי עס ווייזט אויס, נישט קיין פנים-חדשות אין דער ציוניסטישער וועלט. שוין אין יאהר 1922 האט אויהם מאקס נארדוי געשריבען א בריף, וואו עס הייסט: „אנער ארבייט וועגען די בעצוהונגען צווישען דעם ציוניזם אין די אראבער אין דזראלאים בעטערקונגס-ווערט. אין אמת'ן וואלט געווען העכסט ווינטיג איינצישטעלען די מעגליך ענגסטע בע-צוהונגען צווישען אונזער פאלק אין פא-לעסטינא אין דעם אויסלאנד. אויהר זיין איינער פון די העלדישע קעמפער („משעמפיאנס") פאר אט דער געוואוג-שענער פערשטענדיגונג צווישען אונז אין אונזערע שכנים אין אזיען".

דער קדמי-כהן'ס בוך אין אויך אין אזא מיטל-מאס אין דער ווייטער אנטוויקלונג פון דער ציוניסטישער אידעאלאגיע. אין דער אנהייב פון דער אנטוויקלונג פון דער ציוניסטישער אידעאלאגיע

טראצקי און סטאלין

„סטאלין'ס שול פון פעלשער", פון
– לעאו טראצקי, בערלין, רוסיש. –

פון
ד"ר א. מוקדוני

הויבן הויבט אן טראצקי דאס דאזיגע בוך מיט א וויסטער קללה אויף דעם קאפ פון דער בורשואזיע, וואס מאהנט מא־ראל בני די באלשעוויקעס.

די דאזיגע בורשואזיע אלזו מיט אפ־ל רבר אכור, די דאזיגע בורשואזיע אלזו טרעט מיט די פיס די מראל און פערשפייט אויהר אויגענע עטוס.

מער זי נישט מאהנען קיין מראל בני די באלשעוויקעס.

אבער ער, טראצקי, מעג מאהנען בני ווינע געלטונגע חברים מראל.

מאהנט ער טאקע מראל און ווישר בני זינגע געלטונגע חברים.

עס איז טאקע א בוך, וואס בעווייזט, אז סטאלין און זינגע לינע זענען מורא־רוג נישט מראלוש.

עס איז א בוך אובער דרי חוגדערט זייטען און יערע זייטעל שרייט קראזל: די באלשעוויקעס פון סטאלין'ס חדר זע־גען נישט מראלוש.

טראצקי בעווייזט, און זיין בוך מיט אותות און מופתים, אז סטאלין און זינגע מענשען צערעמאנען זיך נישט מיט דער געשוכטע פון דער ריסישער רעוואלוציע, זי פעלשען פאקטען, זי פערדרעהען געשעהענישען, פערפלאנ־טערן מעשים און בכלל פערמאגען נישט די באלשעוויקעס פון סטאלין'ס חדר קיין אהר ווערט נישט.

אבער אויהר דארפט נישט מוינען, אז טראצקי און אויסגעקומען סתם זיך אנגיגעמען פאר דער קרוורע פון דער ארומער געשוכטע, וואס ווערט אזוי שלעכט און אזוי נישט עהרלוך בעהאנ־דעלט פון סטאלין'ן און זיינע חברים.

נון, עס האנדעלט זיך נישט סתם וועגען דער קריזהרע פון דער געשוכטע בכלל, ציליב דער נעשוכטע סתם וואלט זיך טראצקי נישט געווען צו שריי־בען א בוך.

עס האנדעלט זיך וועגען דאס שטיקעל געשיכטע, אין וועלכער ער, טראצקי, שפילט א ראלע, וועגען אט דאס שטו־ביל נעיש לעבן, מיט וועלכען סטאלין בעגעהט זיך נישט עהרליך און נישט אויהרליך טרעט ארוים לעבן טראצקי.

עס איז שוין אלעמען בעוואוסט, פון פריהערדיגע ווערק און פון אנדערע בי־כער און ארטיקלען, אז סטאלין האט נעהיימען אובערמאכט די געשוכטע פון דער רעוואלוציע, אובערמאכט זי אזוי, אז דארט זאל קיין זכר פון קיין טראצקי נישט זיין.

היות אבער ווי די מיאוס'ע, פסל'ע וועלט פערמאגט פארט א שטיקעל זכרון, און זי געדענקט בפירוש, אז עס איז יא געווען א טראצקי, וואס האט זיך גע־טומלט און דער רוסישער רעוואלוציע, מא זאל זיין א טראצקי, אבער דער דא־זיגער טראצקי זאלט געטמלט און געשול דערט ווערען ווי אנ'אנשיקעניש פאר דער רעוואלוציע, ווי א גראבער און מוס־לער, וואס ווייס גוט פון זיינע הענד און פיס אין ווי א טפש, וואס האט זיך גע־פלאנטערט דער גרויסער, מעכטיגער רע־וואליציע אונטער די פיס.

און אנגעשריבען געווארען אזא גע־שיכטע פון דער רעוואליציע.

און סאוויעט־רוסלאנד פאלגט מען ווען מען בעפעהלט.

און ארוים א געשיכטע, און וועלכער אויגער, לעזען טראצקי, ווערט געשול־דערט ווי א ווינטער טויגנלטס און שלים מזל.

ווייס מען דאך, געדענקט מען דאך, אז טראצקי זאל האבען ארגאנזירט א רויטע ארמעע און די דאזיגע ארמעע האט צושלאגען א האלב טויז ווייסע גווארדייאישע ארמעען.

און מען, פערשטעהט זיך, מורה, אז עס איז געווען א רויטע ארמעע, וואס האט ציקלאפס מעהר ווי א האלבען טויז ווייסע ארמעען, אבער די דאזיגע מעל־טויגע רויטע ארמעע, האט ארגאנזירט יאזעף סטאלין און מיט דער דאזיגער ארמעע האט יאזעף סטאלין צושלאגען די ווייסע ארמעען.

טראצקי האט געטומעלט און גערא־גערט, האט מען געמוזט, אז ער איז גע־ווען דער רעוואלוציע.

איצט האט מען אלעס אויסגעפארשט און מען האט אויסגעפונען, אז דאס אלעס וואס מען האט געמוזט, אז טרא־צקי האט געטון, האט עס גאר געטון סטאלין.

סך הכל אזא טעות.

א גלוק, וואס מען האט זיך געלאפט בעצייטענס און מען האט דער ווייל־ער וועלט געגעבען דעם רוכלטיגען אמת...

און אט געגען דער דאזיגער געשוכטע טראצקי ארוים מיט זיין בוך.

ער איז ארוים און בעווייזט, אז זיינע געלטונגע חברים זענען פשוט א פעלשער פון חוסטארישע פאקטען.

ער בעווייזט מיט די קלארסטע און אובערצייגנדסטע בעווייזע, אז סטא־לין'ס לעט האבען זיך זעהר פרי גע־האלטען שרייבענדיג די געשוכטע פון דער רוסישער רעוואליציע, זי האבען מיט פאקטען געטון גאר אזוי — די פאק־טען, וואס זיינען אין א געוויסער מאס געגען טראצקי'ן און פאר סטאלין'ן האבען זי ארייגעטומען אין דער געשוכטע, זי האבען זי ארייגעפיהרט אין דער געשוכטע מיט פאראר, מיט טרי־מהטען און פויקען.

מען האט די דאזיגע קליינע און גיש־טיגע פאקטען צושמידט און זי געמאכט אזוי ווכטיג, אזוי בערייטער, אז פון א קליינעם, גושטיגען פאקט איז אויס געוואקסען א שטוק געשיכטע.

פערקעהרט זשע מיט די פאקטען, וואס זיינען גונסטיג פאר טראצקי'ן, מיט די פאקטען, וואס שטעלען פעסט מיט דער בעסטער קלארקייט, אז טראצקי איז געווען דער גרויסער גאט־געבנשטער פיה דער פון דער רעוואליציע, מיט די דא־זיגע פאקטען איז מען זיך בעגעגנען מיט ארבארישע, אדער מען האט זי אנגעגעבען אויסגעלאזען, גושטא נאר אזוי פערקלענערט, אז מען דארף זי זאגן מיט א שפאקטוט.

דער עיקר קעמפט טראצקי געגען דעם מיל פון דער גנער סטאלין'ס גע־שיכטע, וואו עס ווערט דערצעהלט, אז טראצקי איז דערגאנגען לענג'ען די יאהרען, אז ער האט זיך בסדר געקרונט מיט לענג'ען, אז וואס לענען האט גע־זאגט, האט טראצקי געזאגט פערקעהרט, אז לענען האט געהאט אויסגעריכטענע יאהרען צו טראצקי'ס נצחונות, אז לענען האט בסדר געקוקט מיט חשד אויף טראצקי'ן, דעם געלטונגען משגשעווינ־גען אז ווען מען וואלט לאזען טראצקי'ן פרי צו טון, וואס ער וויל וואלט פון דער רעוואליציע קיין זכר נישט געבלי־בען, אז לענען האט דערובער טאקי גע־קוקט טראצקי'ן אויף די פינגער.

אט דאס פערדריסט טראצקי'ן אט־שטארקסטען.

אט די דאזיגע בעהויפטונגען צושלאגט ער אז זיין בוך נישט סתם מיט פאלע־מוק גאר מיט דאקומענטען, מיט קלאר, אינצווייפעלהאפטע דאקומענטען, ער בעווייזט שוארץ אויף ווייס פונקט דעם היפך, לענין האט נישט געהאט קיין גרויס צוטרוי צו סטאלין'ן, לענין האט פסדר געשטוצט טראצקי'ן געגען סטא־לין'ן, לענין האט געהאט דעם טויפס־טען צוטרוי צו טראצקי'ן.

וועגען די בלומר'שטע פסדר'דיגע מיי־נונגס־פערשודענהייטען צווישען לענין און טראצקי בעווייזט טראצקי מיט דאקו־מענטען, אז עס זיינען געווען גאר זעל־חליכי דעות זיינען נוט געווען פון גרוי־טיגע חליקי־דעות צווישען זיי, און די־סער בערייטונג.

אט דעם דאזיגען פונקט, דעם לענין־בלבול צושלאגט טראצקי אמשטארקס־טען.

גאר אונטערשטאנט און ממש פער־לאפענדיג איז דער טייל, וואו טראצקי בדרשנגט, וואס די איצטיגע חברים האב־בען געשריבען וועגען אויהם, טראצקי'ן, אמאל, און וואס זיי שרייבען וועגען אויהם איצט.

דא ווערט דער לוגען און די פאלשקייט פון סטאלין'ס לעט אזוי שרייענדיג, אז די פערשעהמסט זיך פשוט.

און בוך איז דא טראצקי'ס א ערץ, וואס ער האט געהאלטען אויף א פאר־טויז־משפט, נוט לאנג אונדער מען האט אויהם פערשוקט.

און דער דאזיגער ערץ קרוקירט ער שארף סטאלין'ס מאשין, וואס איז בלוגר און דערשטיקט אהן אנגזעהן יע־דען אויגעם, וואס שטעלט זיך אויהר און וועג.

די דאזיגע ערץ איז די שארפסטע קריטיק אויף סטאלין'ס הערשאפט.

קיין פינגר פון די קאמבינאציעס האט נאך נוט אנגעשרובען אזא שארפע, אזא פערנוכטענדיגע קריטיק.

דא ווערט זיך טראצקי אראפ פון האר־צען אלץ, וואס עס האט זיך אויהם אנ־געקלובען.

דא ווערט אויהר דאס רוטשען פון א לוב און א שטיב.

טראצקי פוהלט שוין דעמאלט, אז ער איז אנ'ארויסגעשטויסענער פון דער פארטיי און פון דעם לאגר, פון סאוויעט־רוסלאנד, וואס ער האט געבויט.

עס איז דא ביטערקייט, גאלוגקייט און שטעלונגקייט און זיין ערץ, אבער און דער זעלבער צייט הערט זיך א בע־האלטענער וועה־געשריי און א פער־שמוקטער וועהמאג.

דא און דארט דערשפורט אויהר טרא־צקי'ן דעם מעגשען און דאס הארץ פער־קלעמט אויך פון דעם גרויסען צער זיי־נעם.

ער קעמפט מיט זיינע געלטונגע חברים מיט וועהמאג, זיי זענען דאך געווען זיינע גוטע, זיינע געטרייע חברים.

ער ווערט מוטבוטערקייט וועגען זיי, אבער מיט טויפע שמערצען.

טראצקי לעדט דאפעלט, ער לעדט פון גלות, פון דעם פאל פון דער גרוי־סער גדולה און ער לעדט פון דעם, וואס ער מוז קעמפען געגען די מעגשען, מיט וועלכע ער איז בעצם פערבונדען מיט טויזענדער פערים.

און ארום און ארום זענען גאר נישטא קיין טויפע מיינונגס־פערשודענהייטען צווישען אויהם און סטאלין'ן, אין סוף פל סוף זענען זיי גאר נאהענט חברים.

דער גאנצער ענין סטאלין־טראצקי איז אין עצם א מיספערשטענדניש, דא האט זיך דאס פערזיזליכע פערפלאנטערט מיט טראגישע און אויהר וויסע

(ענדע זעה זייט 11)

ווי דארף זיך א פרוי פיהרען בעת דער שוואנגערשאפט?

(מעדיציניש שמיעסען) — פון ד"ר ל. עבין (לאדז)

א קונד איז געקומען אויף דער וועלט... וואסערע פרייד, וואסערע שמחה פאר די עלטערן, פאר די טלטערנס־לטערן, פאר קרובים, פרינד! דער דערהאלטונגס־אונס מונקט פון מעגש, דאס עגפוהל פון מו־טעלוקייט, פון פאטרלוקייט האט בעלוכטען זיין פולע בעפרידיגונג, א קונד, א נייגעלע און דער גאלדענער קוים פון דער פאמיליע. א פריש נפש'ל, א צאפעלדיגס, ווי א פושעלע. די מוטער האט עס דערנעהרט און אויהר לעב, אויהם די פוחות אויסגעגעבען, דאס חיות און אויצט אויעס פריש און געזונד. בלוין די מאמע, די יונגע מומער, נעבער, וואס האט דעם טרוים וועגען דער פרולע פון אויהר לעב געטראגען און זיך, ווי א זוים און דער בלוים שוין פון אויהרע מונד־עלשע יאהרען, זי, די מומער, פוהלט זיך עפעס נישט מוט אלעמען. שוין וואס־לען נאכ'ן קומפען און זי קען נאך רעכט אויף די פיס נישט שטעהן, לעדט פון עצירות, אפעטיטלאזיגקייט און אנדערע מיהוש'ן, נעהט ארום מיט א זויער פנים אזעם פאלט אויהר נאדנרישט אזן, אז די דאזיגע ערץ פון דער פרייד פון דער מוטער, אבער אויך פון דער אנגסט פון דער אנדערע מוטער, אז זיי זענען פנים אר־מיטער פישער.

פונדעסטוועגען געוואוינט נאהענט אזן־גער פון אנדער. הויש־בער האט גע־האנדעלט מיט געהילץ, וואס אזן געשיקט געווארען פון די קאנדפאטען־וועלדער, וואס געפונען זיך און עסטרייך, מיט דעם טייך פרוס, און קלמן האט זיך טייג אין דער דאזיגער ווילדניס, אין דער אויסגעלאזענקייט, אין דער אויסגעלאזענקייט פון אויהרע אויהרע נערוועז און אויף אזר געזונד. דאס אזן נומער אזנס; צווייטענס, שפולט א גרויסע דאלע אזן דער שוואנגערשאפט, זיך צו קלערען צוזאמענשטעסן אזן הונגערנוש. א שוואנגערע פרוי טאר נישט מראגען קיין קטלעל־דיגע זאקענבערלעך, וואס פרעסען די פיס אזן שמערן די בלוט־צירקולאציע, בעסער אזן צו בענוצען זאקען־האלטערס, זי דארף אויך נישט געהן אזן קיין שור מיט הויכע קלעצער, נישט טראגען קיין זאכען, וואס דרוקען אויף דער בריוסט מאכט זיך אפטמאל שפעטער א פון טראגען געפרעסטע זאכען אויף דער בריוסט מאכט זיך אפטמאל שפעטער א פערהארטונג פון דער בריוסט. וואס פער־שאפט דער פרוי גרויסע שמערצען אזן עס אזן פיל לייטער צו פערהיטען דער־פון, ווי דאס אויסצוהיטען.

ס'אזן נאטיר פאר דער שוואנגערער פרוי, וואס מעהר צו זיין אויף דער פרייע לופט אזן א פאר שעה אזן טאג זיך

בעווענען, אבסעל ארבייטען פונוויש, געהן שפאצירען א. אז. וו. פערשטעהט זיך נישט ארבייטען, ווי א פויער אזן זיך פערמאטערן. די שוואנגערע פרוי דארף ארבייטען צו בוסלער, יערעס מאל זיך אפרוהען אזן מומען דער ארבייט, אבער נישט שלעפען קיין שווערע משאות, נוט טאגען קיין לאנגע נסיעות מיט דער באהן, נישט טאנצען אזן א דאנסונג, א טאנגא צו גאר א „רומבא", ווי מאנכע נארישע ווייבלעך טוען דאס, פרי צו בע־ווייזען, אז זיי זענען נוט „זאצאפפענע"..

זעהר ווכטיג אזן אויך אפצוהוטען די רייגקייט פון קערפער, בעת דער שוואנגערשאפט. עס אזן אנ'אנגענומענער מנהג בני פרוען צו געהן באהן זיך ערשט אזן 9. חודש. דאס איז א גאנץ פאלשער אזן שערלוכער מנהג. נישטא קיין געווארערע זאך פאר דער שוואנגע־רער פרוי, ווי מאכען אזן די ערשטע 4 וואכען פון דער שוואנגערשאפט כאטש אזנמאל אזן וואר א וואנע פון 27—28 גראד; אזן די לעצטע 5 חדשים אפילו 2 מאל א וואך, אזן אזן די לעצטע וואכען אפילו א טאג אובער א טאג. אזן דער וואנע דארף מען נוט וואשען מיט זיין די דרוסענדיגע געשלעכטס־אורגאנען. דאס אפהיטען די רייגקייט פון די דאזיגע זוגע געגאנגען אזן זעהר ווכטיג בני שוואנגערשאפט, מען מוז זיין אלע טאג וואשען מיט לויע וואסער אזן טיט זיין אזן נוט אפטריקענען.

די שוואנגערע פרוי דארף זיך בכלל דערנעהרען אזוי, ווי זי אזנבוגן אהער גע־ווען געוואוינט, זי דארף עסען אזוי פיל אזן טרינקען אזוי פיל, ווייל עס אזן אויהר גוטען צו שמולען דעם הונגער אזן דעם דורשט, זי טאר נישט אובערלאדען אזן אנפאקען דעם מאגען. פרי צו האב־בען דערגלייכער שטולגאנג, מוז די שוואנ־גערע פרוי עסען מעגלוך רויהע פרוכט, דער עיקר עפעל, געטרוקענטע פלוימען, ראזאזוין אדער טונקעל פרוים, קאמפאט, אלקרלעך גרונסען, זויערמולך. בני שפרעג גערעצירות אזן גוט צו טרינקען לאדלס־

ער בעווייזט שוארץ אויף ווייס פונקט דעם היפך, לענין האט נישט געהאט קיין גרויס צוטרוי צו סטאלין'ן, לענין האט פסדר געשטוצט טראצקי'ן געגען סטא־לין'ן, לענין האט געהאט דעם טויפס־טען צוטרוי צו טראצקי'ן.

וועגען די בלומר'שטע פסדר'דיגע מיי־נונגס־פערשודענהייטען צווישען לענין און טראצקי בעווייזט טראצקי מיט דאקו־מענטען, אז עס זיינען געווען גאר זעל־חליכי דעות זיינען נוט געווען פון גרוי־טיגע חליקי־דעות צווישען זיי, און די־סער בערייטונג.

אט דעם דאזיגען פונקט, דעם לענין־בלבול צושלאגט טראצקי אמשטארקס־טען.

גאר אונטערשטאנט און ממש פער־לאפענדיג איז דער טייל, וואו טראצקי בדרשנגט, וואס די איצטיגע חברים האב־בען געשריבען וועגען אויהם, טראצקי'ן, אמאל, און וואס זיי שרייבען וועגען אויהם איצט.

דא ווערט דער לוגען און די פאלשקייט פון סטאלין'ס לעט אזוי שרייענדיג, אז די פערשעהמסט זיך פשוט.

און בוך איז דא טראצקי'ס א ערץ, וואס ער האט געהאלטען אויף א פאר־טויז־משפט, נוט לאנג אונדער מען האט אויהם פערשוקט.

און דער דאזיגער ערץ קרוקירט ער שארף סטאלין'ס מאשין, וואס איז בלוגר און דערשטיקט אהן אנגעזעהן יע־דען אויגעם, וואס שטעלט זיך אויהר און וועג.

די דאזיגע ערץ איז די שארפסטע קריטיק אויף סטאלין'ס הערשאפט.

קיין פינגר פון די קאמבינאציעס האט נאך נוט אנגעשרובען אזא שארפע, אזא פערנוכטענדיגע קריטיק.

דא ערט זיך טראצקי אראפ פון האר־צען אלץ, וואס עס האט זיך אויהם אנ־געקלובען.

דא הערט אויהר דאס רוטשען פון א לוב און א שטיב.

טראצקי פוהלט שוין דעמאלט, אז ער איז אנ'ארויסגעשטויסענער פון דער פארטיי און פון דעם לאגר, פון סאוויעט־רוסלאנד, וואס ער האט געבויט.

עס איז דא ביטערקייט, גאלוגקייט און שטעלונגקייט און זיין ערץ, אבער און דער זעלבער צייט הערט זיך א בע־האלטענער וועה־געשריי און א פער־שמוקטער וועהמאג.

דא און דארט דערשפורט אויהר טרא־צקי'ן דעם מעגשען און דאס הארץ פער־קלעמט אויך פון דעם גרויסען צער זיי־נעם.

ער קעמפט מיט זיינע געלטונגע חברים מיט וועהמאג, זיי זענען דאך געווען זיינע גוטע, זיינע געטרייע חברים.

ער ערט מיטבוטערקייט וועגען זיי, אבער מיט טויפע שמערצען.

טראצקי לעדט דאפעלט, ער לעדט פון גלות, פון דעם פאל פון דער גרוי־סער גדולה און ער לעדט פון דעם, וואס ער מוז קעמפען געגען די מעגשען, מיט וועלכע ער איז בעצם פערבונדען מיט טויזענדער פערים.

און ארום און ארום זענען גאר נישטא קיין טויפע מיינונגס־פערשודענהייטען צווישען אויהם און סטאלין'ן, אין סוף פל סוף זענען זיי גאר נאהענט חברים.

דער גאנצער ענין סטאלין־טראצקי איז אין עצם א מיספערשטענדניש, דא האט זיך דאס פערזיזליכע פערפלאנטערט מיט טראגישע און אויהר וויסע

(ענדע זעה זייט 11)

אזיפיץ

פון יהודה שטיינ ערב

פון העברעאיש
ב. טפעלבוים

הויש־בער ווינגבלאט און קלמן דער קלוינער.

אין דער יוגענד האבען זיי ביידע גע־לערנט אזן אזן חדר, אזן ביידע האבען געהאט קלמנ'ען, ווייל ער איז געווען גור־ינג, דאך, נישט לויט זיינע יאהרען, אזן געווען א שעהן געקרייזעלט יונגעל, וואס האט געהאט א פנים פון א קונד.

אזן קלמן האט לוב געהאט הויש־בער'ן ווייל ער איז געווען א לאנגער, א גרויסער נישט לויט זיינע יאהרען. ער האט זיך שטענדיג אנגענומען פאר זיין חבר אזן האט אויהם בעשוצט פון יונגלעך לאפי־ען, וואס האבען געהאט א משוגה'דיג־נען תענג צו קנייפען זיינע ווייכע בע־קעלער; צו צופען אויהם די שוואר־צע לאקעווד ארער בשוט, — אויפהויבען אויהם פון דער ערד אזן ארויסלאזען אויהם פון צווישען די הענד ווי א פויקע.

זענען זיי אויסגעוואקסען אזן געווא־רען לעט. הויש־בער איז געווארען א מענש א הויכער, מיט ברייטע פלייצעס, רעדט פון בויך ארוים אזן קוקט פון אויבען אראפ, אזן ווייל זיינע עלטערן זענען געווען זעהר עלטערן זע־נען געווען עשירים, האט ער אויך נישט געהאט קיין אנדער בריירה אזן האט אויך געמוזט ווערען אנ'עושר.

אזן העלער פון אויהם מיט מנייגערונקייט. וואר'ען א בעל־הבית'ל א קלייגער, וואס אזן בין־השמשות צייט איז שווער געווען צו דערקענען אזן אויהם אזן איז ער א יונגעל, אדער א מאן פון פארנט אזן פון אגמען.

— דרייי רובל א שעה! האט אויסגערו־פען הויש־בער פון ארט, וואו ער איז געשטאנען.

עס האט אויסגעזעהן: נוט די ארבייט־טער האט ער געמוזט מיט זיין אויסרוף. ער האט פון זיין טויל ארויסגעוואלדען ווערען סתם.

די ארבייטער זענען שטענדיג געבליבען אויף זייערע ערטער אזן אויסגעדרעהט זייערע פנים'ער אונטער זיך. עס האט אויסגעזעהן, אז זיי מאכען א חשבון אזן רעכנען אזן: „צו דער פרייז פון דריי רובל אזן געגען אזן פערגליך מיט זייערע נפשות אזן לעבען, וואס זיי שטע־לען אזן סכנה".

אזן ווי עס זעהט אויס, האבען זיי אויס געפונען, אז עס איז א גוטער פרייז, מחמת: זיי האבען זיך צוריק גענומען צו דער ארבייט.

אזן דער טייך שטראמט אזן פער־פלייצט אלץ מעהר, פערגוסט אלץ מעהר. זעהט אויס: ס'איז נוט דער פרוס פון געלטען אזן עהרגעלטען, וואס פלייסט אזן לויסט אזן שלענגעלט זיך רעכטס אזן לינקס, שלאגט מיט לינקע כוואליעס אזן מוהל מיט ענוות אויף דער חרבה, וואס דו יבשה אזן אהם גורם, מיט דעם, וואס זי קרוכט ארען אלע ווילע מעהר אזן זיין נרענץ. נון! דער געלטער טייך איז געווען אזן געגל געווארען אזן זיין ארט

(ענדע זעה זייט 11)

נישטא קיין קלענערער אזן גודרגער פון אויהם אזן דערויבער האט ער נישט נאר וואס ארעפצולאזען די אויגען, אזן ווייל זיינע עלטערן זענען געווען ארומעלעטס, זיי האבען זיך פערגומען מיט לאפען פוס אזן פערקופען זיי צו די יודען ערב שבת, אזן ער איז געבליבען אנ'ארומער פישער.

פונדעסטוועגען געוואוינט נאהענט אזן־גער פון אנדער. הויש־בער האט גע־האנדעלט מיט געהילץ, וואס אזן געשיקט געווארען פון די קאנדפאטען־וועלדער, וואס געפונען זיך אזן עסטרייך, מיט דעם טייך פרוס, אזן קלמן האט זיך אזן דער דאזיגער ווילדניס, אין דער אויסגעלאזענקייט אויף אזר געזונד. דאס אזן נומער אזנס; צווייטענס, שפולט א גרויסע דאלע אזן דער שוואנגערשאפט, זיך צו קלערען אזן צוזאמענשטעסן אזן הונגערנוש. א שוואנגערע פרוי טאר נישט מראגען קיין קטלעל־דיגע זאקענבערלעך, וואס פרעסען די פיס אזן שמערן די בלוט־צירקולאציע, בעסער אזן צו בענוצען זאקען־האלטערס, זי דארף אויך נישט געהן אזן קיין שור מיט הויכע קלעצער, נישט טראגען קיין זאכען, וואס דרוקען אויף דער בריוסט מאכט זיך אפטמאל שפעטער א פון טראגען געפרעסטע זאכען אויף דער בריוסט מאכט זיך אפטמאל שפעטער א פערהארטונג פון דער בריוסט. וואס פער־שאפט דער פרוי גרויסע שמערצען אזן עס אזן פיל לייטער צו פערהיטען דער־פון, ווי דאס אויסצוהיטען.

ס'אזן נאטיר פאר דער שוואנגערער פרוי, וואס מעהר צו זיין אויף דער פרייע לופט אזן א פאר שעה אזן טאג זיך

בעווענען, אבסעל ארבייטען פונוויש, געהן שפאצירען א. אז. וו. פערשטעהט זיך נישט ארבייטען, ווי א פויער אזן זיך פערמאטערן. די שוואנגערע פרוי דארף ארבייטען צו בוסלער, יערעס מאל זיך אפרוהען אזן מומען דער ארבייט, אבער נישט שלעפען קיין שווערע משאות, נוט טאגען קיין לאנגע נסיעות מיט דער באהן, נישט טאנצען אזן א דאנסונג, א טאנגא צו גאר א „רומבא", ווי מאנכע נארישע ווייבלעך טוען דאס, פרי צו בע־ווייזען, אז זיי זענען נוט „זאצאפפענע"..

זעהר ווכטיג אזן אויך אפצוהוטען די רייגקייט פון קערפער, בעת דער שוואנגערשאפט. עס אזן אנ'אנגענומענער מנהג בני פרוען צו געהן באהן זיך ערשט אזן 9. חודש. דאס איז א גאנץ פאלשער אזן שערלוכער מנהג. נישטא קיין געווארערע זאך פאר דער שוואנגע־רער פרוי, ווי מאכען אזן די ערשטע 4 וואכען פון דער שוואנגערשאפט כאטש אזנמאל אזן וואר א וואנע פון 27—28 גראד; אזן די לעצטע 5 חדשים אפילו 2 מאל א וואך, אזן אזן די לעצטע וואכען אפילו א טאג אובער א טאג. אזן דער וואנע דארף מען נוט וואשען מיט זיין די דרוסענדיגע געשלעכטס־אורגאנען. דאס אפהיטען די רייגקייט פון די דאזיגע זוגע געגאנגען אזן זעהר ווכטיג בני שוואנגערשאפט, מען מוז זיין אלע טאג וואשען מיט לויע וואסער אזן טיט זיין אזן נוט אפטריקענען.

די שוואנגערע פרוי דארף זיך בכלל דערנעהרען אזוי, ווי זי אזנבוגן אהער גע־ווען געוואוינט, זי דארף עסען אזוי פיל אזן טרינקען אזוי פיל, ווייל עס אזן אויהר גוטען צו שמולען דעם הונגער אזן דעם דורשט, זי טאר נישט אובערלאדען אזן אנפאקען דעם מאגען. פרי צו האב־בען דערגלייכער שטולגאנג, מוז די שוואנ־גערע פרוי עסען מעגלוך רויהע פרוכט, דער עיקר עפעל, געטרוקענטע פלוימען, ראזאזוין אדער טונקעל פרוים, קאמפאט, אלקרלעך גרונסען, זויערמולך. בני שפרעג גערעצירות אזן גוט צו טרינקען לאדלס־

כארער זאלץ, אדער גאר מאכען א פליס־טער, בשום אופן אבער נישט גיצען קיין שארפע אפפוהר־מיטלען, ווי דיצין־אויל, למשל, בעזוגדערס טאר מען נישט קיין סך עסען אזן די לעצטע דרייי חדשים פון דער שוואנגערשאפט, פרי נישט צו גע־בייערען קיין גרויס קונד אין דערביי אלזו גורם זיין א שווער־האבען.

ווען די פיס זענען בני דער שוואנגע־רער פרוי געשוואלען, אדער זי פיהלט זיך סתם שלעכט, מוז זי געבען צו מאכען אנ'אנגאלזן פון אויזען אזן ווייזען דעם רעזולטאט פון דער אנגאלזן א דאק־טאר, בעזונדערס מוז מען אכט לעגען אויף די בריסט־ווארצלען אזן מעגליך זיי וואשען מיט פריש וואסער אזן ווכטיג זיך. אזן לעצטען מוז יערע שוואנ־גערע פרוי זיך לאזען טעסטען אזן זיך לאזען אונטערזוכען פון א דאקטאר, צו דאס קונד לוגט גוט אזן לעב אזן צו עס אזן נישט פארהאן קיין סכנה פון עפעס א קאמפליקאציע, צוזאמענקומען זיך מיט'ן מאן קען אמאל שעדליך ווירקען אויף דער שוואנגערשאפט, בפרט גאר, ווען די פרוי האט שוין פאר דעם אונגמאל גע'מפיל'ט. פאר געזונדע שוואנ־גערע פרוען דארף מען נוט וואשען מיט זיין דרוסענדיגע געשלעכטס־אורגאנען. דאס אפהיטען די רייגקייט פון די דא־זיגע געגאנגען אזן זעהר ווכטיג בני שוואנגערשאפט, מען מוז זיין אלע טאג וואשען מיט לויע וואסער אזן טיט זיין אזן נוט אפטריקענען.

די שוואנגערע פרוי דארף זיך בכלל דערנעהרען אזוי, ווי זי אזנבוגן אהער גע־ווען געוואוינט, זי דארף עסען אזוי פיל אזן טרינקען אזוי פיל, ווייל עס אזן אויהר גוטען צו שמולען דעם הונגער אזן דעם דורשט, זי טאר נישט אובערלאדען אזן אנפאקען דעם מאגען. פרי צו האב־בען דערגלייכער שטולגאנג, מוז די שוואנ־גערע פרוי עסען מעגלוך רויהע פרוכט, דער עיקר עפעל, געטרוקענטע פלוימען, ראזאזוין אדער טונקעל פרוים, קאמפאט, אלקרלעך גרונסען, זויערמולך. בני שפרעג גערעצירות אזן גוט צו טרינקען לאדלס־

ערע ארטיקלען אמאל ווען טראצקי אזן געווען אויפ'ן פערד.

די דאזיגע אמאליגע ארטיקלען זענען אנגעפאקט מיט עקעלהאפטער, טראוים'ער הניפה צו דעם דאן מעלטונגען טראצקי.

אזוי האבען געשריבען צארישע קנעלט וועגען צאר.

טראצקי דריקט אויבער אסר אויסצי־גע פון אזעלכע ארטיקלען, מען דארף אויהם גלויבען ווען ער זאגט, אז אויהם איז אמאל געווען דערווייל דער דאזיגע עקעלהרדיגער הניפה אזן אויצט געווים אזן אויצט דרוקט ער זיי אויבער מיט ווערד ווילען.

טראצקי שטעלט אויגס געגען דאס אג־דערע, דאס וואס זיי האבען אמאל גע־זאגט וועגן אויהם, טראצקי'ן, אזן וואס זיי זאגען אויצט.

דא ווערט דער לוגען און די פאלשקייט פון סטאלין'ס לעט אזוי שרייענדיג, אז די פערשעהמסט זיך פשוט.

אזן בוך איז דא טראצקי'ס א ערץ, וואס ער האט געהאלטען אויף א פאר־טויז־משפט, נוט לאנג אונדער מען האט אויהם פערשוקט.

אזן דער דאזיגער ערץ קרוקירט ער שארף סטאלין'ס מאשין, וואס איז בלוגר אזן דערשטיקט אהן אנגעזעהן יע־דען אויגעם, וואס שטעלט זיך אויהר און וועג.

די דאזיגע ערץ איז די שארפסטע קריטיק אויף סטאלין'ס הערשאפט.

קיין פינגר פון די קאמבינאציעס האט נאך נוט אנגעשרובען אזא שארפע, אזא פערנוכטענדיגע קריטיק.

דא ערט זיך טראצקי אראפ פון האר־צען אלץ, וואס עס האט זיך אויהם אנ־געקלובען.

דא הערט אויהר דאס רוטשען פון א לוב און א שטיב.

טראצקי פוהלט שוין דעמאלט, אז ער איז אנ'ארויסגעשטויסענער פון דער פארטיי און פון דעם לאגר, פון סאוויעט־רוסלאנד, וואס ער האט געבויט.

עס איז דא ביטערקייט, גאלוגקייט און שטעלונגקייט און זיין ערץ, אבער און דער זעלבער צייט הערט זיך א בע־האלטענער וועה־געשריי און א פער־שמוקטער וועהמאג.

דא און דארט דערשפורט אויהר טרא־צקי'ן דעם מעגשען און דאס הארץ פער־קלעמט אויך פון דעם גרויסען צער זיי־נעם.

ער קעמפט מיט זיינע געלטונגע חברים מיט וועהמאג, זיי זענען דאך געווען זיינע גוטע, זיינע געטרייע חברים.

ער ערט מיטבוטערקייט וועגען זיי, אבער מיט טויפע שמערצען.

טראצקי לעדט דאפעלט, ער לעדט פון גלות, פון דעם פאל פון דער גרוי־סער גדולה און ער לעדט פון דעם, וואס ער מוז קעמפען געגען די מעגשען, מיט וועלכע ער איז בעצם פערבונדען מיט טויזענדער פערים.

און ארום און ארום זענען גאר נישטא קיין טויפע מיינונגס־פערשודענהייטען צווישען אויהם און סטאלין'ן, אין סוף פל סוף זענען זיי גאר נאהענט חברים.

דער גאנצער ענין סטאלין־טראצקי איז אין עצם א מיספערשטענדניש, דא האט זיך דאס פערזיזליכע פערפלאנטערט מיט טראגישע און אויהר וויסע

(ענדע זעה זייט 11)

די שטרינענדע אוראנטערעס פון „עמדען"

איינע פון די גרעסטע ים-אוואנטורעס, וואס די וועלט-געדענקט. — פון די מעמואַרען פון פרינץ יאזעף פאן האענצאלערן, וואס זענען ערשט געווארען פערעפענטליכט

אינע פון די גרעסטע ים-אוואנטורעס, וואס די וועלט געדענקט, און וואס שטעלט מוט זיך פאר א בעזונדערס אינטערעסאנט פאפולעל און דער געשיכט פון דער לעצטער וועלט-מלחמה. אין די פערגונלטענדע נסיעות פון דייטשען לינלאען קרייצער „עמדען" און משך פון האלבען זומער און הערבסט פון יאהר 1914.

זענענדיג אין טשונגקינג, א דייטשער פארט פון האלב-אינזעל שאנטונג (לינגע) האט מען זיך דעם 31 יולי פון יענעם יאהר, אויף דער שוף דערוואוסט וועגען דער אומפערמוטלוקטן פון דער מלחמה. פרי צו זען זיכער געגען א פלאקירונג מצד דעם שונא'ס שוסען, האט דער קאמענדאנט פון „עמדען", קאפיטאן פון מולער, בעשלאסען דיזעלבע מינוט ארויסצופאהרען אין אפענעם ים. אין פיר טעג ארום, דערהאלטענדיג די ידיעה וועגען דייטשלאנדס קרונס-ערקלערונג, דאס „עמדען" גענומען דיריכטיג צו צפון, פרי אובערצושניידען די ים-קאבלס אין אוסטראליע וולאדיוואסטאק און נאגאסאקי, ווו אויך פרי בכלל צו שטערען דעם ים-פערקעהר פון שונא.

נאכדעם, ווי דער „עמדען" האט פערלאסט די רוסישע שוף "ריאזאן", האט ער זיך אומגעקעהרט צורוק קיין מסינגטאא, וואו „ריאזאן" איז פערוואנדעלט געווארען אין א נעהולפס קרונס-שוף. אין עמליכע טעג ארום האט „עמדען" בעגלייט דעם טראנספארטשיף „מאראמאניא", פון דער „האמבורג-אמעריקא שיפס-געזעלשאפט", צום צווייטען מאל פערלאזט טסינגטאא, פרי צו רעגיסטרירען זיין מיסיע, וואס איז שפעטער געווארען הוסטארוש. ער האט געהאט דעם בעפעהל זיך אנצושלוסען דעם 10. אינגיסט אין דער דייטשער עסקאדרע, וואס איז געשטאנען אין פאנגאן, א אינזעל פון דער מאראיאנען-ארופע.

די דערצעהלונג וועגען די עמאציאנעלע אוואנטורעס פון דייטשען קרייצער אין אינדזשעל אקאען איז געגומען פון די זכרונות פון פרוץ פרעגאן יאזעף פאן האהענצאלערן, א מיטגליד פון דער קייזערליכער פאמיליע, וועלכער האט אין יענער צייט, אלס פלאט-לייטענאנט, געדינט אויף „עמדען", אלס צווייטער אפיצער-מאדפרוסט, אין אין שפעטער געפאנגען געווארען פון די ענגלענדער, ווי אויך פון דער מלחמה-פערלוסט האט מען קיין בעסערן, ווי אונזער קאפיטאן גנשט בעדארפט.

וואס שייך דער „מאראקאניא", האט זי בעקומען דעם בעפעהל: „נעה נאך דעם „עמדען".

מיר האבען זיך אפגעשטעלט אין מערב אין פון כארשרוט האבען מיר פערשטאנען די מיסיע, וועלכע מיר האבען פאר זיך. מיר דענען געשוואומען צו דעם ארכיפעלאג פון מרזח-אונדזשן, אדער צום אונדזשען אקאען.

אונגנזכען האבען מיר פערלוירען פון אויג דעם דייטשען פלאט אויפ'ן ניגזשען ים. מיר זענען שוין געווען אין דער נעהענט פון דער אינזעל אנאמבאס, אין דער פון אלט-בוכאוו, זלמן צוטלען, אין ער האט דא געזוכט א מענשען, וואו סזאל קענען אויסמעקען בוכשטאבען פון ברוף. ער האט געהאט מיט זיך עפעס א דאקומענט מיט דוד לוריע'ס אינטערשרופט, און ער האט געוואלט, מען זאל אזוי אויסמעקען, אזוי, אז עס זאל בלייבען גאר די אונטערשרופט. וועגען דעם האבען זיך דער וואסט לוריע'ס מאהלעווער קרובים, און פון שטעהענדיג, אז מען איז דא אויסמען זאל עפעס א פעלשונג, האבען זיי זיך באלד געווענדעט צום גובערנאטאר נאך שוין. מען האט צוטלונג'ען באלד פער האלטען, און ער האט זיך מרוה געווען, אז געשיקט אויהם קיין מאהלעוו מיט'ן אויפטראג וועגען דעם פאפיר האט ראבן גודעוויטש פון אלט-בוכאוו.

בערוכטענדיג וועגען דעם, האט געגראל דרעבוש געמעלדעט, אז צוטלען און גורעוויטש זענען ארעסטירט געווארען. די געשיכטע מיט צוטלונג'ען האט דעם מאהלעווער גובערנאטאר, מאראקוו'ן, גאנזרלוך, פערלייכטערט די אויפגאבע, וואס איז אויף אויהם ארויפגעלעגט געווארען דורך גיקאלאי'ס בעפעהל, נאך אונדער גיקאלאי'ס בעפעהל און מאר אלען. אוצט וועלען מיר זעהן, וואס מיר האבען צו טון.

און אנהויב זענען מיר געשוואומען פארגיל מיט די מאריאנען-אינזלען, צו דער אינזעל אנאמבאס און, פערקורעווענדיג פון די מאריאנען - אוזזלען, האבען מיר געפונען דעם מערשרוט אויף דרום-מערב.

די רייזע צו אנאמבאס האט געדויערט בז'ן 19. אויגוסט און מיר האבען אויסגענוצט די צייט, אויף צוצוגרייטען דעם „עמדען" צו זיין מסיע אגאיר האט דער אויפטראג פון ערשטען אפיציר מען פערטאסקורט די דרי בוינעל-שטרוים, די קאנאנען פון פארדשטען מוגעם און פון די שאנצען. די ראדיא-טעלעגראפישע ידיעות פון מלחמה-פלאץ. פאן מוקע און אויסגעהערט געווארען מיט דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט.

דעם 10. אויגוסט בינאכט יעגען מיר געוואויר געווארען, אז יאפאן, ענגלאנד'ס פערבונדעטע, גרייט זיך אויפצוגעבען איהר נייטראלימעט און האט ברעה צו אטאקירען די דייטשע שיפען. אויב די לעצטע וועלען ארויסטרעטען נעגען די ענגלישע אונטערעכען און לינגע, אדער אויב דער דייטשער פלאט וועט פערא-ריזאלען שאדען דעם יאפאנישען.

דעם זעלבען מומענט און בעקומען געווארען א בעפעהל, אז „עמדען" זאל אפגעהן און דער ריכטונג צום אינדישען אקעאן: אבער דאס האט געוויסט בלוין דער קאפיטאן אלען, ווייטער קיין גער נישט. דאס איז פאר אונז געווען א ווייכטיגע רעזולטיץ, ווייל דאס האט בערעט די זעלבסטשטענדיגקייט פון אונזער שוף.

אויף טאגרען פריה, ארום אכט א זייגער, זענען מיר געווארען שטארק אויפגעשאשט, ווען די אדמיראל-שיף האט ריפגעצויגען די סיגנאל-פאהנען, וועלכע האבען געזאגט: „עמדען" זאל אפפאהרען. אויף דער שוף איז אלעס געווארען פרעהלער. עגדליך האבען מיר די מעגליכקייטן צו האנדלען בעלבסטשטענדיג. דער גרעסטער פערלאנג פון א ים-מענשען. דער בעפעהל איז געווען: ווי גאר מעגליך צו ברענגען שאדען דעם שונא. דאס רעכטצייטיגע פערדרען האט מען קיין בעסערן, ווי אונזער קאפיטאן גנשט בעדארפט.

וואס שייך דער „מאראקאניא", האט זי בעקומען דעם בעפעהל: „נעה נאך דעם „עמדען".

מיר האבען זיך אפגעשטעלט אין מערב אין פון כארשרוט האבען מיר פערשטאנען די מיסיע, וועלכע מיר האבען פאר זיך. מיר דענען געשוואומען צו דעם ארכיפעלאג פון מרזח-אונדזשן, אדער צום אונדזשען אקעאן.

אונגנזכען האבען מיר פערלוירען פון אויג דעם דייטשען פלאט אויפ'ן ניגזשען ים. מיר זענען שוין געווען אין דער נעהענט פון דער אינזעל אנאמבאס, אין דער פון אלט-בוכאוו, אין ער האט דא געזוכט א מענשען, וואו סזאל קענען אויסמעקען בוכשטאבען פון ברוף. ער האט געהאט מיט זיך עפעס א דאקומענט מיט דוד לוריע'ס אינטערשרופט, און ער האט געוואלט, מען זאל אזוי אויסמעקען, אזוי, אז עס זאל בלייבען גאר די אונטערשרופט. וועגען דעם האבען זיך דער וואסט לוריע'ס מאהלעווער קרובים, און פון שטעהענדיג, אז מען איז דא אויפמען זאל עפעס א פעלשונג, האבען זיי זיך באלד געווענדעט צום גובערנאטאר נאך שוין. מען האט צוטלונג'ען באלד פערהאלטען, און ער האט זיך מרוה געווען, אז געשיקט אויהם קיין מאהלעוו מיט'ן אויפטראג וועגען דעם פאפיר האט ראבן גודעוויטש פון אלט-בוכאוו.

בערוכטענדיג וועגען דעם, האט געגראל דרעבוש געמעלדעט, אז צוטלען און גורעוויטש זענען ארעסטירט געווארען. די געשיכטע מיט צוטלונג'ען האט דעם מאהלעווער גובערנאטאר, מאראקוו'ן, גאנזרלוך, פערלייכטערט די אויפגאבע, וואס איז אויף אויהם ארויפגעלעגט געווארען דורך גיקאלאי'ס בעפעהל, נאך אונדער גיקאלאי'ס בעפעהל און מאר

איינע פון די גרעסטע ים-אוואנטורעס, וואס די וועלט-געדענקט. — פון די מעמואַרען פון פרינץ יאזעף פון האענצאלערן, וואס זענען ערשט געווארען פערעפענטליכט

אלען אויגען אויף דעם אולטימאטום קיין עגמפער גנשט געבען און מיר האבען דערום געמוזט זיך רעכנען מיט א נייעם שונא: מיט יאפאן.

מיר האבען פערלאזען אנגאאור און בייגאלט דעם 22 אויגוסט האבען מיר בייגאלט א אויסגעצייכנעט וועטער און גלאטען ים, ווי א שפיגעל. אובערגעשיגן מען דעם עקוואטאר. אין דרי דאזיגע טעג און ערשיגען דער פורטער קוימען, וואס אין אפילו נישט געווען אזוי גלאט, ווי די איבערגיג, נאר נישקשה'דיג גאנץ מאלט אויף אפצוגאנגען פון דער דערוויטענס. דאס און געווען דעם ערשטען אפיצירס, פאן מוקע'ס, אינזיציאטיוו. דעם קוישען האט מען געמאלט פון דוקען שטאף, ארומגעקלאפט ארום צוויי הויכע ריפען, און מען האט אויהם אויסגעשטעלט פארנס. פון ווייטען איז אינער שוף געווען שטארק עגליך צו דעם ענגלישען קרייצער „יארמוטה", וועלכער האט זיך אין דער צייט געפונען אויף זיין באזיג אין מזרח-אזיע. „עמדען", וועלכען מען האט גערופען דער „שוואן פון אריענט",

דייטשלאנד וועט אויף דעם אולטימאטום קיין עגמפער גנשט געבען און מיר האבען דערום געמוזט זיך רעכנען מיט א נייעם שונא: מיט יאפאן.

מיר האבען פערלאזען אנגאאור און בייגאלט דעם 22 אויגוסט האבען מיר בייגאלט א אויסגעצייכנעט וועטער און גלאטען ים, ווי א שפיגעל. אובערגעשיגן מען דעם עקוואטאר. אין זיין דאזיגע טעג און ערשיגען דער פורטער קוימען, וואס אין אפילו נישט געווען אזוי גלאט, ווי די איבערגיג, נאר נישקשה'דיג גאנץ מאלט אויף אפצוגאנגען פון דער דערוויטענס. דאס איז געווען דעם ערשטען אפיצירס, פאן מוקע'ס, אינזיציאטיוו. דעם קוישען האט מען געמאלט פון דוקען שטאף, ארומגעקלאפט ארום צוויי הויכע ריפען, און מען האט אויהם אויסגעשטעלט פארנס. פון ווייטען איז אינער שוף געווען עגליך צו דעם ענגלישען קרייצער „יארמוטה", וועלכער האט זיך אין דער צייט געפונען אויף זיין באזיג אין מזרח-אזיע. „עמדען", וועלכען מען האט גערופען דער „שוואן פון אריענט",

די מאהילעווער „מירעלע אפרת"

פון דער סעריע: יודישע מוסרים אין רוסלאנד מיט הונדערט יאהר צוריק, א מערקווירדיגע געשיכטע מיט א מסירה. דורך וועלכער מען האט געוואלט אומברענגען א בעוואוסטען יודישען געלעהרענטען. — ווי אזוי מ'האט די מוסרים בעשטראפט

פון **שאול גינזבורג.**

II

די ענטדעקונג פון דער אויפשריפט וואס האט אין זיך ענטהאלטען א רעקטע מעיקסטעם, בעלוידיגונג, איז לאנג שם אין נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען. אז די אויפשריפט אין טארק א נעפעלשטע. האט שטארק פערערגערט דוד לוריע'ס לאגע. דעם 21 יונו האט די „דרוטע אבמיליונג" צוגעשטעלט דעם קייזער אנ'אויספוהרליכען בעריכט, אין נוכאלאי האט בעפוילען: ערשטענס, די בונדע ברוף, ווו אויך דאס פאפיר מיט דער דייטשער אויפשריפט, אפשרען צום מאהלעווער גובערנאטאר אויף אויס צופארשען, דורך וועמען זיי זענען געשריבען לוריע'ן, דערנאך וואס ער האט צוטשען זיינע דאקומענטען געהאלטען א פאפיר מיט א פערבערעכערישער אויפשריפט, ארטענזעצען און שלוסלבורגער פעסטונג מיט צוויי מעג שפעטער זענען די דרי פאפירען אוועקגעשיקט געווארען קיין מאהלעוו, און דע 24ט יונו איז לוריא שוין געזעסען אין דער בערוהמטער רוסישער פעסטונג פאר פאלוטישע פערברעכער.

דערווייל האט דער זשאנדארמסקער גענעראל דרעבוש מוטגעמוטלט דער „דרוטע אבמיליונג דעם פאלגענדען צופאל, יינגען וועלכען ער האט בעקומען אין אזגעשטאפטע זעק. צום אונגליק האבען אין דער פינגאל-שלאכט מיט דעם סודנוי די פארזוכטע-מוטלען געבראכט פער קעהרטע רעזולטאטען, ווייל דער פלאקס פון די שפריק, ווו די אנגעשטאפטע זעק האבען גערונען אלס שפיז פאר די שלאכען, בעת די באמבעס האבען אויפגערוסען אובער די אלע ברען-מאטעריאלען.

מיר האבען זיך אפגעשטעלט אין אנגאאור. אין א שעה ארום אין אויך אנגעקומען די „מארקאמאניא". דערמיט האבען מיר זיך דערוואוסט די גאר וויכטיגע נייעס, אז יאפאן האט געשיקט דייטשלאנד א אולטימאטום, אז די דייטשע בעוואפענטע קרעפטען זאלען פערלאזען טסינגטאא אין אז דייטשלאנד זאל געבען א ענטפער בז'ן 23. אויגוסט. מיר האבען, גאמירליך פערשטאנען, אז

די מאהילעווער „מירעלע אפרת"

II

די ענטדעקונג פון דער אויפשריפט וואס האט אין זיך ענטהאלטען א רעקטע מעיקסטעם, בעלוידיגונג, איז לאנג שם אין נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען. אז די אויפשריפט אין טארק א נעפעלשטע. האט שטארק פערערגערט דוד לוריע'ס לאגע. דעם 21 יונו האט די „דרוטע אבמיליונג" צוגעשטעלט דעם קייזער אנ'אויספוהרליכען בעריכט, אין נוכאלאי האט בעפוילען: ערשטענס, די בונדע ברוף, ווו אויך דאס פאפיר מיט דער דייטשער אויפשריפט, אפשרען צום מאהלעווער גובערנאטאר אויף אויס צופארשען, דורך וועמען זיי זענען געשריבען לוריע'ן, דערנאך וואס ער האט צוטשען זיינע דאקומענטען געהאלטען א פאפיר מיט א פערברעכערישער אויפשריפט, ארטענזעצען און שלוסלבורגער פעסטונג מיט צוויי מעג שפעטער זענען די דרי פאפירען אוועקגעשיקט געווארען קיין מאהלעוו, און דע 24ט יונו איז לוריא שוין געזעסען אין דער בערוהמטער רוסישער פעסטונג פאר פאלוטישע פערברעכער.

דערווייל האט דער זשאנדארמסקער גענעראל דרעבוש מוטגעמוטלט דער „דרוטע אבמיליונג דעם פאלגענדען צופאל, יינגען וועלכען ער האט בעקומען

אזגעשטאפטע זעק. צום אונגליק האבען אין דער פינגאל-שלאכט מיט דעם סודנוי די פארזוכטע-מוטלען געבראכט פער קעהרטע רעזולטאטען, ווייל דער פלאקס פון די שפריק, ווו די אנגעשטאפטע זעק האבען גערונען אלס שפיז פאר די שלאכען, בעת די באמבעס האבען אויפגערוסען אובער די אלע ברען-מאטעריאלען.

מיר האבען זיך אפגעשטעלט אין אנגאאור. אין א שעה ארום אין אויך אנגעקומען די „מארקאמאניא". דערמיט האבען מיר זיך דערוואוסט די גאר וויכטיגע נייעס, אז יאפאן האט געשיקט דייטשלאנד א אולטימאטום, אז די דייטשע בעוואפענטע קרעפטען זאלען פערלאזען טסינגטאא אין אז דייטשלאנד זאל געבען א ענטפער בז'ן 23. אויגוסט. מיר האבען, גאמירליך פערשטאנען, אז

מאהילעווער „מירעלע אפרת" מיט א מסירה. דורך וועלכער מען האט געוואלט אומברענגען א בעוואוסטען יודישען געלעהרענטען. — ווי אזוי מ'האט די מוסרים בעשטראפט

האט פערלוירען זיין פרוהערדיג אויפ'ן זעהן.

2

סאפיטאן פאן מולער. — קוילען און זייף. — די ערשטע געזונקענע שיף

אינזער קאפיטאן האט זיך צו אינבעצוגען פאטערלוד. ער האט אלזאינגנעגעבען אויף דער גלייכער פערטיליגונג פון דער שפיז. ער און געווען שטארק אויפמערקזאם צו די פרטים, וועלכע האבען געקאנט האבען א ווירקונג אויף דער גיטער שטימונג פון די שיפסלייט. דער קאפיטאן פאן מולער און געווען פון דעם טיף צוצוהענדיגע מענשען, וועלכע טוען אלץ לטובת א צווייטען און אלזין שטעלען זיין זיך בעשווערען און א זיים.

אינזער הויפט-ציל, דעם וועג צו שטשעקהאטא דאשא אין קאלאמבא, האבען מיר דערגרייכט דעם 7 סעפטעמבער, דער „עמדען" האט געהאט די אויפגאבע, נישט דורכלאזען דארט ארום קיין איין שוף ים-לייט מוזען האבען גערולה פון א יענער, און מיר האבען געמוזט מאכען אפווייכונגען, בכדי צו לאכירען אויף דער ווייטער לוינע פון קאלאמבא קיין זקאלפוק, ארויסגעפאהרען דער לוינע וועגען מיר אין א פונטמערען נאכט ארום 11 א זייגער, ווען דער יואלמאן

(ענדע זעה זייט 11)

די מאהילעווער „מירעלע אפרת"

פון דער סעריע: יודישע מוסרים אין רוסלאנד מיט הונדערט יאהר צוריק, א מערקווירדיגע געשיכטע מיט א מסירה. דורך וועלכער מען האט געוואלט אומברענגען א בעוואוסטען יודישען געלעהרענטען. — ווי אזוי מ'האט די מוסרים בעשטראפט

פון **שאול גינזבורג.**

II

די ענטדעקונג פון דער אויפשריפט וואס האט אין זיך ענטהאלטען א רעקטע מעיקסטעם, בעלוידיגונג, איז לאנג שם אין נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען. אז די אויפשריפט אין טארק א נעפעלשטע. האט שטארק פערערגערט דוד לוריע'ס לאגע. דעם 21 יונו האט די „דרוטע אבמיליונג" צוגעשטעלט דעם קייזער אנ'אויספוהרליכען בעריכט, אין נוכאלאי האט בעפוילען: ערשטענס, די בונדע ברוף, ווו אויך דאס פאפיר מיט דער דייטשער אויפשריפט, אפשרען צום מאהלעווער גובערנאטאר אויף אויס צופארשען, דורך וועמען זיי זענען געשריבען לוריע'ן, דערנאך וואס ער האט צוטשען זיינע דאקומענטען געהאלטען א פאפיר מיט א פערברעכערישער אויפשריפט, ארטענזעצען און שלוסלבורגער פעסטונג מיט צוויי מעג שפעטער זענען די דרי פאפירען אוועקגעשיקט געווארען קיין מאהלעוו, און דע 24ט יונו איז לוריא שוין געזעסען אין דער בערוהמטער רוסישער פעסטונג פאר פאלוטישע פערברעכער.

דערווייל האט דער זשאנדארמסקער גענעראל דרעבוש מוטגעמוטלט דער „דרוטע אבמיליונג דעם פאלגענדען צופאל, יינגען וועלכען ער האט בעקומען אין אזגעשטאפטע זעק. צום אונגליק האבען אין דער פינגאל-שלאכט מיט דעם סודנוי די פארזוכטע-מוטלען געבראכט פער קעהרטע רעזולטאטען, ווייל דער פלאקס פון די שפריק, ווו די אנגעשטאפטע זעק האבען גערונען אלס שפיז פאר די שלאכען, בעת די באמבעס האבען אויפגערוסען אובער די אלע ברען-מאטעריאלען.

מיר האבען זיך אפגעשטעלט אין אנגאאור. אין א שעה ארום אין אויך דעם אולטימאטום קיין עגמפער גנשט געבען און מיר האבען דערום געמוזט זיך רעכנען מיט א נייעם שונא: מיט יאפאן.

מיר האבען פערלאזען אנגאאור און בייגאלט דעם 22 אויגוסט האבען מיר בייגאלט א אויסגעצייכנעט וועטער און גלאטען ים, ווי א שפיגעל. אובערגעשיגן מען דעם עקוואטאר. אין זיין דאזיגע טעג און ערשיגען דער פורטער קוימען, וואס אין אפילו נישט געווען אזוי גלאט, ווי די איבערגיג, נאר נישקשה'דיג גאנץ מאלט אויף אפצוגאנגען פון דער דערוויטענס. דאס איז געווען דעם ערשטען אפיצירס, פאן מוקע'ס, אינזיציאטיוו. דעם קוישען האט מען געמאלט פון דוקען שטאף, ארומגעקלאפט ארום צוויי הויכע ריפען, און מען האט אויהם אויסגעשטעלט פארנס. פון ווייטען איז אינער שוף געווען עגליך צו דעם ענגלישען קרייצער „יארמוטה", וועלכער האט זיך אין דער צייט געפונען אויף זיין באזיג אין מזרח-אזיע. „עמדען", וועלכען מען האט גערופען דער „שוואן פון אריענט",

אונזער קעצעלע

פון ליבע

האבען מיר א קעצעלע,
איז עס ווייס, ווי שניי,
מיט'ן לאפקעלע וואשט עס זיך
יעדען טאג אזוי.

אונזער ווייסע קעצעלע
איז דאך זעהר שעהן,
און מיר אלע ליבען עס,
ווייל עס האלט זיך ריין

די זעג

(מ. בעל)

א זעג פון הארטען שטאל
מיט שארפע צאנען אהן א צאל,
האט געגומען זעגען א בוים און וואלד,
און אזוי באלד,
ווידער בוים האט געגומען קרעכצען
אויפ'ן קול,
האט די זעג פון הארטען שטאל
זיך אפגעשטעלט מיט אמאל.
צו האט זי זיך פערשעמט?
צו האט אויהר שטאלין הארץ פערקלעמט?
דאס איז נישט צו פערשטעהן,
אבער ווייטער האט זי נישט געוואלט
געהן.

איז דא איז געשעהן —
איז א בוים'ס א גלוד, וואס איז געווען
דאס האלצערנע העמטעל פון דער זעג,
האט שוין געפונען א ווענ,
ווי אזוי די זעג צו בעוועגען,
אז זי זאל דעם בוים אומטערזעגען.

י. גרינבוים

מעשהלעך פון עזאפ

I.

דער אוצר

פאר'ן טויט האט א פויער צוגערופען צו זיך זיינע דרי זהן און אזוי געזאגט צו זיי:

— קינדערלעך, איך שטארב אויעך! נאך מיין טויט זאלט איהר גוט זוכען און פעלד, ווען איהר דארף עפעס געפינען.

— געווים האט דער טאטע דאך פערגראבען אנ'אוצר, — האט יעדער פון זיי זיהן געטראכט.

נאכ'ן טויט האבען זיי באלד געגומען גוט פונגאנדערגראבען דאס פעלד. קיין אוצר האבען זיי אבער דארט נישט געפונען.

דערפאר האט זיי דו ארבייט געבראכט גוטען און ס'איז געווען א נערעמענגיש א סך א גרעסערער, ווי זיין פריהער.

II.

ער איז גארניש מיט ווערט

אנ'אייזעל און א הונט זענען אמאל געגאנגען צוזאמען, פלוצלונג האבען זיי דערזעהן אויף דער ערד לוגען א ברוף. האט דער אייזעל אויפגעהויבען דעם ברוף און געגומען לוגען אויף א קול פאר'ן הונט.

אונם ברוף האט זיך גערעדט וועגען שבען פאר בחמות: הון, האבער, גערשטען און נאך.

דער אייזעל לייענט און דער הונט בייזערט זיך:

לייען גוכער, ברודערקע, זעה נאר, צו רעדט זיך נישט דארט אויך וועגען פלייש און בייגער?

דער אייזעל האט דורכגעלייענט דעם נאגען ברוף, אבער דאס, וואס דער הונט האט געוואלט, איז אין ברוף גוט געווען.

— ווארה דעם ברוף — האט געזאגט דער הונט — זעהסט דען נישט. אז ער האט גארנישט קיין ווערט?..

אמאל איז געווען...

פון **ליבע זיסער**

אמאל איז געווען אנ'אויטאמאבול, האט ער געהאט רעדער פול: צוויי פון פארען אין צוויי נאך, אין דו הונגען, אינגעם אויף זיין נאז, וואס דרעהט זיך, ווי א ווינט מיל, אין אינגעם בויך זיין, וואס האט געווארט אויף א שלעכטער צייט, מען זאל אנ'אנדרען אויעקווארפען אין אזהם בעדארפען.

לויפט דער אויטאמאבול און וועג, אין נישט רייד צו אזהם, נישט פרעג, אז ער האט נישט קיין צייט.

און אויפ'ן זעלבען וועג, וואס דרעהט זיך, באמעלוך א פערדעלע געהט זיך.

לויפט דער אויטאמאבול שנעל אזהם פערבי, גוט זיך אויף אזהם א צעשרייב, ער זאל זיך פון וועל ארבעטען. ווייל ער מוז שנעל זיך יאגען.

דאס פערדעלע האט נאך נישט געהאט קיין צייט, זיך אפרוהען אן א זייט, אין דער אויטאמאבול, ווי פיל אויסען בוי'גען, שוין פערבי געפלוגען אין אין דער ווייט פערשוואונדען.

האט דאס פערדעלע זיך געוואונדערט:

— אי, לויפט ער דאס שנעל, מסתם צום עק וועלט. שווער צו קומען אהין צו פון. נעראדט אזהם אזהם לאמיש געבן א גרוס פערזארגט און פערטופט און זינגע געדאנקען, אין זיך דאס פערדעלע ווי מער געגאנגען. ער איז נוט ווייט אויעק, ער נוט א קוק — אוי, א שרעק — אין א גרוב בוים זיין פון ווייג, מוט דו דע דער אין דער לופטען, קרעכצט דער אויטאמאבול און רופט אזהם: — הום אהער, ליבער, נומער, קלוגער פערד!

האט דאס פערדעל אויך דערהערט, צוגעגאנגען אין געזאגט: — האסט מסתם זיך שנעל געיאגט, האסט זיך אויבערגעקעהרט, קען דיר העלפען רען א פערד?

— פריב, אפשר קענסט מיר אויפהויבען. אין אויב דו קענסט, מעגסט מיר

פערווייל וינגס-ווינקעלע

רעטעניש

ווען מאכל און פריהער פארעהר, דערנאך טרייף און צום סוף פלייש?

שאראדע-רעטעניש

פאר קינדער וואס לערנען געשיכטע

מיין שווער און מיין שונא,
מיין שוואגער — מיין פרייגד,
אינזער אמת'ן לובע
און א מוכטער בין הענג.
ווער בין איך?

שמאס פראגען

1) ווי אזוי קען מען שרייבען מיט שווארצען מונט רויט?
2) וויפיל אותיות און דא אין „סדר"
3) אויף וואס פאר א פראגע קען מען נישט ענטפערן: „יא!"
4) ווער עסט נישט און לעבט?
5) ווער געהט נישט?

לעזונג פון דיר רעזענישן אין ל"ט. איז נומער 113

1) א מיידעלע 2) דיין נאמען

לעזונג פון די שמאס פראגען:

1) ווען ער שטעקט ארויס דעם קאפ דורכ'ן פענסטער. 2) דער, וואס פאלט ארא. 3) א מוש.

רוכמיגע לעזונגען האבען צוגעשיקט: לאה לאנג, אסתר לאנג, רבטשה קאלושנער, משה מאזורקעוויטש, וויליש יאקיבאוויטש, שלמה ראזענבלום, גוטקא בראם, יוסף גינזבורג, דארקא סאפאצקא, לאלקא רינדהארן, חיה פעלד מאניא ראזענבלום, אניא, סאלא און יולעק נאפארטעק, שולמית שטערן, אברהם ראק, חוא טויכמאן, רוזשל בלומענפעלד, חיים שצוזאק, הערשל גלוקסאן, פאלא וואר-שאווסקא און מאטעק גלוקסמאן.

די נעמען פון די, וואס וועלען צושיקען לעזונגען פון די הענטונגען רעטעניש, וועלען פערעפענטליכט ווערען דעם נאכסטען מאל.

3) פרעג נישט דעם רופא — פרעג בעסער דעם קראנקען.
4) נאט שוקט צו די רפואה פאר דער מכה.
5) אויף א שלאג מאר מען קען רוהמגיט נישט האבען.

קינדערלעך אויף זומער-וואוינונג

אין די הייסע טעג

קלוגע ווערטער, פאר קלוגע קינדער

(געזאמעלט דורך ר.)

1) דארט, וואו מ'דארף מוט, העלפט נישט קיין פוט.
2) אויף וואס פאר א פוהר מ'וועט אזא גרינען זונגען מען.
3) פרעג נישט דעם רופא — פרעג בעסער דעם קראנקען.
4) נאט שוקט צו די רפואה פאר דער מכה.
5) אויף א שלאג מאר מען קען רוהמגיט נישט האבען.

„לאדזער טאגעבלאט" פאר קינדער

ספעציעלע ביילאגע פאר אונזער קליינווארג

ערשיינט יעדען פרייטאג

צוזאמענגעשטעלט דורכ'ן **פעטער פיניע**

לעבעדיג, קינדערלעך,
א זונג און א שפרונג —
מיר זענען נאך קלייניטשקע,
מיר זענען נאך יונג
יצחק קאצענעלסאן.

אמאל איז געווען...

פון **ליבע זיסער**

אמאל איז געווען אנ'אויטאמאבול, האט ער געהאט רעדער פול: צוויי פון פארען אין צוויי נאך, אין דו הונגען, אינגעם אויף זיין נאז, וואס דרעהט זיך, ווי א ווינט מיל, אין אינגעם בויך זיין, וואס האט געווארט אויף א שלעכטער צייט, מען זאל אנ'אנדרען אויעקווארפען אין אזהם בעדארפען.

לויפט דער אויטאמאבול און וועג, אין נישט רייד צו אזהם, נישט פרעג, אז ער האט נישט קיין צייט.

און אויפ'ן זעלבען וועג, וואס דרעהט זיך, באמעלוך א פערדעלע געהט זיך.

לויפט דער אויטאמאבול שנעל אזהם פערבי, גוט זיך אויף אזהם א צעשרייב, ער זאל זיך פון וועל ארבעטען. ווייל ער מוז שנעל זיך יאגען.

דאס פערדעלע האט נאך נישט געהאט קיין צייט, זיך אפרוהען אן א זייט, אין דער אויטאמאבול, ווי פיל אויסען בוי'גען, שוין פערבי געפלוגען אין אין דער ווייט פערשוואונדען.

האט דאס פערדעלע זיך געוואונדערט:

— אי, לויפט ער דאס שנעל, מסתם צום עק וועלט. שווער צו קומען אהין צו פון. נעראדט אזהם אזהם לאמיש געבן א גרוס פערזארגט און פערטופט און זינגע געדאנקען, אין זיך דאס פערדעלע ווי מער געגאנגען. ער איז נוט ווייט אויעק, ער נוט א קוק — אוי, א שרעק — אין א גרוב בוים זיין פון ווייג, מוט דו דע דער אין דער לופטען, קרעכצט דער אויטאמאבול און רופט אזהם: — הום אהער, ליבער, נומער, קלוגער פערד!

האט דאס פערדעל אויך דערהערט, צוגעגאנגען אין געזאגט: — האסט מסתם זיך שנעל געיאגט, האסט זיך אויבערגעקעהרט, קען דיר העלפען רען א פערד?

— פריב, אפשר קענסט מיר אויפהויבען. אין אויב דו קענסט, מעגסט מיר

מעשהלעך פון עזאפ

I.

דער אוצר

פאר'ן טויט האט א פויער צוגערופען צו זיך זיינע דרי זהן און אזוי געזאגט צו זיי:

— קינדערלעך, איך שטארב אויעק! נאך מיין טויט זאלט איהר גוט זוכען און פעלד, ווען איהר דארף עפעס געפינען.

— געווים האט דער טאטע דאך פערגראבען אנ'אוצר, — האט יעדער פון זיי זיהן געטראכט.

נאכ'ן טויט האבען זיי באלד געגומען גוט פונגאנדערגראבען דאס פעלד. קיין אוצר האבען זיי אבער דארט נישט געפונען.

דערפאר האט זיי דו ארבייט געבראכט גוטען און ס'איז געווען א נערעמענגיש א סך א גרעסערער, ווי זיין פריהער.

II.

ער איז גארנישט ווערט

אנ'אייזעל און א הונט זענען אמאל געגאנגען צוזאמען, פלוצלונג האבען זיי דערזעהן אויף דער ערד לוגען א ברוף.

האט דער אייזעל אויפגעהויבען דעם ברוף און געגומען לוגען אויף א קול פאר'ן הונט.

אונם ברוף האט זיך גערעדט וועגען שבען פאר בחמות: הון, האבער, גערשטען און נאך.

דער אייזעל לייענט און דער הונט בייזערט זיך:

לייען גוכער, ברודערקע, זעה נאר, צו רעדט זיך נישט דארט אויך וועגען פלייש און בייגער?

דער אייזעל האט דורכגעלייענט דעם נאגען ברוף, אבער דאס, וואס דער הונט האט געוואלט, איז אין ברוף גוט געווען.

— ווארה דעם ברוף — האט געזאגט דער הונט — זעהסט דען נישט. אז ער האט גארנישט קיין ווערט?..

די זעג

(מ. בעל)

א זעג פון הארטען שטאל
מיט שארפע צאנען אהן א צאל,
האט געגומען זעגען א בוים און וואלד,
און אזוי באלד,
ווידער בוים האט געגומען קרעכצען
אויפ'ן קול,
האט די זעג פון הארטען שטאל
זיך אפגעשטעלט מיט אמאל.
צו האט זי זיך פערשעמט?
צו האט אויהר שטאלין הארץ פערקלעמט?
דאס איז נישט צו פערשטעהן,
אבער ווייטער האט זי נישט געוואלט
געהן.

איז דא איז געשעהן —
איז א בוים'ס א גלוד, וואס איז געווען
דאס האלצערנע העמטעל פון דער זעג,
האט שוין געפונען א ווענ,
ווי אזוי די זעג צו בעוועגען,
אז זי זאל דעם בוים אומטערזעגען.

י. גרינבוים

חזק

הומאר און סאטירע לכבוד שבת

לאכט און בייסט,
מאסקעס רייסט
מיט שפאָט און וויץ
און פעדער-שפריץ

אוי, די היצען!..

פון גראַף סאלי

אוי די היצען, אוי די היצען,
כ'קאָן נישט ליגען, כ'קאָן נישט זיצען,
און בכלל נישטא קיין כח
אָנצושרייבען א פאר וויצען...
סען מען וויצלען זיך רבותי,
ווען מען טוט זיך נאר דערמאנען,
אז פרנסה איז פארהאנען.
סיידען נאר ביי עטינגאנ'ען?
סען מען וויצלען זיך, רבותי,
סען א חכמה זיך דערוועקען,
אז א צייטונג, ווען דו עפענסט,
טוט זי מיט מלחמה שרעקען...
סען מען וויצלען זיך, רבותי,
איז די פריהלינג-טעג די זיסע,
ווען דו לייענסט, ווירטס-לייט,
דעמאָנסטרירען פאר „עקסמיסיע"...
קען מען וויצלען נאָר די העצעס,
און סטודענטישע אטאקעס,
ווען די „סמעטענע" פון לעבען
ווילען נאָר די פאסקידניאקעס?..

* * *

אוי, ניין, מיין פריינד, ס'איז נישט קיין וויץ,
דער מענש איז ווילד, דער מענש איז שלעכט
נאך אלע „ריעוואלוציעס" דאך
ער בלייבט, ער בלייבט א קנעכט...
א קנעכט פון האס און פון קאפריז,
געשפאנט אין אייגען-ליבע-יאך,
אומזיסט געקעמפט... דער מענשען-ריז
א קארליק בלייבט ער דאך...

אויפ'ז שפיץ-פעדער

אמעריקאנער באנקירען ווילען צוויי ביליאָן דאָלאר אויף העלפען ארבייטס-לאָזע. ווען מען זאָל זיך ווענדען צו די ארבייטסלאָזע דירעקט וואָלטען זיי צו געמאכט פיל ביליגער.

* * *

מען זאָגט נביאות, אז אין יאָהר 1937 וועלען אַרעאָפּלאַנען בענוצט ווערען אַלס פערקעהר-מיטעל פון צוויי מיליאָן מענשען. איז אָבער די פראָגע: וויפיל פון זיי וועלען בלייבען אין יאָהר 1938?

* * *

יודען זענען איינפליסריך און מעכטיג אין אביסיניען, זאָגט איטאליענישער גענעראל. דאָס אַליין, וואָס די איבעריגע בירגער פון יענעם לאנד זענען פון שוואַרצע גלייך מיט זיי, שטעלט זיי שוין אויף א גלייכער מדרגה מיט אַלעמען.

* * *

די פרובען ביליגער צו מאכען דעם דאָלאר, איז אָהן ספק א וועג זיך נוקם זיין אָן איהם, פארוואָס ער לאָזט זיך נישט קריגען.

* * *

אַל קאפּאָנע מוז געהן אין תפיסה אויף עלף יאָהר, זעהט אויס, אז די „אויבער-וועלט" איז נאָך אויך א וועלט אין אַמעריקא.

* * *

יידישע פרוי אין ניו-יאָרק פערקלאָגט אויף 25 טויזענד דאָלאר דערפאר, וואָס מען האָט מקבר געווען איהר מאן אָהן א טלית. מיט אזא סומע קען מען בעקליידען מיט נייע טליתים א גאנצען בית-עלמין.

* * *

מאָסקווא גיט מערקיי הלואה פון 8 מיליאָן דאָלאר. נישט קיין שלעכטער מיטעל צו פערגרעסערען דעם אייגענעם קרעדיט.

* * *

טראָצקי האָט געבעטען א „נאַנסען-פאַספּאָרט" פון פעלקער-בונד, אַלס „מענש אָהן א לאנד". ערשט מיט עטליכע יאָהר צוריק האָט ער געמיינט, אז זיי האָט א גאנצע וועלט צו זיינע פיס און איצט קיין שטיקעל אייגען לאנד, וואו די פיס צו שטעלען!

* * *

דער פערשטאָרבענער ענגלישער שריפטשטעלער צדגאָר וואלאַס האָט געלאָזען (63.000 פונט (איבער 800.000 דאָלאר) חובות. האָט א יודישער שריבער, ווען ג'האָט אזא קרעדיט?

זאל לעבען דער פריהלינג!

ליבער פריהלינג, מוז דען קומען
ווער איך פרישער, ווער איך פרעער
לאָמיר דען וואָלד און בלוער הומעל
קאָסט א בוסעלע צו טער...

גאָט'ס געבענשטע שעהנע וועלט
מוז דו בערג און וואָלד און בלימען,
האָבען מענשען-שפעקולאַנטען
און ארענדע זיך גענומען...

ס'שפרוצט מוט פמער און ס'איז נום
קען ווער ? — א פרומיס-מאשינקע.

ס'פארפט זיך אַלען און ס'איז נישט
קען מורעל ? — א רוין.

ס'האָט א לאָגע האַנד און ס'איז נישט
קען בלל-מזער? — א בלומפ.

נעהם אָנגעבלאָזען און ס'איז נישט
קען הויזווירט ? — אַ'איזנריק.

ווילסטו, ברודער, זיך ערהאָלען,
ווילסטו לופט און וואָלד און רויען,
מוזטו מאקע נוט בעצאָהלען,
באמשבו געה, פערזעץ דו הייזען...

נאָר פאר אזן זאך, ליבער פריהלינג,
דאנק איך דיר מוט זעל און לעבן,
וואָס באמש אויף א פאר חרשים
געמסטו בין מור צו דאָס ווצב...

גראַף-סאלי.

רעטעניישען...

פאר גרויס'ן און קליינע קינדער

האָוועט און רודערט ארום א גאנצען טאָג אזוי און נישט קען סוחר? — א בוהן.

זיצט און קאָזע און און נישט קען פאברוקאנט? — נישט לעובאר.

ס'איז א באנק און האָט נישט קען אָפּ נעזעצט? — איז א פארש.

קנאפּ.

צווישען סוחרים

— וואָס איז דער חילוק פון א מוזיקאנט און א סוחר?

— א מוזיקאנט שפילט און א סוחר איז א פארשפילטער.

לוב שטאבינסקי

צווישען לעדיג-נעהער

— די ווייסע, מנחם, מיין פרוי קריכט נאָך אלץ אין מיינע קעשענעס יעדען טאָג!

— היינטיגע צייטען, צו וואָס? ד'האָט דען דאָרט עפעס צו געפינען?

— ווייס איך וואָס! איך האָב איהר נעכטען געפרעגט וואָס זי מיינט דערמיט? האָט זי מיר געענטפערט, אז ד'שוט עס. ווייל זי וויל נישט פערגעסען די מלאכה...

— אהא!

* * *

— הערסט, מאָטעל, ווען איך לייען אין א צייטונג א נייעס, אז א פרוי האָט פערלוירען איהר זכרון, לאָך איך.

— וואָס לאַכסטו?

— וויפיל יונגע פרויען פערגעסען צו רעכענען זייערע געבורטסטעג?..

די אמת'ע שאלה

ווען איהר האָט מיט זיבען יאָהר צוריק מיך געהיילט פון רעוומאטיזם, האָט איהר מיר אָנגעזייגט, אז איך מוז זיך היטען פאר פייכטקייט.

דאָקטאָר: ריכטיג!

— איז וויל איך אייך איצט פרעגען: — צי קען עס מיר שאדען, ווען איך זאָל איצט ווידער נעמען א וואנע?

אנ'אונמעגליכע זאך

זי (צום מאן): זאָג, טייערער, וועסטו מיך אויך נאָך ליב האָבען, ווען איך וועל עלטער און מיאוס'ער ווערען?

ער: עלטער קענסטו אפשר ווערען אָבער מיאוס'ער — ניין!..

א טוישער

— פארוואָס איז נישט געוואָרען פון אהנהם שיהוך?

— וויל דער חתן איז א טוישער.

— נו, איז וואָס?

— ל'מזון, ער טוישט אָפּ די בלות.

קנאפּ.

א בעל-מקובל

— איהר וויסט ר' זלמן, דער קלענסטער שרלן קען פערדעבענט ווערען פארן גרעסטען בעל-מקובל.

— ווי אזוי?

— וויל ער קען צוזאמענברענגען א וואנט מיט א וואנט...

לוב שטאבינסקי

ביים דאקטאר

דאקטאר: וואָס פעהלט אייך?

פאציענט: איך קען נישט שלאפען בענאכט, ה' דאקטאר!

דאקטאר: וואָס איז אייער געשעפט?

— איך האָב א מאגנפאקטור-געשעפט.

— מאָ ווי אזוי זאָלט איהר קענען שלאפען בענאכט, אז איהר שלאפט ביי טאָג.

קנאפּ.

א ייבט אקשיא

אונזערע אבות זאָגען:

„הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות".

צו דערדף מען אויך מקבל פנים זיין דעם סובלאקאטאָר, ווען מען שרעפט איהם מוט דער ווצב אלען און שטוב, דעם סעקוועסטראטאָר מוט דער ענלה, דעם קאָמאָרניק און אנדערע שלעק — בלעטבט א קשיא.

לוב שטאבינסקי

דער ערשטער דאטשניק

— ווער איז געווען דער ערשטער דאטשניק אויף דער וועלט?

— יצחק אבינו, — אָט זאָגט דאָך די תורה: „ויצא יצחק לשוח בשדה". פון דאנען איז געקומען, אז ער איז געווען אויף דער דאטשע.

לוב שטאבינסקי

איז דער תקופה פון „ענטוואפנונג"...

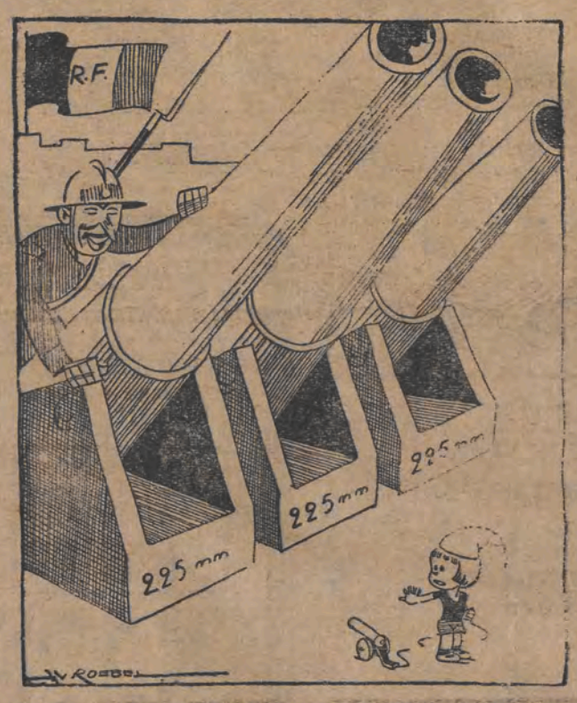

ווי די גרויסע פייפען, טאוצען די קליינע...

מעו כעו שוין!

מען קען שוין שפאלטען אנ'אטאָם, פון איהם מאכען גאנצע צוויי: נאָר צו שפאלטען, עך, א האָר — אָט דאָס נאָך נישט קענען זיי!

מען קען שוין שפאלטען אן אטאָם, גרויסע ברות זענען זיי! נאָר וואָלט פיל ביליגער נישט געווען-מון א גראָשען מאכען צוויי?..

צווישען פריינד

— וואָס בוזמו עפעס אזוי פערוואָרען און צומראָגען?

— נישט גוט, ברודער, בומער!

— וואָס איז, פאָראַטקעס? לוצימעציע?

— נאָר ערגער, — מיין ווצב האָט זיך אנטגעשפארט און פאהרט נישט תעיאהר אויף דאמשע.

קנאפּ.

מה שיעשה הזמן, לא יעשה השכל

בריוועלעך פון גענשא-גאם

פון יוסף פערלמוטער

ידידי! זעט איינערע פראָפעסאָרען און מינוסטאָרען שמעהען מוט די השמדלעך און האָנט איז קלאפּען און שטוידירן און מ'מאכט קאָנפערענצען און פערשידענע עקספערימענטע, פרי צו געפינען דאָס מקום, וווּ די וואונד געפונען זיך, וואָס פערהאלט די בלוט-צירקולאציע אונם גרעניצען קערפּער, וואָס הוסט מלוכה, און צוליב וואָס עס שטארבט אָפּ מוט יעדען טאָג אנ'אנדער אבר, האָבען זיי נאָך, דאָכט זיך, קיינמאָל נישט געהאלטען אזוי קרוב לאמת, ווי האָבען, משמעות, אָנגעכאפּט דאָס רוכטיגע אָרט און זיי ווייסען שוין, וואו דער דוקף דארף צירוק אָנהויבען קלאפּען, ווי אמאָל...

סוף כל סוף האָבען די לעצטע קאָנפערענצען צוגעפיהרט צום זעלבען גראנץ, ווענען וועלכען איך האָב דיר שוין נישט אמאָל געשריבען און מיינע פרוי לען אין דאָס אויג, אז דער עיקר און דער פרינצער האנדעל, אז מען מוז אראָפּנעמען פגום מסחר, אלע פערגענגענען מוט די אלע „אָאָנצעסיעס", וואָס האָבען: איזי בעלעסטנעם און אזוי בעשווערט אז כמעט פפעצוג פראָצענט פגום מסחר אין פוילען און געלעגען: נישט און די רוכטיגע השגה און ס'איז געפיהרט גראָיס בלבדית, נוי ס'איז געקומען צו דאָס: מיסה-מצב... ווילעכדת, צו נישט ווילענדת, האָט מען, אלזו, נעמוזט עפענען די אויגען און זיך אויסקוקען, אז מען

דער קוריער וואַרשאַווסקי, כאָטש זי איז נאָר עפעס אנדערש אויסגעקומען, ס'איז אויסגעקומען, אז „מתוך גנותו אתה בא לידי שבחו" — זי האָט אונגעלאָט אונטערשטעלען א פוסעל, אזוי ווי תמיד, נאָר אויצט, בעת די דעגורונג גיפא זאָלט שוין די פעהיגערע סוחרים, כדי צוריק אויפצולעבען דעם האנדעל, וועט עס נעווים האָבען נאָר א פערקערטע ווירקונג...

לוים די ווערטער פון „קוריער וואַרשאַווסקי" האָט זיך לעצטענס געשטעלט בי אונז אויף גענשא — נאָלעוווקעס אזא סעוואָ, וואָס איז שוין זעהר לאנג נישט געווען... אין אלע רויה-שטאָפּען האָבען ממש אויסגעפעהלט... די קאָנפעטציע-נעריען, למשל, האָבען פשוט נישט פון וואָס צו ארבייט... גון דערויבער דאָבען אויסגעפעהלט פערמוגע מלבושים און עס איז נישט צו קרוגען אפילו פאר דרי מ'ן (מעות, ממש, מיר) נישט קען נאָרבארדען, נישט קען בערבערי און נישט קען פאָרשעווקעס... און מסילא בע קומט מען נישט — נישט קנופּלאָאַ, נישט קען גארנטוער, ווייל אלץ איז אויסגעקויפט... די געגעשא נאָם תאָם, פראָסט פשוט, מטש אלע סחורות פערציערט און האָט פון אלעם געמאכט גלד און אנגעשוט מטמון קרת...

וואָלט עס ווירקליך אזוי געווען, וואָלט נאָרנישט געשאדט, אָבער סך הכל זעהט בי מיר אויס דער [illegible]

מוזט'ן גאנצען אויספעהלען פון סחורות, פגנקט ווי בי יענעם יאנגעל... אויהר ווייסט די מעשה:

ס'איז געווען אמאָל א יאנגעל, האָט ער זעהר ליב געהאט בעבלעך מוט קלוס-קעלעך. ער איז ממש אויסגענאנגען פאר דעם מאכל. שלאָפענדיג אמאָל בענאכט און בעם, חלומ'ט זיך איהם א גאנצע שוסעל מוט בעבלעך מוט קלוסקעלעך, נאָר אנ'אומגליק — ער האָט נישט קען לעפּעל, מוט וואָס צו עסען... צומאָר-גנאָם, פאר'ן שלאָפען געהן, האָט ער זיך שוין מקדים געווען און זיך פערזאָרגט מוט א לעפּעל אונטער'ן קישען... און אָבער דער חלום שוין מעהר נישט געקומען...

דאָס זעלבע איז געשעהן בי אונז אויף גענשא נאם. דעם הענט'גען סעזאָן, אז מען האָט נישט אנגעגרייט קען סחורה, האָט זיך גראָר געמאכט פריון און ס'זענען דאָ קונים און ס'איז נישטא וואָס צו לוזען... דאגעגען און די פאָרונגע סעזאָנען, ווען מוז האָבען זיך געהאט פערזעצט בוז'ן און לעצטען און יעדן דור זאָגען, אז במעט אלע הענער, אלע נוטער, אלע פאבריקען, אלע נעשעלטען, אלע רעדאקציעס, — איר זאָלט מוז אויסיר-דיקט דער גאנצער-בדור הדר'ן, שטעהט צום פערקויפען, פיקט אזוי, ווי מוט פונפעצהן יאהר

וואָס מען האָט מורא געהאט אנצוגרייטען, ס'איז בשום נישט געווען, מוט וואָס אנצוגרייטען; אז קען קרעדיטען זעלבע נישטא און מוט קען בלייבען געלד קאָן מען אנגרויסטריע, ווי עס בעדאַרפט זען, נישט פיהרען, ווייל סך-הכל און בי אונז און פוילען פאָרהאן איז אימלויף געלד אנ'ערד א מוליאַרד-זלאָטעס, רעכען אראָפּ א הלפּט, וואָס איז לאָקורט און פ. ק. א. און איז די בעגק און אויך און פערשודענע אונ-סטומציעס, קומט אויס, אז די גאנצע אונגרומטריע, מוזט'ן גאנצן מסחר שטוקט זיך מוט א האָבען מוליאַרד זל. און ווי אזוי קאָן מען צוזעטען אנ'אנגרומטריע, וואָס דאַרפט אנגרייטען סחורה פאר א דרייסיג מוליאָנגרינער בעפעלקערונג מוט אזא סימע... דעקט מען צי דעם קאָפּ זענען די פיס און דרויסען, דעקט מען צו די פיס, איז דער קאָפּ און דרויסען... אין דאָ איז נאָר צאָגעקומען א מבה שלא בתיכה, וואָס אלע אין אלץ ווילען דוקא-איצט (ווייל עלער איז אזוי טייער) פערקויפען... די גאנצע אטמאָספערע איז דרכגענומען מוט אזא שטימונג... עס וועט גארנישט זען קען גזמא, אויב איך יעל דור זאָגען, אז במעט אלע הענער, אלע נוטער, אלע פאבריקען, אלע נעשעלטען, אלע רעדאקציעס, — איר זאָלט מוז אויסיר-דיקט דער גאנצער-בדור הדר'ן, שטעהט צום פערקויפען, פיקט אזוי, ווי מוט פונפעצהן יאהר

אז צו ווען פערקראָכען... מען מוז א'פנעמען מוט די אנצעטיר, מוט וועלכע די רעגורונג איז געווען אזוי שטארק דורכגעדרונגען אז האָט זי — אזוי עקשנות'דיג דערזען געהאלטען אין בשום אופן נישט געוואָלט נאָכגעבען..

נעווים האָבען, ירידי, געלעזען וועגען לעצטען רעגורונגס-פראָיעקט, אז מען זאָל צראָפּנעמען די שווערונגקטען אין בטל מאכען די קאָנצעסיעס, וואָס האָבען דעם פרינען האנדעל פון מאָבאָ-איסארבטמונגען, פרי בל דכפין יי'ווי ווייזל, ווער ס'האָט נאָר אביסעל געלעזען אל זיך קאָנען עפענען א הערטאָיגע פון ארטיקלען... נאָך מעהר, אפילו: ווער עס וועט ווערט זען, וועט אפילו קיינען קרעדיט אויך... די פערשטעהסט, וואָס פאר א ארבארוד דאָס איז אין דעם עטאָ-מוכטיגען פאנצער און בכלל אין דער גאנצער אלטיטישער געפוי, וואָס האָט אזוי פיל געלד און מוח אָפּגעקאָסט, פון וואָס מען האָט בי אונז געוואָלט מאָכען א בכיה לרות און ארויסגעמען, צו גאָר ארויסרעטען פון אונז דעם מסחר לעולם ועד...

אז מיר זענען גוכער מסגל צום מסחר, אז מיר פערשטעהען בעבער, ווי אזוי צו מרבען און יאָגען דעם האנדעל, דערויף האָבען מיר הענטיגע וואָר זאָגער ארויסגעקרונען סמיכה אפילו פון אזא נישט פרענדליכער צייטונג צו אונז, ווי

לאדזן
27 מאי 1932
פרייטאג, כ"א אייר תרצ"ב
פ' בחקותי

טאג-בראניק

אונטערשטיצונג פאר חודש מאי

דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאניסטאט איז מודיע, אז דאס אויסצאהלען אונטערשטיצונגען פאר חודש מאי טריבט זיך אן לויט פאלגענדען סדר:

היינט פרייטאג דעם 27 מאי
A. B. C. D. E. F. G. H.
מארגען שבת דעם 28 מאי
I. J. K. L. Ł.
מאנטאג דעם 30 מאי
M. N. O. P. R.
דינסטאג דעם 31 מאי
S. T. U. W. Z. Ż. Ź.

נאכט-דיזשורען אין די אפטייקען

חטנט בענאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: י. קאפראווסקי (נאוואמיעסקא 15), ס. טראווקאווסקא (בזשעזשינער 50), מ. ראזענבלום (שרודמיעסקא 21), מ. בארמאשעווסקי (פעטריקאווער 95), י. קליפטא (קאנמנא 54), ל. טשונסקי (ראקימשינער 53).

אינטערווענץ פון די יודישע קליינהענדלער אין דער פינאנץ-קאמער

וועגען די בע'עולה'טע שטייער-צאה;ער

א רעלעגאציע פון קליינהענדלער-פער־אינן (פאטערסקא 15, אפטיילונג גווערס ראיאן) מיט ראטמ. פיאטר לארין בראש האט זיך געווענדעט דורך דער פערמיטלונג פון דער האנדעלס-קאמער אין דער פינאנץ-קאמער, דערלאנגענדיג אנ'עמט שפרעכענדען מעמאריאל מיט א לומטע פון די בע'עולה'טע שטייער-צאהלער אין פארגעשטעלט פאר'ן פרעזעס די ביטערע נויט פון די קליינהענדלער, וואס דראהט זיי ממש אויסצוגעהן פאר הונגער, אויב די שטייערען זאלען בי זיי אויפגעטאנט ווערען אין דער אפגעשאצטער הויך.

דער פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער האט ארויסגעוויזען פערשטענדניש פאר דער מרויערנער לאגע פון די קליינהענדלער אין ציגזאגאנט געגוי אויסצופארשען דעם ענין.

אין רעזולטאט פון דער אינטערווענץ האט די האנדעלס-קאמער געטלאדען דעם פעראיין, אז עס אין אויסגע'פועל'ט געווארען, עס זאלען לעת-עתה אפגעהאלטען ווערען די עקזעקוציעס, בין עס ווערען בעטראכט ווערען די רעקורסען פון די בע'עולה'טע.

גלייכצייטיג האט דער פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער צוגעזאגט, אז עס וועט נישט אויפגעהאלטען דאס בעטראכטען די רעקורסען אין די שטייער-צאהלער וועט פערלייכערט ווערען דאס אויסצאהלען די שטייערען אין פערלעגענע שטייערען אין ראטעס.

די ענדערונגען אין געזעץ

וועגען די סעציאלע פערזיכערונגען

(8) דער ארבייטסלאזען-אונטערשטיצונגס-אמט האט געקריגען צוגעשיקט א צירקולאר פון ארבייטס-מיניסטער און שולכות מיט די ענדערונגען און אויסלאזונגען, וואס גענוסען פון ארבייטסלאזען-אונטערשטיצונגס-פאנד.

1) דאס רעכט צו גענוסען פון אונטערשטיצונג האבען ארבייטער, וואס האבען אין פערלויף פון די לעצטע 12 חדשים געארבייט די לעצטע 26 וואכען (בין איצט 20 וואכען); 2) די, וואס זייער הויפט-פערדינסט איז נישט די ארבייט, פון וועלכער זיי זענען איצט גע־קונדיגט געווארען, האבען קיין שום רעכט נישט צו אונטערשטיצונג (בנוגע דעם וועט נאך ארויס א מעציעל געזעץ); 3) דאס ארבייטס-מיטגליסטערים האט רעכט צו בעפרייען די אונטערגעהמונגען פון פערזיכערונג זייערע ארבייטער, וועלכע ארבייטען אין פערלויף פון יאהר נישט מעהר ווי 6 חדשים; 4) אויפ'ן פערזיכערונגס-פאנד צאהלט דער אונטערנעהמער 1½ פראצ. און דער ארבייטער א האלבען פראצענט; 5) סעזאן-ארבייטער צאהלען 4 פראצ.: דער אונטערנעהמער 2 פראצ. און דער ארבייטער 2 פראצ.; 6) די הויך פון דער אונטערשטיצונג ווערט בעשטימט לויט'ן פערדינסט פון די לעצטע 13 וואכען; 7) דאס רעכט צו גענוסען פון ארבייטסלאזען-אונטערשטיצונג פערלירט דער ארבייטער, וואס האט זיך גוטווילנג דערפון אפגעזאגט.

די נייע ענדערונגען געהען ארויס און קראפט פון 11. יולי ה.י.

עקספארט פון לאדזער סחורות

אויפ'ן ווייטען מזרח האט גוטע אויסזיכטען

(אב) אין די לעצטע חדשים און דער עקספארט פון לאדזער סחורות אויפ'ן ווייטען מזרח שטארק געפאלען. דאנעבען האט זיך עטוואס פערגרעסערט דער עקספארט פון שטאפען און קאנפעקציע קיין מערב-אויראפא, קודם כל קיין האלאנד און פראנקרייך.

איצט האט דער עקספארטערען-פער־באנד בעקומען ידיעות, אז עס זענען דא זעהר גוטע אויסזיכטען פאר'ן עקספארט פון לאדזער סחורות אין דער אנג-קאנג, וואוהין עס אין שוין געגאנגען פאר דער מלחמה א גרויסער עקספארט פון לאדזער סחורות. די צאהלונגען-בעדינגונגען פון די דארטיגע אפגעטער זענען אויך נישט קיין שלעכטע און מען דארף דעריבער האפען, אז די לאדזער אונדוסטריע וועט זיך אויצ פער אונטערשטיצען מיט'ן דארטיגען מארק.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע

דירעקציע: א. לעוטן און ד. צעלמייזער.

איבער אשענדע נייעס! — פייערליכע פרעמיערע!!! — איך יראשענדע נייעס!

גאסטשפילען פון זיגלער'ס אפערעטען-סטאר-טרופע

מארגען, שבת, 9 א זייגער אוועגד

גרעסטע טעאטער-אטראקציע!
די פרייליכע דזשאז-אפערעטע 24 שלאגער-נומערן, קיפלעטען, דויעטען, טערצעטען, קוארטעטען

רעדוצירטע פרייזען: פון 80 גר. ביז 2.20 זל.

קרעזיס-פרייזען: פון 80 גר. ביז 2.20 זל.

„דאס מיידל פון דער וואלגא"

פון ראזענבערג, מוזיק שלום סעקונדע, רעזשי מ. פאסטאר מיט ערנא זיגלער אין דער הויפט-ראלע.

די אפערעטע „דאס וואלגא מיידל" האט ארויסגערופען א שטורם אין דער גאנצער טעאטער-וועלט, ס'איז די גרעסטע רעקארד-סוקצעס אפערעטע מיט שעהנע הארציגע יידישע און רוסישע לידער, קיפלעטען, דויעטען, טערצעטען, און טענץ, וועלכע רופען ארויס ביי יעדען ענטציקונג און בעגייסטערונג.

שבת 4 נאכמ. צו גאנץ ביליגע פרייזען פון 60 גר. ביז 1.60 זי זעהר אויסגענומענע קאמישע דזשאז-אפערעטע

דאס נעגער-מיידל

אין 3 אקטן פון י. ליליען, מוזיק פון מאקס האלם, רעזשי מ. פאסטאר מיט ערנא זיגלער אין דער טיטעל-ראלע.

אין די פיעסען בעטייליגען זיך פרויען: ערנא זיגלער, ר. זיגלער, ע. זילבער, טופמאן, רובינא, מענער: מ. זיגלער, מ. פאסטאר, ד. נאכבאר, ה. באלבירסקי, ד. האמבורגער, וו. אמזעל. מוזיקאלישע־לייטונג: מאקס האלם, טעכנישע ליישונג: ק. גוטמאן, סופלאר: מ. איזענבערג.

בילעטן צו בעקומען אין דער קאסע פון טעאטער „פילהארמאניע".

פאבאר פון יאהרגאנג 1911

היינט פרייטאג, ד. 27 מאי דארפען זיך שטעלען פאר דער קאמיסיע נומ. 1 די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט און זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט:

B. Ł.

פאר דער קאמיסיע נומער 2 — די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7 קאמיסאריאט און זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט:

D. E. L. Ł. Ć.

פאר דער קאמיסע נומער 3 (אלעי־קאשטשושקי 21) דארפען זיך שטעלען די פאבאראווע פון 1909 און 1910 פון דער קאטעגאריע „ב", וואס וואוינען אויפען שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 3. קאמיסאריאט און זייערע נעמען הויבען זיך אן פון A ביז ענדע.

צו דער פאבאר-קאמיסיע דארף מען מיטברענגען א פערזענליכען דאקומענט, א פאס אדער אנ'אנדער דאקומענט, א רענטסטראציע-צייטונג פון מאנוסטראט און א שול און פאר-צייטונג.

אויך די קאטעגאריע „ב" מוז מיט־ברענגען א פערזענליכען דאקומענט.

40 יעהריגער יובל

פון א יודישער מיטעל-שול

שוין 40 יאהר, וויי עס עקזיסטירט ביי אונז אין שטאט דאס גוט-בעקאנטע 8-קלאסיגע מעדכען-גימנאזיום מיט דעגי־רונגס-רעכט פון פרוי יאשונסקא-ועלוג־טאן.

דאס גימנאזיום אין געווען די ערשטע מאדערנע מומעל-שול פאר יודישע מיד־לער אין לארז. טויזענדער יודישע פרויען האבען בעקומען זייער אלטטיטע אויס־בילדונג אין דער דאזיגער שול, הן אין וועלטליכער, הן אין יודישער הינזיכט. א סך פון זיי פערנעמען הייגט אנגעזעע־הענע אין פערנאמוארטליכע פאסטענס אין וויסענשאפטליכע אין געזעלשאפט־ליכע אינסטיטוציעס אין לאנד און אויך אין אויסלאנד. מיט יעדען יאהר עגט־ווקעלט זיך די שול אלץ מעהר אין מעהר, אזוי, אז אין אויצטגען טאמענט געפינט זי זיך אויף דער געהערגער הויך אין ענטשפרעכט אין פאלען זיי פון ווארט די מאדערנסטע פעדאגאגישע פאדערונ־גען. די שולע געפינט זיך אין גערוימע אין זונינע לאקאלען אין עענטרום פון יודישען קווארטאל (פאלדניאווע 18, טע־לעפאן 82—168). ביי דער שולע זענען פארהאן אלע נויטיגע אינגרוטטונגען אין מכשירים: פיזישע, לעמישע, געגראפי־שע אין זאלאנישע. לאבאראטאריעס פאר זעלבסט-ארבייט פון די שילערינס.

וויי מיר האבען שוין געלעזען מיטגע־טיילט, האט די צענטראלע יודישע גע־זעלשאפט פאר קינדער-שוין אין יתומים־פערזארגונג אין פוילען, ארגאנזירט א „יתומים-וואר" אין לאדז.

די „יתומים-וואר" האט זיך אנגעהויי־בען דעם 25-טען אין וועט דויערן ביז'ן 31-טען ד.ח. אין דער צייט סומט פאר אין אונזער שטאט א גרויסע זאמעל-אק־ציע פאר די יתומים, וואס ווערען ערצו־גען אין די לאדזער יודישע יתומים-הייז־זער. די זאמלונג וועט פארקומען אויף די גאסען, לאקאלען, געשעפטען א.ד.גל.

ס'אין אויבריג אנצוויזען אויף דער ווינטמיגער אקציע. הונדערטער יתומים, וואס ווערען געשולט, געקליידט, דער־נעהרט אין געלערנט אין די לאדזער יתו־מים-הייזער, זענען בעדראהט צו בלייבען אויך א באמאנגישער שול-גארטען. די ערציהונג, די יודישע אין די אלגעמיינע, אין זעהר א זארגפעלטיגע. א הויך אלגע־מיינע לעמדים ווערט אויך געלערנט אין א גרויסער מאס דורך דיפלאמירטע פרא־פעסארען-ספעציאליסטען יודישע רעלי־גיע, העברעאיש, יודישע געשיכטע און פאלעסטינאגראפיע.

כדי צו קאנען זיך ספעציעל אפגעבען דער ערציהערישער טעטיגקייט פון יונ־גען דור האט די שול-ליטערין פרוי יא־נאסקא-עליומאן אנגעזשוירט אין אנ־הויב פון לויפענדען שול-יאהר אלס די־רעקטאר דעם בעקאנטען פעדאגאג פראפ. י. ציטוויש.

רעכענענדיג זיך מיט דעם אויטמענען שווערען עקאנאמישען מצב, בעמיהט זיך די שול-דירעקציע צו ערהיילען וויטע־גע־הענדיג הנחות פון שכר לימוד. ביי דעם נימנאזיום עקזיסטירט אויך א פארשול פאר מיידלעך אין יינגלעך אונטער פאב־מעגישער לייטונג לויט'ן סיסטעם פון ד"ר מאנטעססאר: („דאס מילושונס־קינד"), וואו עס ווערען אנגענומען קינדער פון 4 יאהר. דאס אינגשרייבען פון שו־לערינס קומט שוין פאר. אינגשרייבען קאן מען זיך יעדען טאג אין שול-שעה'ן, ווי אויך נאכמיטאג פון 5—7.

הונדערטער יודישע יתומים וואר־טען אויף הילף!

אלע לאדזער יודען וועלען אינטערעסירטען די „יתומים-וואר" אין לאדז

הויך הפקר. מען טאר דערצו נישט דער־לאזען!

ס'איז צו האפען, אז דאס יודישע לאדז וועט זיי זאמלונג אונטערשטיצען מיט א ברייטער האנד, פרי אזוי ארום די הונ־דערטער יתומים צו פערהיטען פון הונ־גער און פון צו בלייבען אהן א הויס.

פרי די „יתומים-וואר" זאל האבען דעם געוואנשענעם ערפאלג, אין געשאפ־פען געווארען א קאמיטעט, אין וועלכען סיי־נען פערטרעטען פארשעדענע פון די יתומים-ארגונגען אין פוילען, ארגאנזירט א „יתומים-וואר" אין לאדז.

די „יתומים-וואר" האט זיך אנגעהויי־בען דעם 25-טען אין וועט דויערן ביז'ן 31-טען ד.ח. אין דער צייט סומט פאר אין אונזער שטאט א גרויסע זאמעל-אק־ציע פאר די יתומים, וואס ווערען ערצו־גען אין די לאדזער יודישע יתומים-הייז־זער. די זאמלונג וועט פארקומען אויף די גאסען, לאקאלען, געשעפטען א.ד.גל.

ס'אין אויבריג אנצוויזען אויף דער ווינטמיגער אקציע. הונדערטער יתומים, וואס ווערען געשולט, געקליידט, דער־נעהרט אין געלערנט אין די לאדזער יתו־מים-הייזער, זענען בעדראהט צו בלייבען

די עקסמיסיעס! די עקסמיסיעס!

די הויז-דירעטען בעקלאגען זיך...

(8) עהערגעלטען איז פארגעקומען א אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע פערזאם־לונג פון די אייגער הויז-בעזיצער.

די פערזאמלונג איז געווען זעהר א שטורמישע. בכעט אלע רעדנער האבען זיך ארויסגעזאגט געגען דעקרעט פון מלוכה-פרעזידענט וועגען אפשטעלען די עקסמיסיעס פון 1 און 2-צימערדיגע וואוינונגען, מחמת פון דעקרעט וועלען אמטייסטען לעדען די קליינע הויז-בעל־בתים פון די פארשטעט.

צום סוף האבען די רעדנער געפארדערט צו אינטערווענירען, אז דער דעקרעט זאל צוריקגעצויגען ווערען, שווענטועל זיי צו בעפרייען פון שטייערען, רעמאנטען א. א. ו.

בעני אדלער אין כאמעראל-טעאטער

היינט ווערט אין יידישען קאמעראל־טעאטער געעפענט דער זומער-סעזאן. עס טרעט אויף דער ליבלינג פון לאדזער פובליקום בעני אדלער אין ליבונ'ס פיע־סע „דער אויבריגער מענש". מארגען בייטאג ווערט געשפילט מיט בעני אד־לער „דער ווילדער מענש". מארגען נאכ־מיטאג ווערט געגעבען די בערוהמטע פיעסע פון נאדדען „דער יידישער קענ־ליור". שבת אוועגד „דער אויבריגער מענש".

פון לאדזער שאר־מורניר

נאך דער אכטער רונדע אין דער שטאנד פון טורניר פאלגענדער:

אפעל 5 פונקטען, אונזש. קאדאגע — 4½ פונקטען; קאלסקי, הונרשבוים אין שפורא צו 3½ פונקטען; רעגיראשינ־סקי, פרוידמאן אין גרינפעלד צו 3 פונק־טען; שוסטאקאווסקי אין וועבער — צו 2½ פ.; ווריבלעווסקי — 1½ פ. אין לי־בע־מאן — ½ פונקט.

קלאנג-קינא LUNA קלאנג-קינא

היינט ביין ווייטערע טעג!

„פלאן W"

דראמע פון אנ'ענגלישען אפיציר פונ'ם „אינטעליגענץ סערוויס"

וועלכער פיהרט אויס אויפן דיי־שען טעריטאריום העלדישע אויספיהר־מעשים. אין די הויפט-ראלען:

Brian Aherne
Magdalena Carroll

אויסערן-פראגראם

אנהויב פון די סעאנסען 4 נאכמ. שבת, זונטאג און חגא 12 מיטאג. פריהמארגענס-סרייזען: 50 גר. און 1 זל. צוליב'ן זומער-סעזאן זענען די פרייזען רעדוצירט.

אלע הנחה-בילעטען זענען גילטיג.

טעאטער און קונסט

„דאס מיידל פון דער וואלגא"

איז „פילהארמאניע"

מארגען שבת אוועגד קומט אפ אין פילהארמאניע די פרעמיערע פון דער נייער אפערעטע „דאס מיידל פון דער וואלגא", אויסגעפיהרט דורך דער גאנ־צער זיגלער-טרופע.

שבת 4 בייטאג ווערט געשפילט די קאמישע אפערעטע „דאס נעגער-מיידל".

די פערקריפטע פרוי

שפאנענדער ראמאן פון יודישען פאמיליען-לעבען אין פוילען.

נעשריבען ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגבלאט" פון לעאן גאלדמאן

(140-טע פארזעצונג)

דאס קלינגען פון גלעך, די פרייד-אויסגעשריען פון די געוואונער, די בייזע ווערטער פון די פערשפילער — דאס אלץ האט אזוי געווירקט אויף לעאנ'ען, אז ער האט זיך קוים געקענט איינהאלטען, ער זאל זיך גלייך אוועקזעצען שפילען.

אבער ער האט בעשלאסען צו ווארטען אויף העכט'ן.

ענדליך האט ער איהם דערזעהן ארייגקומען און זיין פנים איז געווארען פרעהליך. העכט איז ארייגגעקומען אין א גאנץ קאלטער שטימונג. ער איז נישט געווארען אזוי אויסגעצערעגט און הייס, ווי שאטאן, נאר ער האט מיט א רוהיגען בליק אבסערווירט אלע.

אויף לעאנס פארשלאג, ער זאל פרווען דאס מזל, האט ער גלייכגילטיג א צית געטון מיט די אקסלען.

— פרווט איהר אליין, ליבער שאטאן, — האט ער פרעהליך געענטפערט, — דאס מזל איז א פרוי אין דערצו א קאפריזנע פרוי און איך בין צו אלט. אז איך זאל גע־פעלען פרויען. א חיץ דעם ארבייט איך צו שווער. איך זאל לעכט ריזיקירען געלד — האט ער צוגעגעבען מיט א צי־ניש שמייכעלע. אט האט איהר אנ'אויפגעצייכענטען חבר.

ביי די דאזיגע ווערטער איז ער צוגעגאנגען צו אנ־

ווארשעווער נייעס

אין ווארשעווער אלגעמיינע קראנקענהויז

אין ווארשעווער אלגעמיינע קראנקענהויז איז אנגעקומען א מאן מיט א שווערע פארבראנטע פיס. דער מאן האט אויסגעזאגט, אז ער האט אויפגעהערט אין א פאבריק אין אלטע פיס, ווי

טראצקי און סטאליז

(ענדע פון זייט 7)

נים וואו עס הויבט זיך אָן דאָס פּער־וענלוכע און וואו עס ענדיגט זיך דאָס טעאָרעטישע.

און לעבען טרעפט אָפט, אז פון אַ קלענגקעט צפילאַקערט זיך אַ קרינ.

פון אַ פונק ווערט אמאָל אַ שטאָט פער ברענט.

עס אין נישטאָ דער טענט, האָט זאָל מאַלען שלום צווישען טראָצקי'ן און סטאַלינ'ען, זיי וואָלטען געקענט זיין שלום ווען זיי וואָלטען נישט געווען אויסלכע צוויי שאַרפע פּער־זענלוכקייטען.

אבר אין שוין דער קרינ אזוי צו־פּלאַקערט, אז קיין שלום וועט דאָ נישט העלפען.

פיהלט זיך אין דער שאַרפער טראָ־טאַטיי גלעצערסטע פּאָלעמיקער דאָ, פיל וועהטאָ....

טראָצקי און בלל אינגער פון די סאַמע גלענצנדסטע פּאָלעמיקער. דאָ, און דעם בוך, און ער בעזונדערס שאַרף, בעזונדערס ווינציג און בטסנ.

בלל פיהלט ער זיך ממש ווי אַ פיש אין וואַסער אין פּאָלעמיק.

דאָ איז ער אָבער ערטערווין אבסאָל צו בוטער, ערטערווין האָטער מורא צו זין שאַרף און ער פערבעט שאַרפקייט אויף בוטערקייט.

על כל פנים אין עס אַ זעהר שאַרפער בוך געגען סטאַלינ'ען און זין חבריא.

טראָצקי'ס נעכטיגע חברים וועלען דאָ האָבען אַ גאָר בוטערן פול אַראָפּצושלונ־גען.

אַ נס, וואָס דאָס בוך וועט נים אַרינקו־מען אין סאָוויעט־רוסלאַנד, אזוי וואָלטען מען אין סאָוויעט־רוסלאַנד, אזוי וואָלטען אַ סך בורגער פון סאָוויעט־רוסלאַנד, גע־זעהען זייערע פוהרער און אַ גאָר אַנדער לוכט.

אָבער סוף כל סוף אין עס נוט קיין ניי בוך.

פיל וואָס ווערט געזאָגט און דעם דאָ־זיגען בוך, אין שוין דאָ און זין בוך „מען לעבען", פיל איז געדרוקט געווא־רען און בוך־שטיק און פערש־דענע אויסגאַבען.

און דעם ראַזונגען בוך אויפליין כאַ־צעטרירט די פּאָלעמיק מיט סטאַלינ'ען, דאָ אין דאָ אַליין, וואָס טראָצקי האָט צו זאָגען וועגען זין בר־פלוגתא און פינט אַזעה סטאַלין.

און בלל ווייס אין נישט צו האָט שוין די פלוגתא טראָצקי און סטאַלין דעם זעלבען אינטערעס וואָס אַמאָל.

וואָס וועל סטאַלין, וואָס אין ער מיט דעם אויסען.

טראָצקי ענטפערט אויף דער פראַגע מיט גרעסטער פשטות.

סטאַלין וועל יחוס, ער און געקומען צו דער מאַכט וועל ער עס בערעכטיגען און דער עיקר, ער וועל זיך ארויסשטע־לען פאַר'ן פאָטער פון דער רעוואָליציע.

די אַמעריקאַנער אינניקלעך, זאָגט טראָצקי, פון אַנ'עלטער־זייערן אַ קאַ־טאָרישניק, וועלען געבען מי יודע וויפיל וועז אינגער וועט קענען דערפוהרען זייער שטאָם צו אַ וועלכען עס אין קענינ אין ענגלאַנד, אָדער ערעץ אַגרעש...

אַ סך מאַנגאַטען אינניקלעך האָבען זיך שוין אַנ'עצה געגעבען מיט דער גע־שיכטע.

אָט אזוי ווי סטאַלין האָט זיך אַנ'עצה געגעבען...

די מאהילעווער „מירעלע אפרת"

ענדע פון זייט 8

פרוי מיט אַ פעסטען כאַראַקטער און שטאַרקען ווילען, און זי געווען העלפט עהרגייציג. זי האָט געשטרעבט צו כבוד און מאַכט.

אַמאָליגע צייטען פלעגט מרעפען, אַז אַנ'ענערגישע, רעכט יודענע זאָל קאָמאַ־דעווען מיט אַ גאַנצען שטעטעל — בע־שטימען דעם רב, סענגען אויבער די שוחטים, אָנפיהרען מיט דער קאַראַבקע. אפילו דער „גאַראַרנטשי" האָט נעמוזט מיט אזהר שטימען; אַז נוט, האָט זי גע־קאָנט אויסווערקען אין „גובערניע", מען זאָל אזהם צוגעמען פון שטעטעל. אזאַ מין קאַזאַק און וויבערישע קלוגערע און אַלט־בולאָוו געווען דער אַרטערשע ראַבע־פאַרט. דעם אזהרעם אזהרען, לויזער שאַפּירע, האָט זי דאָ נעמאַכט פאַר אַ „שאַפּ־נאַלאָוע" (מעיאַר). דעם זאהן, שמחה ראַבאָפּאָרט — פאַר אַ קאַזיאָנעס ראַבונער. דער נאַראַרנטשי, שטשעפּאַ־מיעוו, איז געווען פון אזהרע לעט.

רעשע ראַדאָפּאָרט און אזהרע גע־הענטע מענשען האָבן געבעל־הביט'שועט אויבער די מהלשע עסקים און געלד, ווי דאָס וואָלט געווען זייער אינגענס.

די בעסטע שטאָט־לייט, מיט דוד לוריא און דער שפיז, ווערען אויפגע־בראַכט און פּראָטעסטירען. בי אינעם פון די ראַבאָפּאָרט'ס נעמט מען אָפּ די קאַראַבקע, וועלכע ער האָט געוואָלט ווייטער האַלטען און אַרענדע. רעשע רעכענט, אַז שולריג און אַלץ און דור לוריע. אזהר בעס און האָס געגען אזהם האָט קיין ברעג נוטשט, און עס בלייבט, אַז מען מוז אזהם אומברענגען. זי מיט אזהר זאהן און אזהרעם זענען עס געווען די אויפטער פון די פערברעכערישע מאַלינאַציעס געגען אזהם. און לוריע'ס נאָמען ווערען גשריבען און אָפּגעשיקט פאַלשע ברוף, וואָס ווערען אויף אזהם אַ פּאָליטישען פערראַט.

אָבער דאָס איז זיין נאָר וועגנ. בי דעם ראַבונער ראַבאָפּאָרט און הויז עפענט מען דעם גע'גנב'עטען קאַסטען מיט לוריע'ס מאַגנאַקרובטען, מען נעמט ארויס אַ פּאַפּיר, מען מאַכט אויף דער אַנדערער זייט אַ פערברעכערישע אויפ־שרעפט. און מען לעגט עס צוריק אַרין און עפענט אַ נייע פעלשונג מיט לוריע'ן. מען האָט אַ געגראָבען אזהר אזהם. אַז ער זאָל קיין תחית־המתים נישט אויפשטעהן.

דער טרויערינסטער שטרוך און רע־גאַנצער געשיכטע איז דער אַנטזיל, וועל־כען עס האָט אין דעם פערברעכען נעגען דור לוריע גענומען זיין אייגענער זאהן, דער 20־יעהריגער לאַצקעל לוריע, פון אזהם האָט דער פאָטער אויף פריהער געהאַט פול עגמת נפש און צרות. פון די נאָר יונגע יאָהרען אָן און ער אויעק מיט אַ קרומען וועג, האָט פערפוהרט שלעכטע בעקאַנטשאַפטען; דערצו איז ער געווען אַ תם־עוואַטער, מיט עפּעס אַ פינעלשען פערשטאַנד. די שונאים האָבען אזהם אויפגעהעצט געגען פאָטער און אויסגע־נוצט אזהם פאַר זייערע מאַלינאַציעס. צו האָט לאַצקעל געוואָרט וועגען זייערע צוליען אַרער נישט — דאָס איז נישט אויפגעטלערט געוואָרען. אָבער אַלע־פאַלס האָט ער עס זיי געבראַכט דעם קאַסטען מיט זין פאָטער'ס פּאַפּירען און זיי געגעבען די מעגלוכקייט צו מאַכען אַ מערע פעלשונגען.

די אויפטער פון דער גאַנצער זאַר

אזיפּץ

(ענדע פון זייט 7)

האָט פערנומען אַ סך וואַסער, וואָס פלייצט מיט צאָרן און וואַרפט אָן אַנ'אימה ארום און ארום, דאָס וואַסער נעהט און שלינגט אַזין די יבשה מיט אינגעהאַלטענער פערביטערקייט ווי זי פערגינגט נישט די הויכע ערטער וואוהין זי קען נוט דערגרייכען! אַ סך הונדערט זענען צוטראָגען געוואָרען. אַ סך רערפער, וואָס לוגען בים ברעג זענען פערגאַסטען געוואָרען און אויף די צאַרנדיגע לוואַ־ליעס שווימען און טראָגען זיך פוימער, אויסגעריסענע מיט די וואָרצלען, אַ טאַל־טער, בענק, קופּעס הון, פעסער, קאַס־טענס, אַ צובראָכענער דאַך און אויף אויהם, אַ הונט וואָס האַווקעט, אַ קאַץ וואָס מיאָוקעט, אַ שטיק פּאַרקאַן און אויף אויהם, אַנ'אויבראַשטער האָן, וואָס שאַקעלט מיט'ן קעפּעל אַהין און אַהער, אויבערנעקעהרטע מישען, ברעטער און בעטען.

דאָס אַלץ האָט אויסגעזעהן ווי אַ גרוי־סער חוזק פון מענשלוכען ישוב. ווי עפּעס אינער פון די שטאַרקע לאַכט פון די מענשען, וואָס שטעהען און קוקען אויף אויהם אין ער שרעט צו זיי: „דאָס זענען דאָך אייערע זאַכען! קומט און זעט זיי מציל!"

אָבער די מענשען זענען אויך נישט געשטאַנען מיט פערלעגטע הענט. זיי האָבען אַ סך מציל געווען פון מויל פון דער שרעקליכער חיה. זיי האָבען מעהר מלחמה געהאַלטען מיט זייער פערשטאַנד ווי מיט'ן כח פון זייער הענד. אַ סך מענשען האָבען זיך אינגעשטעלט דאָס לעבען און האָבען זיך געלאָזט מציל צו זין נוט צוליב דעם געלד, נאָר פשוט: פרי מציל צו זין; דער רעש פון וואַסער האָ טאויף זיי משפיע געווען פון דער נבורה; האָט אין זיי דערוועקט אַ געמיט פון מרידה, בין זיי האָבען דערפוהלט גרויס תענג און אינשטעלען זיך, און מלחמה האַלטען מיט דער שטאַרקייט פון דער נאַטור און מציל זין אפילו קלייניגקייטען און צובראָכענע בלים, וואָס זייענען נאָר נישט ווערט. זיי האָבען אַ סך מציל געווען פון טויט'ס מויל.

אַ לאַנגע שורה טראָטוועס צוגעבאַנדען אינגע צו בי אַנדערע. די לעצטע אין געווען צוגעבונדען צו אַ שטאַלען לאַנגען בנין, וואָס אין געווען פול מיט האַלץ: שונדלען און ברעטער; און די ערשטע, צו אַ צצוווינגטע ן בוים, אַ ריקען, וואָס אין געשטאַנען בים ברעג, און פון אויבען, אויף די טראָטוועס, קופּעס געהולץ, און יערע קופּע און צוזאַמענגעלעגט, ווי אַ שער. און זיי לוגען אינגע נאָך די אַנדע־רע. אַלע זענען הונדערט־בער'ס פערמעגען. און זין סוף־בער'ס פערמעגען. אין זין פערמעגען שטעהט שוין ארום גערינגעלט מיט וואַסער פון אַלע זייטען. די אַרבעטער שליאַפען ארום בין די קנו־הען און וואַסער און ראַטעווען.

דאָס וואַסער אָבער שטאַרקט זיך פון רגע צו רגע. שוין שווער פאַר די אַרבעט־טער זיך נעגעגצושטעלען.

אין „שער" האָט אָנגעהויבען שווי־מען... בעווגט זיך אהין און אהער.... האָט אָנגעשטויסען אין עק פון דער אַנדערער „שער". בינדע האָבען זיך פער פלאָנטערט. בינדע האָבען אָנגעהויבען שווימען און זיך בעווגען. צו זיי האָבען שווימען אין זיך בעווגען. אַלץ זיי האָבען זיך בעהעפט אויף אַ דרונטע... און אַ פערטע....

באַלד — אין די „שער'ן" וועלען זיך אָנשטויסען אַן לאַנגען בנין. וועט ער זיך אויסרייסען און וועט אַוועק מיט'ן נאַנצען „האַב" און „גאַב"!

הונדערט־בער שטעהט און קוקט גלייך עס נעהט אהין גאָר נישט אַן.

די שנאה פון קלמ'ען צו הונדערט־בער'ן און דער רגע האָט דערטרייכט די העכסטע מדרגה.

און די „שער'ן" שווימען און בעווגען זיך. ווערען אַלע ווייטער געהנגטער און נעהנגטער. מיט אין עק האָבען זיי שוין אָנגערייהרט דעם בנין. דער בוים און אויסגערייסען געוואָרען! דער בנין האָט זיך אויף אַרויסגערייסען! אַלץ שווימט! דער שטראָם שלייגט אין אַנ'עוישר מיט אַלץ וואָס ער פערמאָגט!

די אַרבעטער האָבען זיך דערשראָקען און צוריק אַרויס אויף דער יבשה. הונדערט־בער און דערציילט געוואָרען. ער האָט אויפגעלויבען בינדע צו דער ערשטער מדרגה. הונדערט־בער'ס פערמעגען און אַ שופּעל. נאָליאָנען נאָך דעם משוגה'רינען געלעגנער, וואָס אויף די טראָטוועס, קופּעס געהולץ, און יערע קופּע און צוזאַמענגעלעגט, ווי אַ שער. און זיי לוגען אונגע נאָך די אַנדע־רע. אַלץ זענען הונדערט־בער'ס פערמעגען. און זין פערמעגען שוין ארום גערינגעלט מיט וואַסער און זיי שווימען. די אַרבעטער שליאַפען ארום בין די קנו־הען און וואַסער און ראַטעווען.

דאָס וואַסער אָבער שטאַרקט זיך פון רגע צו רגע. שוין שווער פאַר די אַרבע־טער זיך נעגעגצושטעלען.

אין „שער" האָט אָנגעהויבען שווי־מען... בעווגט זיך אהין און אהער.... האָט אָנגעשטויסען אין עק פון דער אַנדערער „שער". בינדע האָבען זיך פער פלאָנטערט. בינדע האָבען אָנגעהויבען שווימען און זיך בעווגען. צו זיי האָבען שווימען אין זיך בעווגען. אַלץ זיי האָבען זיך בעהעפט אויף אַ דרונטע... און אַ פערטע....

באַלד — אין די „שער'ן" וועלען זיך אָנשטויסען אַן לאַנגען בנין. וועט ער זיך אויסרייסען און וועט אַוועק מיט'ן נאַנצען „האַב" און „גאַב"!

הונדערט־בער שטעהט און קוקט גלייך עס נעהט אהין גאָר נישט אַן.

די שנאה פון קלמ'ען צו הונדערט־בער'ן און דער רגע האָט דערטרייכט די העכסטע מדרגה.

אין די „שער'ן" שווימען און בעווגען זיך. ווערען אַלע ווייטער געהנגטער און נעהנגטער. מיט אין עק האָבען זיי שוין אָנגערייהרט דעם בנין. דער בוים און אויסגערייסען געוואָרען! דער בנין האָט זיך אויף אַרויסגערייסען! אַלץ שווימט!

דער שטראָם שלייגט אין אַנ'עוישר מיט אַלץ וואָס ער פערמאָגט!

די אַרבעטער האָבען זיך דערשראָקען און צוריק אַרויס אויף דער יבשה. הונדערט־בער און דערציילט געוואָרען. ער האָט אויפגעלויבען בינדע צו דער ערשטער מדרגה. הונדערט־בער'ס פערמעגען און אַ שופּעל. נאָליאָנען נאָך דעם משוגה'רינען געלעגנער, וואָס

בערעניקא, די אויס־געלאַסענע

(ענדע פון זייט 6)

מער'ס טויט, און בערעניקא ווערער גע־וואָרען אַנ'אַלמנה און זי האָט זיך צו־ריקגעקעהרט צו איהר ברודער אַגריפּאַ, וועלכער האָט אין דער צווישען־צייט בע־קומען פון קוזער קלאַודיוס דעם טיטעל „קעניג פון יהודה", אָבער אָהן וועלכער מאַכט, דען יהודה איז דערווייל געוואָרען איינפאַך אַ רוימישע פּראָווינץ, רעגירט פון אַ רוימישען גובערנאַטאָר, אָדער פּראָ־קוראַטאָר.

אַגריפּאַ דעם צווייטען קענינ־טיטעל איז אין אמת'ן בלוין געווען אַ פאַנטע־נער. די איינצינגע מאַכט, וואָס רוים האָט אהם געגעבען אויבער זין פאָלק, איז געווען די מאַכט אויסצוקלייבען אַ כהן גדול, אָדער אַראָפּזעצען אזהם. אויך דאָס האָט געמוזט בישטעטיגט ווערען פון רוים. דאָך האָט אַגריפּאַ אויסגענוצט די מאַכט און ער האָט אַראָפּגעזעצט אין כהן גדול, אָדער אַראָפּזעצען אזהם. אויך דאָס האָט געמוזט בישטעטיגט ווערען פון רוים. דאָך האָט אַגריפּאַ אויסגענוצט די מאַכט און ער האָט אַראָפּגעזעצט אין כהן גדול נאָך דעם צווייטען, וועמען ער האָט נאָר הושר געווען, אַז זיי סוכמפּאַ־מוזירען נושט מיט רוים. רוים האָט גע־שוקט אויסצוגעצט אַגריפּאַ'ן דעם צוויי־טען, בעסער געזאָגט „אַגריפּאַ'ן דעם קלייגען" — צו אונטערשטיצען אזהם פון זין גרויסען אין גאַבעלען פאָטער —

געהט אויפ'ן וואַסער. צוגענגען אַ שטרוק בים עק בנין אָדער בין דער ערשטער מדרגה. אין דאָרט — ווייט פון דאָנען, דאָרט וואו ער זיצט שטענדיג אין לאַפּט פיש, אין פאַראַן אַ ברייטער אָפּפלוס, אַ טויפער, וואָס שנייטט זיך אַרין אין דער יבשה. דער בריעג דאָרט אין הויך. דאָס וואַסער וועט אזהם נישט קענען פערפלייצען. אהין דאַרף מען צוהען די ערשטע מדרגה אין נאָך אזהר וועט נאָך געהן דאָס גאַנצע געמאַר.

אין ער האָט געטון, ווי ער האָט גע־מאַרלט. הונדערט־בער'ס פערמעגען אין ניצול געוואָרען.

אין אַ קלמן האָט דעם צווייטען מאַ־בעגעגענט הונדערט־בער'ן, האָטער זיך אין אזהם אינגעקויפט אין אויסגעפונען, אַז ער אין נאָר נישט אַזאַ בעל־גאוה ווי ער האָ מאזהם בי זאַהער בטעות געהאַלטען אין אַז ער אין בלל נוט קיין אַלזר.

אַרדפה: מוזלמאָל אין די קנייטשען פון זין פנים דערוועקען רחמנות.

קאַמעראַל־טעאַטער

אַלעיִ 1, מאַי 2 №
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

אונזער דזוויז: דאָס שענסטע פון בעסטע שענסטען בעסטען !!!

בעליגער ווי בעליג! פון 80 גר. ביז 2.20

קומט בעגריסען אונזער גרויסען גאַסט, בערימטען אַמעריק. סטאַר דעם שטאַלץ פון יוד.בינע

בעני אדלער

רעדוצירטע פרייזען: פון 80 גר. ביז 2.20

היינט פרייטאָג האַלב 10 מאָרגען שבת 9 אוועגד די גרעסטע סענסאַציע. פרעמיערע

„דער איבריגער מענש"

אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון נ. ליבין מיט בעני אַדלער אַלס „איבי־ריגער מענש". רעזשי: בעני אַדלער.

שבת 12 בייטאָג אַ פריהמאָרגען־פאַרשטעלונג איינהייטס־פּרייזען

כמעט בחנם! דער ווילדער מענש

מיט בעני אַדלער אַלס „ווילדער מענש"

כמעט בחנם! 50 גר. און 1 זל. ערשטע רייהע

שבת האַלב 5 נאָכמיטאָג גרויסע פאָפּולערע פאַרשטעלונג פון 60 גר. ביז 1.60

דאָס בעליבטע לע־בענס־בילד מיט געזאַנג און טענץ

יודישער קעניג ליר

מיט בעני אַדלער אַלס „דוד משה'לעס"

איהר מוזט קומען מיט אייערע קינדער זעהן דעם „יודישען קעניג ליר" יעדער קען מיטנעמען אַ קינד בחנם

אין אַלע פאַרשטעלונגען בעטייליגן זיך (לויט א.ב.) פרויען: אַמזעל, ביאַלקאָוויטש, בעזמאַן, האָניגבוים, ראָזענצווייג מענערס: ביאַלקאָוויטש, הערשקאָוויטש, האָניגבוים, טופּמאַן, פּאַלאַנסקי. דיריגענט זעלמאַן, טעכנ. לייטונג לודגער.
דער זאַל איז גוט וועגטילירט. די קאַסע איז אָפען פרייטאָג פון 6 אָוועגד, שבת פון 10 פ״ה.

8־טונג!

דאָס

לאַדזער טאַגעבלאַט

בעקומט מען טעגליך 6 אַ זייגער פרי אין אַלע באַהן־קיאָסקען („Ruch")

די אַוואַנטוראַס פון „עמדען"

(ענדע פון זייט 8)

האָט אויסגערופען: „לוכט פאַראויס, אויף רעכטס!"

אויף דער שוף האָט זיך דערהערט דער בעפעהל: „שלאַכט־פעלד!" „עמדען" האָט זיך צעיאָגט מיט דער נאַנצער קראַפט, בעגלייט פון דער „מאַרלאַטאַניע". פון אינגער שוף האָט מען נעגעבען צוויי קאַנאָנען־שאָסען אין באַלד דרען מיר מיט דער מאַרס־לאַכט בעגלייטען און ענגליש דער אַ בעקאַנ־טער שיף: „שטעלט אָפּ די מאַשינען. בעגיצט נישט דער אַדמיראַלגראַפיע".

יענע האָט תיכף געפאָלגט. דער פאַר־ער־פאַטראָל, בעוואָפענט מיט לוטענאַנט לאַאַטער, האָט ער זיך בעגעגענט אַ שו־פעל, און אין אַרויף אויפ'ן דעק פון דער פער, אַלטענער שוף, פון וואַנען לוטענאַנט לאַאַטערבאַר האָט אין אינ־

כען אַ צווייטע פעלשונג און געשיקט קיין מאָהולעוו צוזאַמען'ען מיט אַ פּאַפּיר, וואָס טען האָט אַרויסגענגען'עס בי לוריע'ן. צו דער שהנער חברה האָט אויך אָנגע־הערט יערמאָנאַק'ס שווער, מרדכי קאַר־מער. ער האָט שוין מיט אַ צייט פריהער געסטראַשעט, אַז מיט לוריע'ן וועט מען זיך ווי ס'בעדאַרף צו זין אָפּצערעכענען. מען וועט בערענגען דערצו, ער זאָל אויעק געפיהרט ווערען קיין פעטערבורג. קאַר־מער פלעגט שבוע'ן מיט כאַצקעלען און דערוויסט ער האָט עס יענעם ציגערעדט, ער זאָל בערענגען דעם קאַסטען מיט דעם פּאַפּיר'ס פאַפּיר.

(סוף קומט).

בעני אדלער

(ענדע פון זייט 6)

געהט אויפ'ן וואַסער. צוגענגען אַ שטרוק בים עק בנין אָדער בין דער ערשטער מדרגה. אין דאָרט — ווייט פון דאָנען, דאָרט וואו ער זיצט שטענדיג אין לאַפּט פיש, אין פאַראַן אַ ברייטער אָפּפלוס, אַ טויפער, וואָס שנייטט זיך אַרין אין דער יבשה. דער בריעג דאָרט אין הויך. דאָס וואַסער וועט אזהם נישט קענען פערפלייצען. אהין דאַרף מען צוהען די ערשטע מדרגה אין נאָך אזהר וועט נאָך געהן דאָס גאַנצע געמאַר.

אין ער האָט געטון, ווי ער האָט גע־מאַרלט. הונדערט־בער'ס פערמעגען אין ניצול געוואָרען.

אין אַ קלמן האָט דעם צווייטען מאַ־בעגעגענט הונדערט־בער'ן, האָטער זיך אין אזהם אינגעקויפט אין אויסגעפונען, אַז ער אין נאָר נישט אַזאַ בעל־גאוה ווי ער האָ מאזהם בי זאַהער בטעות געהאַלטען אין אַז ער אין בלל נוט קיין אַלזר.

אַרדפה: מוזלמאָל אין די קנייטשען פון זין פנים דערוועקען רחמנות.

בעני אדלער

(ענדע פון זייט 6)

מער'ס טויט, און בערעניקא ווערער גע־וואָרען אַנ'אַלמנה און זי האָט זיך צו־ריקגעקעהרט צו איהר ברודער אַגריפּאַ, וועלכער האָט אין דער צווישען־צייט בע־קומען פון קוזער קלאַודיוס דעם טיטעל „קעניג פון יהודה", אָבער אָהן וועלכער מאַכט, דען יהודה איז דערווייל געוואָרען איינפאַך אַ רוימישע פּראָווינץ, רעגירט פון אַ רוימישען גובערנאַטאָר, אָדער פּראָ־קוראַטאָר.

אַגריפּאַ דעם צווייטען קענינ־טיטעל איז אין אמת'ן בלוין געווען אַ פאַנטע־נער. די איינצינגע מאַכט, וואָס רוים האָט אהם געגעבען אויבער זין פאָלק, איז געווען די מאַכט אויסצוקלייבען אַ כהן גדול, אָדער אַראָפּזעצען אזהם. אויך דאָס האָט געמוזט בישטעטיגט ווערען פון רוים. דאָך האָט אַגריפּאַ אויסגענוצט די מאַכט און ער האָט אַראָפּגעזעצט אין כהן גדול נאָך דעם צווייטען, וועמען ער האָט נאָר הושר געווען, אַז זיי סוכמפּאַ־מוזירען נושט מיט רוים. רוים האָט גע־שוקט אויסצוגעצט אַגריפּאַ'ן דעם צוויי־טען, בעסער געזאָגט „אַגריפּאַ'ן דעם קלייגען" — צו אונטערשטיצען אזהם פון זין גרויסען אין גאַבעלען פאָטער —

אויף צפון. אונגעלען האָבען מיר דער־זעהן אַ גרויסע עגגלישע שוף, וועלכע האָט מיט דער שטאָלץ־פלאַטערנדיגער בלויער פאָהן צוטרויליך זיך דערגעגע־טערט צו אונז, מיינגערנז, אָהן סאַפּ, אַז „עמדען". אין אַ עגגלישער קרייצער. פריר אויהר אויפקלערען דעם טעות. האָבען מיר אויסגעשאָסען אין געגעבען דעם אינטערנאַציאָנאַלען סיגנאַל: „בלייבט שטעהן אין בענוצט נושט די ראַדיאָטעלעגראַפיע". די ענגלישע שוף אין געבלויבען שטעהן, און מיר האָבען באַלד אויעקגעשיקט דעם פאַנגער פּאַט־רול, וועמענס שעף האָט אונז אינגעלען געבלויבען שטעהן אין בעגעגענט געוואָרען אויף „מאַרקאָטאַניע". אויך צו פערשנעלערן דאָס זינקען האָבען מיר איהר אַרייגעשאָסען אינגיגע קוילען: זי האָט זיך אָנגע־בויגען אויף אַ זייט און אין אַרונטער מיט דער נאָ. אויפ'ן וואַסער זענען בלוין געבלויבען אינגיגע שופלעך פון דער „אונדוס", און הנם, זייער אַנוועזנ־הייט וואָלט געווען אַ וואָרנונג פאַר דעם שונא געגען „עמדען" אין יענע וואַסערן, האָבען מיר אָבער נישט געקאָנט פער־לוירען קיין צייט זיי צו פערנוכטען. אין מיר האָבען זיך געלאָזט אויף צפון. אין אַלע פון דער „פאָנטאַ־ראָפּאָס".

אויף צו זינקען די „אונדוס" זענען ארויפגעקומען אינגער מאַשינוסט מיט דרי הייצערס, וועלכע האָבען אויסגע־בויגען די גוימיגע לעכער, אַז דאָס וואַסער זאָל אַרייגלויפען אומגעשטערט אין זין האָבען זיך אומגעקעהרט אויף „עמדען". אויף צו פערשנעלערן דאָס זינקען האָבען מיר איהר אַרייגעשאָסען אייגיגע קוילען: זי האָט זיך אָנגע־בויגען אויף אַ זייט און אין אַרונטער מיט דער נאָ. אויפ'ן וואַסער זענען בלוין געבלויבען אינגיגע שופלעך פון דער „אונדוס", און הנם, זייער אַנוועזנ־הייט וואָלט געווען אַ וואָרנונג פאַר דעם שונא געגען „עמדען" אין יענע וואַסערן, האָבען מיר אָבער נישט געקאָנט פער־לוירען קיין צייט זיי צו פערנוכטען. אין לוירען קיין צייט זיי צו פערנוכטען. אין מיר האָבען זיך געלאָזט אויף צפון, גע־נלוגט אַ שטאָלץ־פלאַטערנדיגער בלויער פאָהן צו אַ אַנדערער שיף, וועלכע האָט מיט דער שטאָלץ־פלאַטערנדיגער בלויער פאָהן צוטרויליך זיך דערגעגע־טערט צו אונז, מיינגערנז, אָהן סאַפּ, אַז „עמדען". אין אַ עגגלישער קרייצער. פריר אויהר אויפקלערען דעם טעות. האָבען מיר אויסגעשאָסען אין געגעבען דעם אינטערנאַציאָנאַלען סיגנאַל: „בלייבט שטעהן אין בענוצט נושט די ראַדיאָטעלעגראַפיע". די ענגלישע שוף אין געבלויבען שטעהן, און מיר האָבען באַלד אויעקגעשיקט דעם פאַנגער פּאַט־רול, וועמענס שעף האָט אונז אינגיגען געטאָלען אַ זייט פון דער „אונדוס", פון 3,413 טאָן, אויפ'ן וועג פון כאַלקוטאַ קיין באָמבעי. פאַר דער רענ־רונג פון אונדזער אין בעשטימט פאַר'ן טראַנספּאָרט פון טויטער אין בהכות קיין אויראָפּאַ".

ס'אין נישט געווען שלעכט. כאָטש ס'אין געווען צום בערויערן, וואָס דאָס טויטער, וואָס האָט געזאָלט קעמפען געגען דרייטשלאַנד, האָט זיך אין דעם מאָמענט נוט געפונען אויף דער שוף. די „אונדוס" אין געווען נוט פערזאָרגט מיט פּראָוויאַנט, אין מיר זענען געווען שטאַרק צופרידען דערפון. נאָר פון וואָס מיר זענען נאָר בענוטסערט געוואָרען, אין געווען פון דעם, כמעט פאַנטאַסטישען, סכום זיין, וואָס די שוף האָט געפיהרט. דער לעזער וועט זיך אפשר חידוש'ן פון אינגער שטחה: נאָר מ'מוז אין זין האָבען, אַז די ים־לייט האָבען שטאַרק ליב רינגלוכקייט.

די „מאַנשאַפט פון „אונדוס" האָט מען אויבערגעזעצט אויף „מאַרקאָטאַניע" די זיין, דעם פּראָוויאַנט, און די נאַוו־גאַציע־אונטערוועגען האָט מען אין בערגעפיהרט אויף „עמדען". אין אינגיגע

זעלבסטמאָרד נאָך אַ סריגעריי מיט דער פאַמיליע

(§) אויף לוואָוסקע 11 האָט גע־פרוכט בעגעהן זעלבסטמאָרד דורך אויס־טרונקען יאָדנע דער 29־יעהריגער מאַק־סומיליאַן מערעלאָוויטש. אין אַ האַ־נונגסלאָזען צישטאַנד אין ער אָפּגעפיהרט געוואָרען און שפּוטאָל. די סיבה — אַ פאַמיליען־מהלוקה.

ט״ז אייר

13

צוקערניע „ADLON"

פיעטריקאָווער 17 טעל. 22-247 אינהאבער: ר. ברייטשטיין.

עמפּפעהלט טעגליך פריהשטאנען, יאַרסמע סיטאנען און אוועגדברויטען בעמערקונג: ציוי מאל טעגליך פרישע לאדעז

איז די נאהנטסטע טעג עפנונג פון גארטען!!

היינט ● אין טעגליך! „די גאַסען פון די גרויסע שטאָט"

ערשטער אין גארטען קלאַנג-קינא

SIENKIEWICZA 40.

RAKIETA

ערשטער ראַציש-סענסאַציאָנעלער פילם אין די הויפּט-ראָלען:

GARY COOPER, SILVIA SIDNEY

אויסערדם פּראָגראַם: פערשידענאַרטיג. פּרייזען נאָרמאַלע. אָפּאַראַטאָר „ייעסטערן עלעקטריק. אָנהויב פון סעאַנסען: אין וואָכן-טעג 4 נאָכ., שבת, ווענ'ז, חגים 12 מיטאָג.

WYNALAZEK.

powidła ziołowe

prz ciw

astmie, gruźliey i suchotom

wynalezione przezemnie St. Śliwańskiego w 1902 roku, są jedynym środkiem, którym można zapiecob tym chorobom. O skuteczności ich świadczy szereg listów dziękczynnych, przeszło 3.000, które w każdej chwili można przejrzeć

WYTWORNIA „POWIDEŁ ZIOŁOWYCH"

mieści się w Łodzi, przy ul. Brzezińskiej 33

Stanisław Sliwański

וויכטיג פאַר די וואס הייראַטען

און ווילן זיך איינאָרדנען עלעגאַנט און ביליגער ווי איבעראַל, ניצט אויס די געלעגענהייט

– און – בעזוכט דאָס מעבל-געשעפט נאַרוטאָוויטש 9 אין הויף

ה. רעכט

וואו ס'ווערט איצט אויסערקויפט סערשידענע מעבל פון די איינפאַכסטע ביז די פיינסטע, ווי אויך גאַנצע קאָמפּלעטען פון פערשידענע איידעל-העלצער.

גיטע און בעקוועמע בעדינגונגען

רוטינירטער בוכהאַלטער-ביליאַנסיסט

פערפעקטער קאָרעספּאָנדענט אין אייניגע שפּראַכען. ספּעציאַליסט אין פּאַדאַטקעס איבערנעמע אַרבייט שטונדענווייז פאַר מעסיגע באַצאָלונג. טעלעפאָן 108-36.

2 פאַבריקס-זאַלען

צירקע 100 קו. מעטער זאַמאָרט צו פערמיטען.

צו ערפאַהרען שקאָלנאַ № 9

א שותף

צו אַ גוט איינגעפיהרט געשעפט מיט אַנ'ערך 10 טויזענד זל. ווערט געזוכט. הכנסה געזיכערט. אָפערטען אינטער „פרנסה געזיכערט" אָפּצוגעבען אין אדמיני. פון „לאָדזער טאָגעבלאַט".

2 שטובען מיט אַקוך

ביליג, באַלד איבערצוגעבען

אַלעע 1. מאי 23, וואוינונג 24.

קאַלערטע דאַמען-וועש

און ווייסע

ROBOTA RĘCZNA—האַנד-אַרבייט

נעמט אָן צו שטיקען און נייען מיט אייגענע ווי אויך אָנפערטרוטע ווערע ווי Petite-reine Crèpe-de-Chine א.ז.וו. אַלעס לויט פאַריזער אין ווינער זשורנאַל. זאַוואַדזקע 27 בלייוויס.

Dr. HALTRECHT

ספּעציאַל-אַרצט

פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקהייטען

פיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21

נעמט אָן פון 8–11 פריה, פון 12.30–1.30 נ"מ. און פון 5 ביז 9 אָוו. זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָו

טוך- און קאַרט-לאַגער

Sz. Maroko

לאָדז, נאָוואָמיעסקאַ № 2

פּראָנט 1-טער שטאָק, טעל. 159-48.

עמפּפעהלט צום פריהלינג- און זומער-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואָהל פון די נייעסטע און בעסטע דאַמען- און הערען-שטאָפען

אייז

6000 צענטנער צו פערקויפען אין כאַינאַ

צענטראַליע: Fiszer i Oberman

צו ערפאַהרען אויפ'ן אָרט.

פון דער סדרה

ס'איז ערשינען דאָס אַכטע העפט „פון דער סדרה" וועלכעס נעהמט אַרום די פרעגען: אחרי, קדושים, אמור, בהר, בחקותי, במדבר, שביעות. צו בעקומען אין לאָדזער בוכהאַנדלונגען און ביים אַרויסגעבער: ד. ז. גליקסמאַן, לאָדז, זאַוואַדזקע 16א, טעל. 164-41.

שרייבען שעהז און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַ ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.

זאַוואַדזקע 19 | ש. פר.

אבאנירט ל'עזט דאס לאָדזער טאָגעבלאַט

לאַנג- יעדריגער געריכטס-סעק רעטאַר

שרייבט און ערלעדיגט אַלערליי

ביטעס, אנקלאָגעס און קלאַוזולעס

ספּעציאַליסט אין מיליטער-ענינים ווי אויך אין שריבען ביטעס פאַר איינצינע שפּייזערס (אָפּיצקאַנסטווע). שנעלער אויסקויף פון פּאַטענטען און רעגיסטראַציע-קאַרטען אויפ'ן יאָהר 1932

ב. מאַן, פּעטריקאָווער 10

שלאָסעריי-אַרבייט פאַר

וואוינונג געשעפט פאַבריק

J. REDER

קאָנסטאַנטינער 13, (ריג זשאַדניע).

ביהרס אויס ביליג

דרוקזאַכען

ווערען שנעל און פּראָמפּט אין דער פינסטער אויס-פיהרונג אויטגעפערטיגט.

קלעפּסידרעס

צו זעהר ביליגע פּרייזען ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפּט אין דער גאַנצער שטאָט.

בוכדרוקעריי

ע. און מ. האַמבורסקי

פּיעטריקאָווער 16, טעל. 100-47

מאַכטערן מ. ג. ווייל

ווינטיג פאַר די וואס הייראַטען

מעבל-געשעפט נאַרוטאָוויטש 9 אין הויף

ה. רעכט

וואו ס'ווערט איצט אויסערקויפט סערשידענע מעבל פון די איינפאַכסטע ביז די פיינסטע, ווי אויך גאַנצע קאָמפּלעטען פון פערשידענע איידעל-העלצער.

גיטע און בעקוועמע בעדינגונגען

א צופערטרויערגער מענש

מיט די בעסטע רעפערענצען זוכט אין איין סאַמריק אָדער אין אַ לאַגער צו נעכטיגען, גלייכצייטיג קען ער אויך אין דער נאַכט אויס-פיהרען ביורא-אַרבייט. צו ערפאַהרען אין דער אדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאָגעבלאַט".

א סטודענט

פון 1. יאָהר פּאַריזער אוניווערזיטעט (סאָרבאָנע), אַבסאָלווענט פון אַ פּוילישער רעצירונגס-גימנאַזיום, אַ רוטינירטער קאָרעפּעטיטאָר און טרציהער זוכט לעקציעס. געוואונשען אַ לאַנדיציע, עס קען זיין אויף אַרויסצופאָהרען. מעלדונגען: וואַלדמאַן, צמענטאַרנא № 8

אנ'ארט צו שלאַזען

פאַר 1 אָדער 2 פערזאָן צווענטיגעל פאַר פריילינס. צו ערפאַהרען פּילסודסקיעגאָ 37 ביי רעגענוועטער, פראָנט 3-טער שטאָק.

צו פערמיטען

א זוניגע שטוב

מיט 2 פענסטער. צו ערפאַהרען לוטאָמיערסקאַ № 17 גלאַטשטיין. 2444

Zaginął weksel

na 100 złp. płatny 1 czerwca 1932 r. z wystawienia Dawida Szmajsera na zlecenie Sz. Szliwkowicza. Weksel zostaje unieważniony.

א זעלטענע געלעגענהייט

א שלאָף-צימער פאַסט ניי, ווי אויך אַנדערע מעבעל-שטיקע צוליב אַפּרייזע זעהר ביליג צו פערקויפן. נאַיוראָט 39, וואוינונג 41 №

פערטרעטונגען

פאַר דער פריישטאַט דאַנציג

און אומגעגענד נאָר פון לייפּשיגס-סעהיגע פאַבריקען פון דער טעקסטיל- וועש- שטריק און וואָלענע סחורות, ווי אויך פון אַנדערע קרובה'שע בראַנזשעס געגען פּראָוויזיע זוכט אַ סוחר וואָס איז לאַנגיעהריג איינגעפיהרט אין פאַך. אָפערטען אינטער "S" אין דער אדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאָגעבלאַט".

אויגען = קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פּעטריקאָווער 90 טעל. 221-72.

נעמט אָן שטענדיגע אויגען = קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א.אז.וו.) ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9–1 און פון 4–7.30 אָוועגד.

אַלע דאַרפן וויסען

אַז די פירמע

פערדער, זגערזשער 7

לוטאָמיערסקאַ 2 און זגערזשער 20

אין די איינציגע קוטלע וואו מען קריגט אַמבילינגסטען צו קויפן

דאַמען- און מענער-היטען

פון די נייעסטע מאָסאָנען און מאָדערנסטע קאָלירען, וואָס איז ספּעציעל צוגעגרייט געוואָרען אויף דעם קומענדיגען יום-טוב און גלייכצייטיג ווערט אָנגענומען צו איבערפאַסאָנירן מענער- און דאַמען-היטען פון גאָר אַלט אויף געגנצליך ניי אין אַלעס צו ביליגע פּרייזען און רעיעלע בעהאַנדלונג. געדענקט די אַדרעס:

עברי דורך 3 חדשים

פון א. ב. בין עברי און דאַוונען דורך 3 חדשים ווערט געלערנט מיט קינדער פון 4 יאָהר אָן. דורך מלמדים ספּעציאַליסטען אינ'ם בעוואוסטן רעליגיעזען

גן-ילדים פרעבעל-שולע

ביים בית-ספר „תורה ודת"

פּלאַץ וואַלנאַשטשי (נייע-שטאָט) 6

קינדער פון 4 ביז 8 יאָהר ווערן אַ היים-געסיהרט דורך אַ ספּע ציעלען מענש. איינשרייבונגען ווערן אָנגענומען פון 11–1 פריה

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע

גרויסער אויסוואָהל

שפּאַציר-וואָגענס | מאַטראַצען

אייזען - ניקעל | ספּרענדיקייט "Patent"

בעטען | וויזימאַטשקעס אַמעריקאַנער

צו בעקומען אין פאַבריקס-לאַגער

אין הויף 73 „DOBROPOL" Łódź, Piotrkowska

אַמביליגסטען און רעיעלסטען קופּט מען

מעטאַל-בעטן, מאַטראַצען אַלערארט

קינדער-וויגעל נוך

אין אַ גרויסען אויסוואָהל וויזשימאַטשקעס אייזן-קאַסטענס, פעלד-בעטן פאַטענט Perfekt א. ד. גל. ביי דער עלטסטער פירמע

J. B. WOŁKOWYSKI

פאַבריקס-לאַגער:

ŁODZ, NARUTOWICZA 11, TEL. 137-70.

בעמערקונג: ס'ווערען אַרויסגעבאַרגט בעטען אויף זומער-וואוינונגען.

פּענסיאָנאַט „הרצליה"

פאַר ערוואַקסענע און פאַר קינדער

אין דעם שעהנעם וואַלד אויף „טשאַרניעצקא גורא" איז פערגרעסערט געוואָרען. פאַר קינדער אַ ספּעציעלע וויליאַ אין אַ ערשטקלאַסיגע פּעדאַגאָגישע אויסזיכט. שיינע זוניגע צימערן. געשמאַקע כשר'ע קוך ביליגע פּרייזען

Pensjonat Herclija Czarnecka Góra, poczta Staporków

דער מבין זאָגט:

יאָ, אָבער „פרימעראָס"-גומי

איז דאָך פיינער, זיכערער און געזונדער, פערלאַנגט אין איבעראַל אייגענעם אינטערע

Primeros GUM..?

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

ז ו אַ ו אָ ד ז ק אַ 1.

נאָר פאַר ע. ערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוועכע אַנטליכע פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראַלאַנישע און נערוועז-קראַנקהייטען.

קוואַרץ-לאַמפּ-עלעקטרישער היל-קאַבינעט - מאַסמעטיס.

טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָהנט

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכ.

געזונדער הערען-צימער פאַר פרויען.

וויזיט 3 זלאָטעס

יודיש-פּוילישע

לייה-ביבליאָטעק

אויפ'ן נאָמען פון א. אייזענשלאַס

לימאַנאָווסקאַ (אַלעקסאַנדראָווסקאַ) 15

די ביבליאָטעק איז אָפען פרייטאָג, שבת און זונטאָג פון 5 ביז 9 אין אָוועגד. מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך און דאָנערשטאָג פון 7 ביז 10 אין אָוועגד.

מיטגלידער אפּצאָהל 80 גראַשען אַ חודש,

פאַר אַרבייטסלאָזע 60 גראַשען אַ חודש.

אַבאָנעמענטס-פּרייס: פאַר אַ חודש אין פּוילען 3 זלאָטיס, אין פראַנקרייך און בעלגיען – 20 פראַנק, אין אַנדערע לענדער 1.20 אַנאָנסען-פּרייס: פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאָט פיר אַ טייל פון ערייכן מוסר צוגעגעבען קיין רעקלאַמאַציע. פאַר אַ מיליאַמעטער-שורה פאַר'ן פּעקסט 18 גר. פרייטאָג 24 גר., אין פעקסט 40 גר. שרייבען 40 גר., נאָכ'ן פעקסט 12 גר. פרייטאָג 30 גר.

Drukarnia E. i M. Hamburskich. Łódź, Piotrkowska 16. Dzierżawca

Odpowiedzialny Red.-wydawca